

SUOMI ON YRITYSTENSÄ SUMMA 2.0

Suomen Yrittäjien
aluekehitysohjelma
2020-2025

Sisällys

TYÖ JA HYVINVOINTI TEHDÄÄN YRITYKSISSÄ	6
Alue menestyy vain yrittämisellä	7
Yrittäjyyden muutostrendit mahdollisuuksiksi	8
Alueen kehitys on yhtä kuin vahvaa yrittäjyyspolitiikkaa	13
Alue on osiensa summa	15
Alue tarvitsee uusia yrittäjiä, uudet yrittäjät palveluita	16
Yrittäjyyskasvatus tuotava osaksi lasten ja nuorten arkea	16
Uusyrittäjyyttä tuettava kaupungeissa ja maaseudulla	16
Maahan muuttaneiden yrittäjäpotentiaalia hyödynnettävä	17
Yrityspalveluiden järjestäminen on alueen ja kunnan elinvoimatehtävä	17
Alueet menestyvät yli rajojen ja kansainvälistyminen tukee kasvua	18
Menestynvä metropoli on koko Suomen etu	19
Kaupunkiseudut toimivat alueensa moottoreina	19
Maaseudusta hengittää koko Suomi	21
Maaseudun matkailumahdollisuudet	21
Tuottaja on myös yrittäjä	23
Kalataloudessa on potentiaalia	23
YRITYKSET LUOVAT ELINVOIMAN	24
Onnistuneilla palveluilla luodaan uutta työtä	25
Kansainvälistyminen vaatii omia tuotteita suoraan vientiin	26
Yksinyrittäjyyden potentiaali vahvemmin esiin elinkeinopolitiikassa	27
Yksinyrittäjien verkostot tuovat joustoja	27
Ratkaisuja EU-rahoituksen käytännön haasteisiin	29
UUDISTUMINEN VAATII OSAAMISTA, INNOVAATIOITA JA TEKNOLOGIAA	30
Osaamista rakennettava yhdessä yritysten kanssa	31
Kohti ketterämpää osaamisjärjestelmää	31
Ennakointi- ja ohjausmekanismit kuntoon	32
Innovaatiopanostukset käännettävä kasvuun	32
Pk-yritykset mukaan innovaatioekosysteemeihin	33
Digitalisaatio valjastettava uudistaman yrityksiä ja hallintoa	34
Digitaalisesti suuntautuneiden pk-yritysten määrää lisättävä	34
Vähemmän byrokratiaa, laadukkaampia palveluita	35
TASOKAS LIIKENNEJÄRJESTELMÄ ELINVOIMAN EDELLYTYKSENÄ	36
Yritysten toimintaedellytykset vaativat pitkäjänteistä suunnittelua	37
Tieverkon rapistuminen pysäytettävä	38
Kuljetuksien ja liikkumisen kustannukset kohtuulliseksi	39
Kasvukäytävät ovat väylä alueen menestykseen	41
ILMASTONMUUTOKSEN HILLITSEMISEN JA LUONNONVAROJEN MAHDOLLISUUDET	42
Yrittäjävetoisilla ratkaisuilla vähäpäästöisempää energiaa	43
Yrittäjät keskeisiä toimijoita kiertotaloudessa	44
Luonnonvarat osa ilmastonmuutoksen hillintää	44

JULKISET HANKINNAT ALUEKEHITYKSEN VAUHDITTAJIKSI	46
Hankintalaki puolustaa pk-yrittäjyyttä	47
Yhteishankintayksiköt karkaavat kauas alueista	48
Yrittäjien huipputuote: Hankintaneuvoja joka maakunnassa	48
Julkinen elinkeinotoiminta tulee kalliiksi ja syö yrittäjyyttä	49
Sidosyksikön ulosmyyntirajat säilytettävä	51
HALLINTO KÄYTTÄJIEN TARPEISIIN, EI HALLINNON	52
Julkiselle sektorille kuuluvat tehtävät uudistettava rohkeasti	53
Hallintoa kevennettävä	54
Kokeiluihin kannustettava	54
Maakuntaveron kiristäisi työn verotusta	54
Valinnanvapaus sosiaali- ja terveyspalveluissa antaa paikallista voimaa	56
ALUEKEHITTÄMISEN VÄLINEET SUUNNATTAVA YRITTÄJÄLÄHTÖISESTI	58
Aluekehittämispäätös	59
EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) rahoituskausi 2021–2027	60
Kaupunkistrategia	60
Maakuntaohjelmat	60
Maaseutupoliittinen kokonaisohjelma	60
Maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimukset (MAL)	60
Seutukaupunkiohjelma	61
Suomen EU-rakennerahasto-ohjelma 2021–2027	61
KORONAEKSTRA: Koronakriisi korostaa kuntien ja yritysten yhteistyön tärkeyttä	62
OHJELMAN TAVOITTEET JA KOHDERYHMÄ	70
Yrittäjäjärjestö vaikuttaa aluekehitykseen kaikkialla Suomessa	71

Suomen Yrittäjät: Suomi on yritystensä summa 2.0

TEKIJÄT

Anssi Kujala varatoimitusjohtaja 0400 567 925 anssi.kujala@yrittajat.fi	Satu Grekin elinkeino- ja kilpailu- asioiden päällikkö 050 550 3488 satu.grekin@yrittajat.fi	Sampo Seppänen ekonomisti 050 340 7716 sampo.seppanen@ yrittajat.fi	JULKAISIJA Suomen Yrittäjät PL 999, 00100 HELSINKI puhelin 09 229 221 toimisto@yrittajat.fi www.yrittajat.fi
Janika Tikkala elinkeinopolitiikan asiantuntija 046 923 4386 janika.tikkala@yrittajat.fi	Mika Haavisto projektipäällikkö 050 550 1993 mika.haavisto@yrittajat.fi	Joonas Mikkilä digi- ja koulutusasioiden päällikkö, 045 129 6791 joonas.mikkila@yrittajat.fi	

ALUEKEHITYKSESSÄ YRITTÄJÄT JA YRITYKSET OVAT **SUURIN** **MUUTOSVOIMA**

Eri puolilla Suomea – kylissä, kunnissa ja maakunnissa – kohtaa tarinoita alueen vahvuuksista. Lähes aina menestystarina kertoo yrityksistä. Joku alueen yritys on tehnyt uuden innovaation, hyödyntänyt paikkakunnan vahvuuksia, hakenut sitkeydellään ja osaamisellaan paikansa maailmalta tai muuten luonut elinvoimaa juuri sille seudulle. Tuollaisia yrityksiä ja ylpeydenaiheita tarvitaan kaikkialla Suomessa.

Vaikka tätä kirjoittaessa Suomi ja sen alueet elävät totutusta täysin poikkeavaa aikaa koronaviruksesta johtuen, tuo väite ja tarina ei poistu. Se on entistä tarpeellisempi. Tarvitaan onnistumisia ja entistä enemmän uusia keinoja.

Julkisen sektorin tehtävä on luoda edellytyksiä yritysten menestymiselle. Kunta, maakunta ja alueella toimivat valtion viranomaiset luovat alustan, jolle yrittäjät ja yritykset rakentavat elinvoiman. Näin on normioissa, mutta erityisesti kriisitilanteissa.

On tärkeä tunnistaa ja tunnustaa suomalaisten pk-yritysten merkitys. Jokaisen alueen on luotava edellytykset kehittyvälle ja käytännönläheiselle yritystoiminnalle, joka parantaa alueen kilpailukykyä sen omista lähtökohdista.

Tämä aluekehitysohjelma on entistä ajankohtaisempi koronavirukseen myötä. Mutta vaikka tätä kriisiä ei olisiakaan,

tämä ohjelma olisi käyttökelpoinen. Jos jokainen alueen viranomainen, päättäjät tai tutkijat, toteuttaa tätä ohjelmaa, oma alue menestyy.

Ohjelma sisältää myös itsestäänselvyyksiä. Maamme keskeinen haaste on yhä takelteleva kansainvälistyminen. On liian vähän yrityksiä, joilla on omia tuotteita ja palveluita suoraan vientiin.

Samalla on huomioitava se, että yhä useampi on yksityisyritystä, joka toimii verkostomaisesti muiden pienyritysten kanssa. Tämän trendin vuoksi julkisen sektorin on hankinnoissaankin muutettava ajattelutapansa suurta ihannoivasta pienestä arvostavaan.

Kun vertaillaan Suomen ja muiden pohjoismaiden alueperusteisen elinkeinopolitiikan keinovalikoimaa ja kokoa, Suomi suoriutuu vähillä resursseilla kohtalaisen hyvin. Pitkällä aikavälillä aluekehityksen ei saa perustua liiaksi epäterveisiin tukiin eikä aluepolitiikka voi koostua vain EU:n alue- ja rakennepolitiikasta. Tärkeimmät vahvuudet ovat kullakin alueella itsessään.

ANSSI KUJALA
varatoimitusjohtaja
Suomen Yrittäjät

NÄIN OHJELMA TEHTIIN

Suomi on yritystensä summa 2.0 -aluekehitysohjelma laadittiin työryhmässä, jonka puheenjohtajana toimi Anssi Kujala, sihteerinä Janika Tikkala ja muina kirjoittajina Satu Grekin, Mika Haavisto, Sampo Sepänen ja Joonas Mikkilä. Työtä ei kuitenkaan tehty yksinomaan Helsingin konttorissa vaan

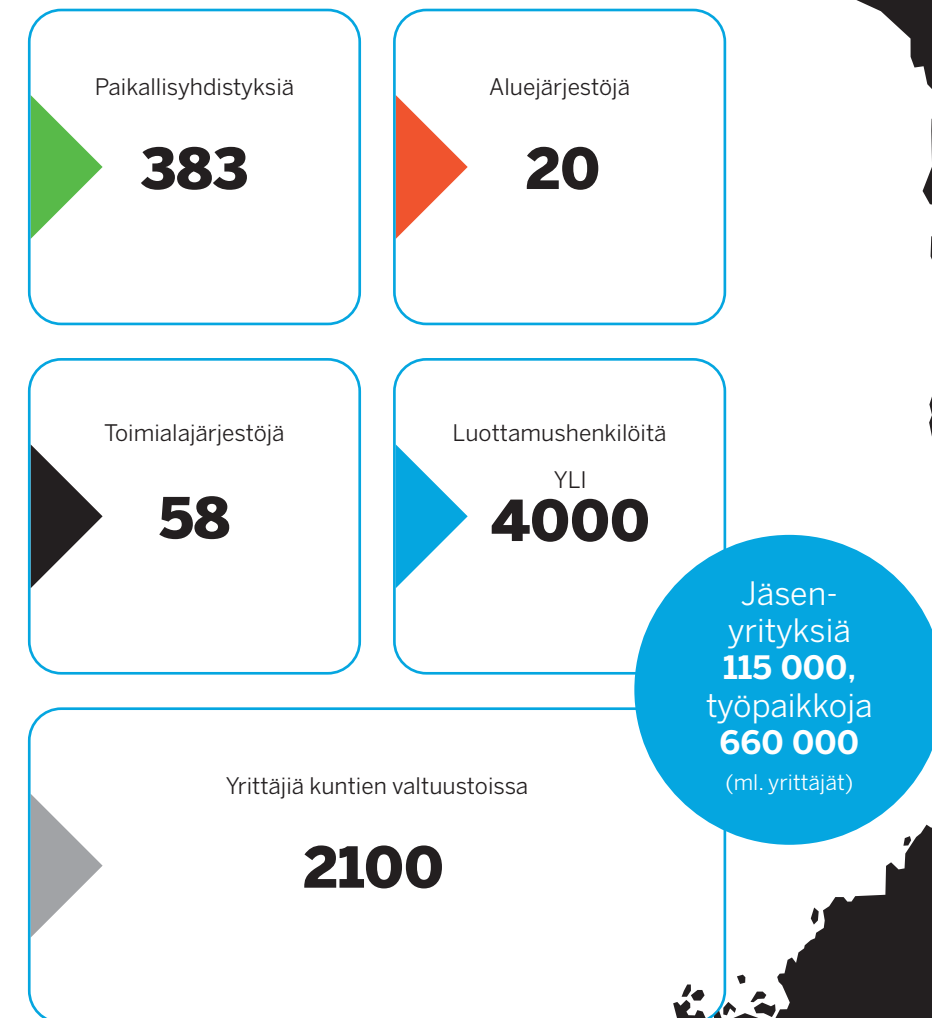
teemoja haettiin talvikaudella 2019–2020 lukuisista tilaisuuksista ja keskusteluista niiden tahojen kanssa, jotka tuntevat yritysten tarpeet. Ohjelmaluonnos oli laajalla kenttäkierroksella eri toimijoilla.

Ohjelman valmistelun aikaan valmisteltiin myös mm. EU:n

rakennerahastokauden linjauksia, hallituksen aluekehittämispäätöstä ja maaseutupoliittista ohjelmaa.

Ohjelman julkistus ajoittui koronavirukseen huhtikuussa 2020. Ohjelmaan laadittiin erityinen koronaosuus.

Yrityksien vahva ääni läpi maan

TYÖ JA HYVIN- VOINTI TEHDÄÄN PK- YRITYK- SISSÄ

Alue menestyy vain yrittämisellä

Suomesta on muodostumassa pienten verkostoituneiden yritysten maa. 2000-luvulla uudet työpaikat ovat syntyneet pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Julkisen sektorin keskeinen tehtävä on avata markkinat yrittäjyydelle ja luoda menestymisen alustat.

Maamme menestys perustuu yhä enemmän pk-yritysten varaan. Vuosina 2001–2018 pienet ja keskisuuret yritykset (korkeintaan 250 työntekijää) loivat yli 150 000 työpaikkaa. Näistä noin 87 500 syntyi alle 50 hengen yrityksiin. Suurimmat yritykset eivät ole pystyneet lisäämään työvoimaansa kotimaassa.

Yksinyrittäjyyden lisääntyminen on työelämän 2000-luvun merkittävimpiä trendejä. Yrittäjien määrän kasvu on perustunut pääosin yksinyrittäjien määrän kasvuun. Yksinyrittäjyys ja yksinyrittäjien mahdollisuudet työllistää on huomioitava uudella tavalla alueiden ja kuntien elinkeinopolitiikassa. Ilmiötä ei voi vähätellä – isokin yritys on ollut joskus pieni.

Työnantajayrittäjien määrä on pysynyt 90 000 yrityksen paikkeilla läpi 2000-luvun. Viime vuosina erityisesti pienten mikroyritysten (2-4 työntekijää) määrä on laskenut. Tämän syitä ja vaikutuksia on pohdittava hallinnon ja poliittisen päätöksenteon kaikilla tasoilla.

Julkisen sektorin olennainen tehtävä on luoda elinkeinopolitiikallaan yrityksille alustoja menestyä ja kasvaa. Samanaikaisesti julkisen sektorin ei pidä itse ryhtyä markkinoilla kilpailemaan yritysten kanssa.

MAAILMAN VAKAIN JA TURVALLISIN MAA YRITTÄÄ
Kansainväliset vertailut osoittavat, että Suomi on tutkitusti maailman vakain, vapain ja turvallisin maa elää ja yrittää. Yleinen turvallisuus on Suomessa vahva ja demokraattinen järjestelmä on kestäväällä pohjalla. Suomessa on maailman toimivin hallinto ja erittäin vähän korruptiota.

Suomalaiset ovat koulutettua väkeä: Jokaisella lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen. Lapset pääsevät maksuttomaan mutta korkeatasoiseen perusopetukseen. Korkea-kouluverkko kattaa kaikki maakunnat.

Suomessa on maailman puhtainta ilmaa ja eniten metsiä Euroopassa. Vesivarannoiltamme olemme maailman rikkaimpia.

Nämä yhteiskuntamme kivijalat edistävät Suomen kilpailukykyä yritysten sijoittumispäätöksissä ja ulkomaisen työvoiman saatavuudessa. Nämä kaikki tekijät koskevat koko maata.

Yrittäjyyden muutostrendit mahdollisuuksiksi

Harvassa aluekehittämisen osa-alueessa voi onnistua ilman elinvoimaista yritystoimintaa, joka synnyttää työtä, tuotteita, palveluita ja verotuloja – ja näin hyvinvointia suomalaisille.

Joskus on tarpeen panostaa ajankohtaisiin tai muodikkaisiin kasvuteemoihin, mutta useimmiten tarvitaan pitkäjänteistä panostamista yritysten arkisiin tarpeisiin.

Yrittäjyyden eri ilmiöiden ja muutostekijöiden entistä jäsennellympi huomioiminen aluekehittämisessä on tärkeää. Yrittäjät tunnistaa aluekehittämisen näkökulmasta Suomesta seuraavia yrittäjyyden ilmiöitä:

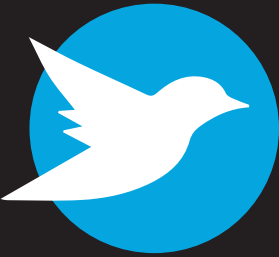
- **Paikkariippumattomuus.** Yritystoiminta ja työn tekeminen ovat yhä vähemmän

sidoksissa paikkaan ja sijaintiin tietoliikenne-yhteyksien ja digitalisaation ansiosta. Tämä edesauttaa yrityksiä osaavan työvoiman rekrytoinnissa.

- **Kansainvälistyvien pk-yritysten määrän kehitys.** Potentiaaliset vientiyritykset on löydettävä paremmin. Kansainvälistyvä liike-toimintaympäristö ja oikeiden verkostojen löytäminen ovat haaste erityisesti pk-yrityksille. Suomi tarvitsee yhä enemmän yrityksiä, joilla on omia tuotteita ja palveluita vientiin.
- **Yksinyrittäjyyden kasvu.** Työelämän merkittävämpiä trendejä. Suomessa on lähes 60 000 yksinyrittäjää enemmän kuin vuosituhaten alussa. Yksinyrittäjien määrä on kasvanut 2000-luvulla 55 prosenttiyksikköä.
- **Yrittäjien ikääntyminen.** Suomessa on 73 000 yli 55-vuotiasta yrittäjää. He joutuvat pohtimaan, mitä yritykselle tapahtuu yrittäjä ikääntyessä. Finnveran mukaan onnistuneen omistajanvaihdon tehneistä yrityksistä kolmanneksesta on tullut kasvuyrityksiä.
- **Nuorten yrittäjyysinnon vahva kasvu.** Tämä on suuri mahdollisuus kaikkialla Suomessa. Yrittäjyys on usein keino asua kotiseudulla tai muuttaa maaseudulle. Nuoria on kannustettava yrittäjyyteen. Trendi on nähtävä aluekehityksen painopisteenä. Yrittäjäkasvatus mahdollisimman varhain on keskeistä.
- **Maahan muuttaneiden yrittäjien määrän kasvu.** Maahan muuttaneiden yrityksissä luodaan enemmän uusia työpaikkoja kuin muissa. Yrityksissä on paljon kasvu- ja työllisyysmahdollisuuksia.
- **Työnantajayrittäjien määrä ei kasva.** Työnantajayrittäjiä on ollut noin 90 000 läpi 2000-luvun. Viime vuosina pienten työnantajayritysten määrä on laskenut. Tarvitaan toimia työnantajuuden houkuttelevuuden lisäämiseksi.
- **Osaavan työvoiman saatavuus eri aloilla.** Väestörakenne, muuttoliike ja uusi teknologia tekevät osaavien työntekijöiden löytämisestä haastavampaa. Koulutustarpeiden ennakointia on parannettava ja oppilaitosten ja yritysten yhteistyötä syvennettävä. Koulutustarpeiden ennakoinnin on perustuttava yritysten tarpeisiin, ei epärealistisiin haavekuviin.

YKSINYRITTÄJYYDEN KASVU ON TYÖELÄMÄN MERKITTÄVIMPIÄ TRENDIÄ.

TYÖELÄMÄN 4 TÄRKEINTÄ ELEMENTTIÄ 2020-LUVULLA

Vapaus

Joustavuus

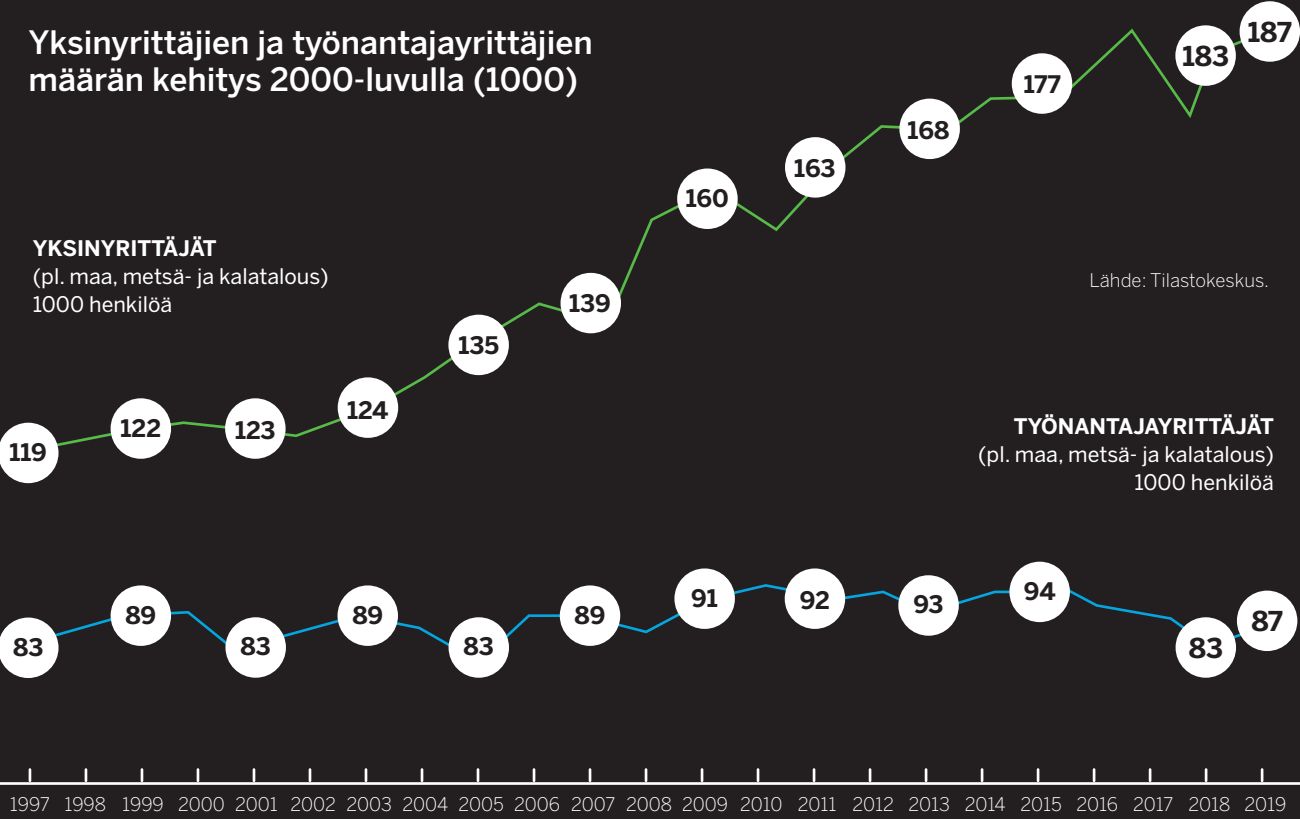

Luottamus

Yhdenvertaisuus

Yksinyrittäjien ja työnantajayrittäjien määrän kehitys 2000-luvulla (1000)

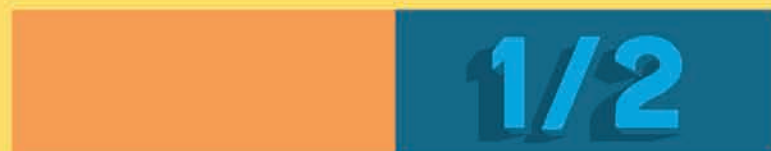

Sydän mukana yrittämisessä

TÄTÄ ON SUOMALAINEN YRITTÄJYYS

286 042

Yritystä rakentaa maamme joka päivä.

Yli puolet Suomen yrittäjistä on yksinyrittäjiä.

Suomen yrittäjistä toimii maailmalla.

yrittäjistä työskentelee yli 50 tuntia viikossa.

1 400 000

ihmistä teki töitä Suomen yrityksissä ja luo verotuloja.

yritysten kasvusta tulee digitalisaation ansiosta.

93%

kaikista yrityksistä työllistää alle 10 henkeä.

Yrittäjien keski-ikä on

47 vuotta.

REILU

1/5

yrittäjistä on pienituloisia.

Yritysten toimipaikkojen sijainnin kolmen kärki:

VAIN

0,2%

Suomen yrityksistä on suuryrityksiä.

Minkälainen on HYVÄ MAA YRITTÄÄ?

Se on vapaa ja vakaa.

Siellä toteutuu reilu kilpailu.

Siellä on tarjolla rahoitusta.

Siellä palkitaan riskin-ottamisesta.

Se on osa avoimia markkinoita.

Se on oikeusvaltio, jossa ei ole korruptiota.

Siellä pienikin voi pärjätä.

Se kohtelee yhden-vertaisesti kaikkia.

Se kantaa yleisistä vastuista vastuuta.

Siellä on toimivat työmarkkinat.

Siellä on korkea osaaminen.

Siellä ei veroteta hengiltä.

Siellä julkinen sektori ei tunkeudu joka paikkaan.

Siellä saa uuden mahdollisuuden

Siellä on toimiva infra.

- **Startup-yrittäjyys ja kasvuyrittäjyys.** Suomi tarvitsee riskiä ottavia kasvuhakuisia yrittäjiä, jotka luovat innovaatioita. On tärkeä tunnistaa, miten kasvuyritykset syntyvät.
- **Yrittäjän ja palkansaaajan rajan madaltuminen.** Yhä useampi on välillä yrittäjä ja välillä palkansaaaja. Tämä pitää huomioida myös työttömyysturvassa.
- **Julkinen järjestäjä ei onnistu ilman yrityksiä.** Monituottajuutta tarvitaan yhä enemmän palvelumarkkinoiden toimivuuden takaamiseksi. Monituottajuus on avain-asemassa myös maaseudun palveluiden turvaamisessa ja kehittämisessä.
- **Digitalisaatio uudistaa elinkeinoja.** Digitaalisuus avaa mahdollisuuksia uudelle entistä innovatiivisemmalle ja arvokkaammalle yritystoiminnalle. Alueelliset yritys- ja innovaatiopalvelut on viritettävä edistämään positiivista rakennemuutosta.
- **Saavutettavuus ja sujuva liikkuminen.** Mahdollisuuksien hyödyntäminen pohjautuu hyvin tietoliikenne- ja liikenneyhteyksiin. Suomi tarvitsee paremmat yhteydet varmistamaan alueiden elinvoimaisuuden. Erityisesti tieverkko on paikoin rapistunut.

Alueen kehitys on yhtä kuin vahvaa yrittäjyyspolitiikkaa

Vahva yrittäjyyspolitiikka on tehokasta aluekehitystä. Siten alue pysyy aidosti elinvoimaisena ja julkisten palveluiden rahoitus kestävä.

Yrittäjyyden olosuhteiden parantaminen on nostettava selväksi kärkiteemaksi valtioneuvoston aluekehitystoiminnassa. Tämä on perustelua, koska harvassa aluekehittämisen osa-alueessa tai varsinkaan alueella voi onnistua ilman elinvoimaista yritystoimintaa, joka synnyttää työpaikkoja, tuotteita ja palveluita sekä verotuloja. Oleellista on se, että yritysten perusedellytykset ovat kunnossa.

Tässä luvussa käsitellään tekijöitä, joilla on merkitystä jokaiselle yritykselle riippumatta niiden koosta tai sijainnista.

PÄÄTÖKSENTEON YRITYSLÄHTÖISYYTTÄ JOHDETAAN TEOILLA JA VIESTINNÄLLÄ

Jokaisessa kunnassa ja jokaisella alueella tehdään päätöksiä. Ne vaikuttavat joko suoraan tai epäsuorasti yritysten mahdollisuuksiin menestyä. Yritysvaikutusten arviointi tulee ottaa kiinteäksi osaksi kaikkea päätöksentekoa. Tämä

ei tarkoita, että päätöksiä tehtäisiin yritysten ehdoilla, vaan sitä, että yhteiskunta tiedostaa yritysten merkityksen hyvinvoinnin rakentajina.

TYÖMARKKINAT UUDISTETTAVA – LUODAAN UUSIA TYÖPAIKKOJA

Työnantajayritysten määrä on saatava kasvamaan. Työpaikkasopimisen edistäminen on oleellinen osa aluekehittämistä. Työnantaja ja työntekijä voivat sopia asioista alueen lähtökohdat ja erityispiirteet huomioiden. Tärkeää on lisätä sääntelyn joustavuutta.

LIIKENNE YHDISTÄÄ ALUEET JA SEN TOIMIJAT

Liikenneverkon kehittämisessä pitää huomioida paremmin alueiden erilaiset tarpeet. Yritysten kuljetusreittien on oltava sujuvat koko maassa.

YKSINYRITTÄJÄT TYÖLLISTÄVÄT ITSENSÄ – HEIDÄT HUOMIOITAVA ELINKEINOPOLITIIKKASSA

Yksinyrittäjät työllistävät itsensä ja luovat verkostoitumisen kautta taloudellista aktiivisuutta ja työtä myös muille. Heitä on kaksi kolmasosaa yrittäjistä eli lähes 200 000.

Yksinyrittäjien asema ja olosuhteet on otettava paremmin huomioon päätöksenteossa. On otettava niin sanottu pienet ensin -periaate yrityslainsäädännön lähtökohdaksi, jotta sääntelykuorma on kohtuullinen yritysten enemmistölle. Lisäksi on jatkettava yrittäjän sosiaaliturvan korjaamista ja helpotettava työllistämistä.

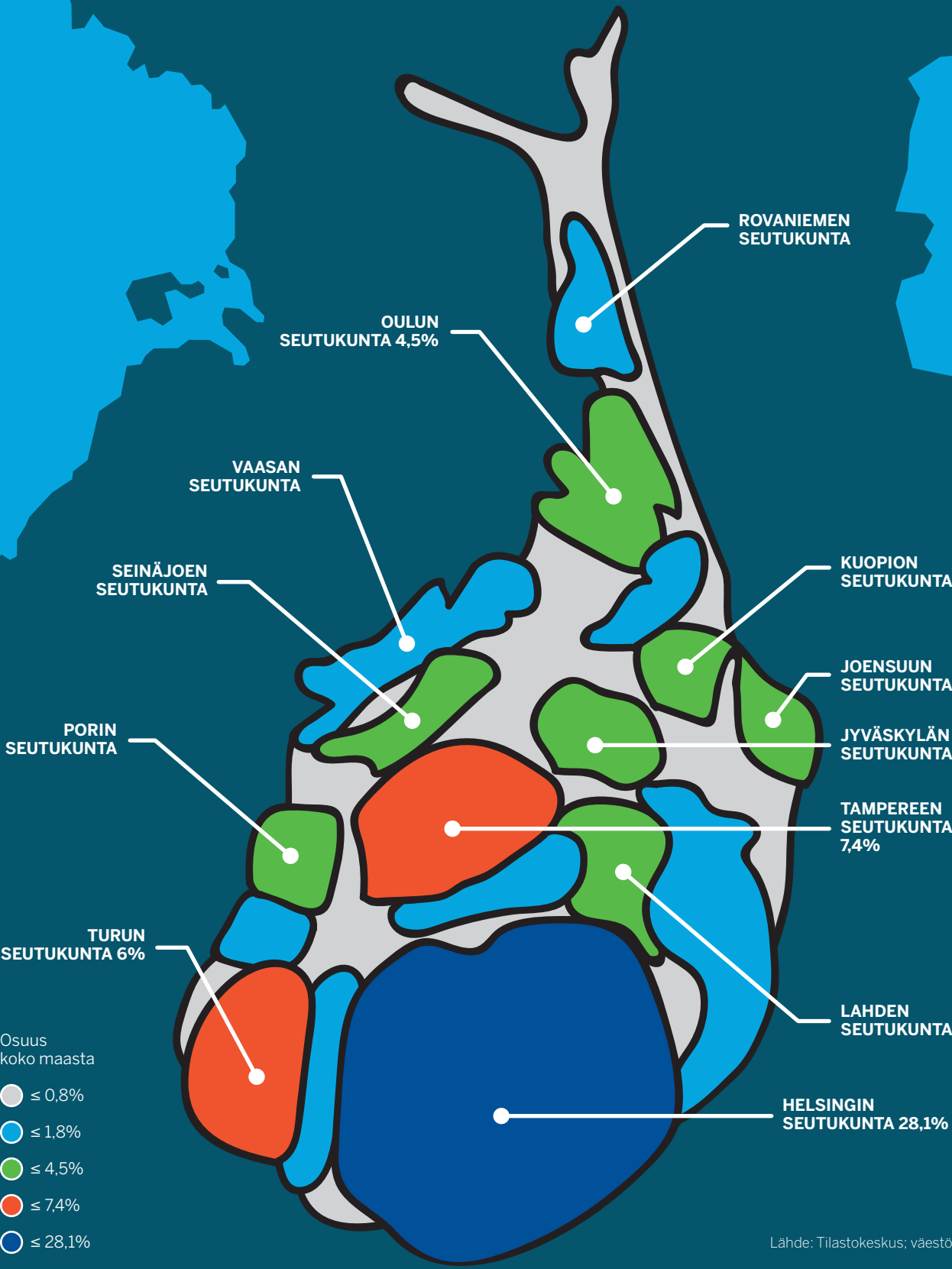
TURHA BYROKRATIA RAIVATTAVA YRITTÄJYYDEN TIELTÄ

Hyvällä ja oikein kohdennetulla sääntelyllä annetaan tilaa luovuudelle, yrittäjyydelle ja työnteolle. Sääntelyn määrä on karannut käsistä, ja tuloksena on ollut ylimääräisiä kustannuksia ja riskejä, jotka heikentävät yrittäjyyden yleisiä edellytyksiä.

Lainsäädännön keskeiseksi tehtäväksi on määriteltävä yrittäjyyden vahvistaminen. Tarvittaessa muiden yhteiskun-

JULKINEN JÄRJESTÄJÄ
EI ONNISTU ILMAN
YRITYKSIÄ.
**MONITUOTTAJUUTTA
TARVITAAN YHÄ
ENEMMÄN.**

SEUTUKUNTIEN ABSOLUUTTISEN VÄKILUVUN (9/2018) KARTOGRAMMI

nallisten tavoitteiden on joustettava, sillä hyvinvointi syntyy kannattavien yritysten jatkuvasta menestyksestä. Samat periaatteet pitää toteuttaa myös, kun kunnissa laaditaan hallinnollisia ohjeita.

Alue on osiensa summa

Suomen vahvuuksia ovat monipuolinen tuotanto- ja palvelurakenne, joka jakautuu kohtuullisen tasaisesti eri puolille maata. Erilaistumalla ja omia vahvuuksiaan kehittämällä alueilla on mahdollisuus menestyä.

Yritykset ovat olemassa asiakkaitaan varten. Alueet ovat olemassa asukkaitaan varten. Ilman asiakkaita ei ole olemassa yrityksiä ja ilman asukkaita ei ole olemassa elinvoimaisia alueita. Alueeksi voidaan määritellä kylä, kaupunki, maakunta tai koko Suomi. Oli alueen määritelmä mikä hyvänsä, alue on aina osiensa summa.

Monipuolinen yritys rakenne ja yritysten keskinäinen kilpailu pitävät yritykset vireinä ja asiakkaidensa tarpeiden ohjaamina. Monipuolinen asukasrakenne mahdollistaa

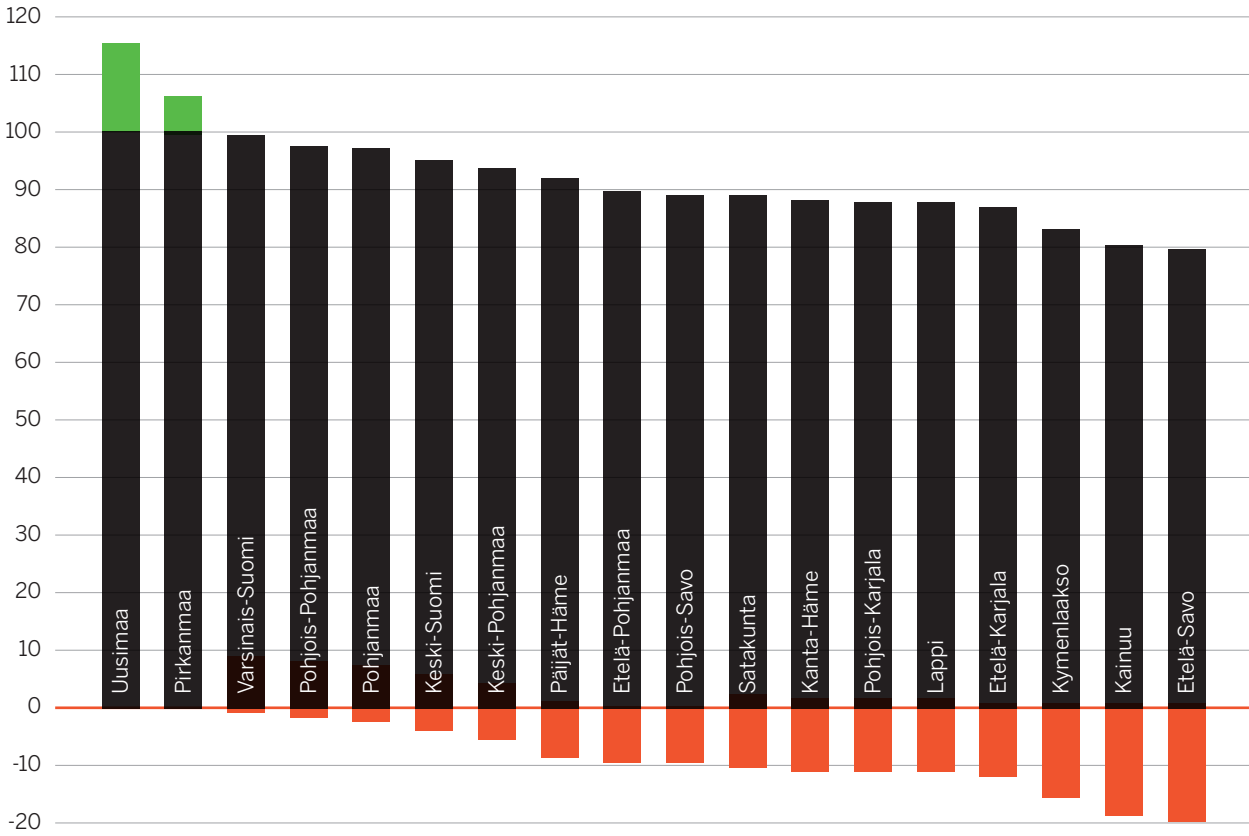
erilaisuuksien kohtaamisen, mikä synnyttää uusia ajatuksia, innovaatioita ja kasvua.

Kaikissa kehittyneissä maissa ikääntyneiden kansalaisten määrä kasvaa ja nuorten määrä vähenee. Syntyvät ikäluokat ovat edeltäjiään pienempiä, ja kansalaisten elinaikadote kasvaa. Suomen väkiluku ilman maahanmuuttoa vähenee. Vuonna 2010 lapsia syntyi Suomeen reilut 60 000, 2015 noin 55 000 ja 2018 enää runsaat 47 000. Mikäli rajat juuri nyt lopullisesti suljettaisiin ja syntyvyyden kehitys säilyisi nykyisellään, viimeinen suomalainen syntyi vuonna 2067 (Mika Gissler, THL). Tämä tarkoittaa sitä, että Suomen väestökehitys pysyy kunnossa vain, jos maahan muuttaa tarpeeksi ihmisiä muualta.

Kaupungistuminen on yksi globaaleista megatrendeistä. Suomessa väki pakkautuu Oulu-Jyväskylä-Tampere-Helsinki-akselille ja muutamalle yliopistopaikkakunnalle. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteivätkö muut alueet menestyisi Suomessa tai ihmiset halua asua eri puolilla maata. Päinvastoin Suomen vahvuuksia ovat monipuolinen tuotanto- ja palvelurakenne, joka jakautuu kohtuullisen tasaisesti eri puolille maata.

Työikäisen väestön muutos 2018-2030

(=prosenttiyksikköä)

Vain Uudellamaalla ja Pirkanmaalla työväestön määrä on kasvamassa. Voimakkainta supistuminen on Kymenlaaksossa, Kainuussa ja Etelä-Savossa.

Lähde: Tilastokeskus

Työnteon monipaikkaistuminen merkitsee sitä, että työelämän muutoksen ja digitalisoitumisen vuoksi työtä voidaan tehdä paikasta riippumatta. Työpaikka ja -pöytä ei ole sidottu paikkaan tai aikaan. Kukin yksilö tai perhe voi vapaasti valita oman asuinpaikkansa, oli se sitten kaupungin keskustan sykkeessä tai syrjäkylän raitin uneliaassa rauhassa.

Alue tarvitsee uusia yrittäjiä, uudet yrittäjät palveluita

Työelämään on tulossa aiempaa yrittäjähenkisempi ikäryhmä. Tämä on mahdollisuus, jota yhdelläkään alueella ei ole varaa hukata.

Yrittäjäkunta ikääntyy. Vuonna 2017 yrittäjistä reilu kolmannes oli 55–74-vuotiaita, kun palkansaaajista tähän ryhmään kuului vain reilu viidennes. Harmaantuva Suomi tarvitsee uusia osaavia yrittäjiä, jotka luovat työtä itselleen ja muille.

Uuden yrittäjäpolven kasvattaminen on jokaisen alueen elinvoimatyötä tärkeimmillään. Alue tarvitsee määrätietoista monen rintaman uusyrittäjyyspolitiikkaa, joka vankistaa jokaisen lapsen ja nuoren sisäistä yrittäjyyttä ja varmistaa, että yhä useampi yrittäjähakuinen ja ennen kaikkea yrittäjäksi soveltuva rohkaistuu perustamaan yrityksen tai jatkamaan toimivaa yritystä.

Nuorten suhde yrittäjyyteen on onneksi hyvällä tasolla. Tämä antaa uusyrittäjyystyölle hedelmälliset lähtökohdat. Vuonna 2018 ammattiin opiskelevista 39 prosenttia kertoi haluavansa toimia yrittäjänä tulevaisuudessa (Osku 2018). Korkeakouluopiskelijoista joka kolmas haluaisi toimia tyourallaan yrittäjänä (Suomen Yrittäjät 2019).

Nuorten yrittäjyysuhde vaikuttaa myös väestön yleiseen yrittäjämaiseen asenteeseen. Mitä vahvemmaksi sisäinen yrittäjyys nuorena kehittyy, sitä paremmat ovat edellytykset pärjätä palkkatyössä ja elämässä yleensä. Käynnissä

UUDEN YRITTÄJÄPOLVEN KASVATTAMINEN ON JOKAISEN ALUEEN ELINVOIMATYÖTÄ TÄRKEIMMILLÄÄN.

oleva teknologinen murroskausi vain lisää yrittäjämäisen otteen ja muutossinnikkyuden tarvetta.

Yrittäjyyskasvatus tuotava osaksi lasten ja nuorten arkea

Yrittäjyyteen ei synnytä vaan kasvetaan. Koska kotikasvatus tarjoaa vain osalle esimerkkiä yrittäjyyteen, on opiskelulla ja harrastuksilla iso merkitys yrittäjyysuhteen muokkaajina. Yrittäjäasenteen vankistaminen ja uuden yrittäjäpolven kasvattaminen alkaa alueen kouluissa, oppilaitoksissa ja harrastuksissa. Jotta mahdollisimman moni lapsi ja nuori pääsisi perehtymään yrittämiseen, tulisi kaikissa ikävaiheissa olla mahdollisuuksia yritystoiminnan tai yrittäjämäisen tekemisen harjoitteluun.

Yrittäjyyskasvatus on kehittynyt positiivisesti 2000-luvun kuluessa käsi kädessä yhteiskunnan laajemman yrittäjämyönteisyyden kanssa. Tänä aikana opettajien ja muiden lapsi- ja nuorisotyön ammattilaisten käyttöön on syntynyt kattava ja laadukas valikoima erilaisia yrittäjyyspedagogiikan menetelmiä. Alueen on tehtävä määrätietoista työtä näiden käyttöönottamiseksi.

On tärkeää, että alueen yrittäjät ovat aktiivisesti mukana yrittäjyyskasvatusta tekevien oppilaitosten ja yhteisöjen toiminnassa. Koska nuoria on moneen junaan, on jokaisen yrittäjän uraesimerkki arvokas.

Uusyrittäjyyttä tuettava kaupungeissa ja maaseudulla

Digitalisaation edetessä yritystoiminta ei ole enää yhtä riippuvaista yrityksen sijainnista kuin aikana ennen verkokauppoja, yhteisöpalveluja ja pilviteknologiaa. Suomen tai maailman valloitus ei katso yrityksen suuntanumeroa.

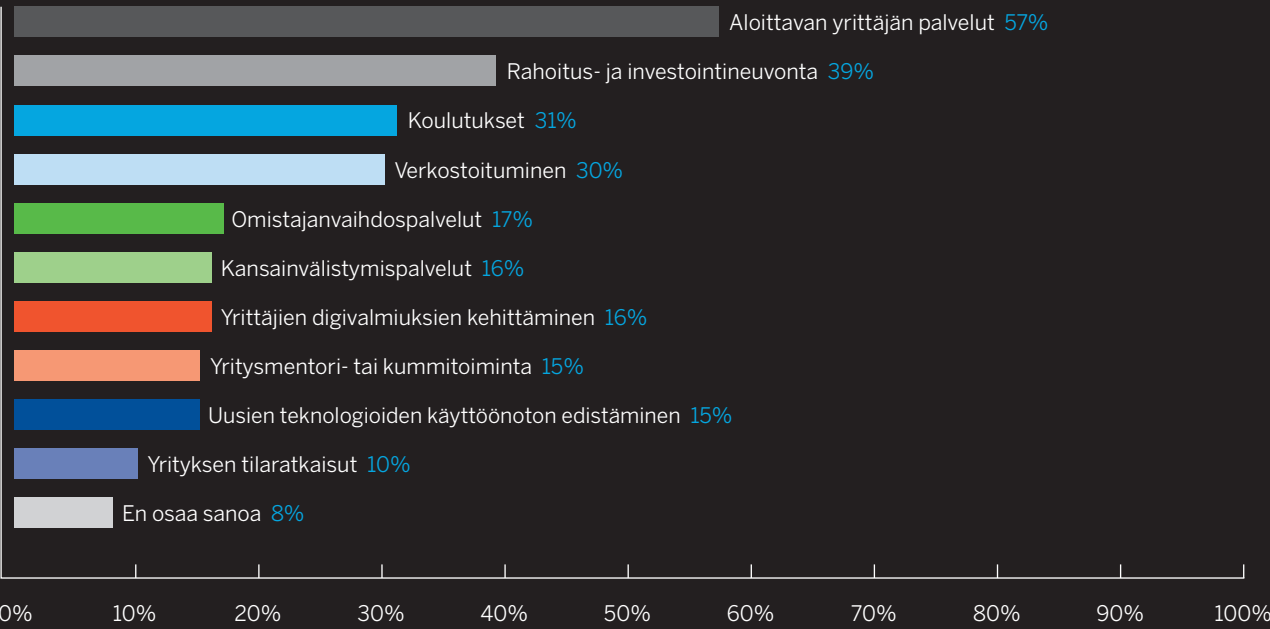
Yrittäjyys kiinnostaa erityisesti maaseudulla asuvia nuoria, ja yrittäjien osuus nuorista työllisistä onkin näillä alueilla suurempaa kuin kaupungeissa (Kuhmonen 2019). Tämä kertoo osaltaan harvaan asuttujen seutujen palkkatyöpaikkojen rajallisuudesta mutta myös yrittäjyydelle näille alueille avautuneista mahdollisuuksista.

Samalla kun teknologian kehitys on purkanut yrittämisen esteitä, on se tuonut mukanaan uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja niistä ammentavaa kasvuorientoitunutta startup-yrittäjyyttä. Leimallisinta se näyttäisi olevan nimenomaan nuoremmilla ja pidemmälle koulututtuneilla: yrittäjähakuisista korkeakouluopiskelijoista 69 prosenttia haluaisi kasvattaa yritystään ja 56 prosenttia toimia kansainvälisesti (Suomen Yrittäjät 2019).

Yrittäjän neuvonta- ja koulutuspalvelut sekä yritystoiminnan kehittämispalvelut ovat keskeisessä asemassa sekä maaseutu- että kaupunkimaisen alueen uusyrittäjyys-

Mikä julkisesti järjestetty palvelu arvioidaan tärkeäksi?

Mikä julkisesti järjestetty yrityspalvelu on mielestäsi tärkeä? Valitse 1-3 tärkeintä.

Lähde: Kantar TNS: Yrittäjägallup tammikuu 2020, vastaajia 1051. Tilaaja: Suomen Yrittäjät. Total tammikuu/2020 (n=1051)

toiminnassa. Palveluiden on tarjottava laadukasta tukea yritystoiminnan eri vaiheisiin aina yrityksen perustamisesta omistajan vaihtamiseen ja liiketoiminnan kehittämiseen ja kasvattamisesta yrittäjän osaamisen päivittämiseen.

Maahan muuttaneiden yrittäjäpotentiaalia hyödynnettävä

Suomessa on noin 10 000 maahan muuttanutta yrittäjää. Heidän yrityksissään on noin 30 000 työntekijää. Niiden yhteenlaskettu liikevaihto on noin 3,5 miljardin euroa. Näissä firmoissa on valtavasti mahdollisuuksia sekä työllistämiseen että kasvuun.

Yrittäjyys on monille maahanmuuttajille toimiva ja luonteva tapa kiinnittyä suomalaiseen työelämään ja yhteiskuntaan. Maahan tulleiden kiinnostus yrittäjyyteen on keskimääräistä suurempaa.

Maahan muuttaneet yrittäjyydestä kiinnostuneet tarjoavat oikein tuettuna helpotusta lähivuosina häämöttävään yrittäjävajeeseen. Siksi on olennaista, että yrittäjäpalvelut huomioivat vieraskielisten tarpeet nykyistä paremmin. Yrittäjäyhteisöt voivat osaltaan jouduttaa maahanmuuttajayrittäjien kiinnittymistä alueen elinkeinoelämään.

Yrityspalveluiden järjestäminen on alueen ja kunnan elinvoimatehtävä

Elinkeinopolitiikkaa tehdään kunnissa, mutta joka kunnassa ei tarvitse tehdä kaikkea. Erikoistuneemmissa yrityspalveluissa järjestäminen kuntakohtaisuuden sijaan seudullisena toimii hyvin.

Kunnan elinkeino- tai kehitysyhtiön rooli on toimia kuntansa elinkeinopolitiikan laatupääliikkönä. Kehitysyhtiö seuraa nykyisten ja uusien yritysten mahdollisuuksia toimia ja sijoittautua. Usein kehitysyhtiöistä annetaan myös yritysneuvontaa.

Kehitysyhtiö tarjoaa kunnalle välineet paremman elinkeinopolitiikan tekemiseen ja yrityksille kontakteja ja apua yritystoiminnan edistämiseen.

Seudullinen kehitysyhtiö toimii alueensa elinvoiman edistäjänä ja mahdollisesti erikoistuu sellaiseen yritysten tarvitsemaan osaamiseen, jota yksittäisen kunnan kehitysyhtiö ei pysty tarjoamaan.

Yritykset tarvitsevat työntekijöitä. Vuonna 2020 alkavien kuntien työllisyyskokeilujen tavoitteena on nykyistä tehok-

kaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista ja tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen.

Vaikka työvoiman saatavuutta korostetaan, yksi keskeinen haaste on se, miten yritysten tarpeet työvoiman saamiseksi otetaan huomioon. Työ- ja elinkeinotoimistojen yrityspalvelu-resurssit eivät tässä vaiheessa ole kuntien käytettävissä. On huolehdittava yhteistyöstä. Työllisyydenhoidon ja elinvoimapolitiikan yhteys tarvitsee vahvistusta, mutta ei päällekkäistä resurssointia. Tämä onnistuu esimerkiksi erilaisten työllistämis- ja yrityspalveluseleiden luomisella sekä liittämällä ko-keilut olemassa oleviin alkavan yrittäjän neuvontapalveluihin.

Yrittäjien ratkaisuja

- Yrittäjyyskasvatusstrategia:** Alue laatii ja toimeenpanee koulutuksen järjestäjiä, harrastustoimijoita ja yrittäjäyhteisöjä yhdistävän lasten ja nuorten yrittäjyyskasvatusstrategian.
- Yrittäjäpalvelut:** Alue tarjoaa kattavasti tukea yrityksen perustamiseen, omistajanvaihdoksiin sekä yritystoiminnan kehittämiseen, kasvattamiseen ja kansainvälistämiseen.
- Yrittäjän osaaminen:** Alueen oppilaitokset ja oppimispalveluyritykset huolehtivat yhdessä,

että yrittäjille on yritystoiminnan eri vaiheisiin tarjolla riittävästi mahdollisuuksia kehittää liiketoimintataitoja ja muuta ammatillista osaamista.

- Maahan muuttaneet yrittäjät:** Alueen yrittäjäpalvelut huomioivat yhdessä alueen yrittäjäyhteisöjen kanssa maahan muuttaneiden yrittäjien ja sellaiseksi suuntaavien tarpeet.

Alueet menestyvät yli rajojen ja kansainvälistyminen tukee kasvua

Suomella ja sen alueilla on runsaasti erilaisia vahvuuksia. Alueiden on itse löydettävä omat menestystekijänsä ja vahvistettava niitä. Erilaistumalla ja omia vahvuuksiaan kehittämällä on mahdollisuus menestyä.

Erilaisia alueita on vahvistettava Suomen menestystekijöinä. Keskinäinen epäterve kateus tai kilpailu on unohdettava. Kunkin alueen on löydettävä omat vahvuutensa.

Suomen maaperällä ei esiinny vulkaanista toimintaa. Suomessa ei tapahdu kaiken tieltään tuhoavia hirmumyrskyjä, ja ilmastomme on siedettävä. Maamme pohjois-sissa neljä vuodenaikaa erottuu yhä toisistaan selkeästi. Kesämme ja sydäntalvemme ovat usein erityisen miellyttäviä kaikkialla maassa.

Menestyvä metropoli on koko Suomen etu

Helsingin metropolialue on pärjännyt hyvin kansainvälisissä kilpailukykyvertailuissa. Kärjessä pysyminen vaatii jatkuvaa pitkäjänteistä kehittämistä ja toimenpiteitä. Metropolialueen merkitys koko Suomen kilpailukyvyllä on yleisesti tiedostettu.

Nopeasti kasvava metropoli tarvitsee menestyäkseen panostusta yritysten kilpailukyvyyn parantamiseen ja muun muassa asumiseen, liikenteeseen, koulutukseen ja työvoiman saatavuuteen. Metropolialueen suuri väestöpohja mahdollistaa yritysten erikoistumisen ja laajat liike-elämän asiantuntija- ja tukipalvelut.

Metropolialueen vahvuutena ovat korkeasti koulutettu väestö sekä muuta maata suurempi maahanmuuttajaväestön osuus. Alueen koulutettu ja monipuolinen väestörakenne luo hyvät edellytykset innovatiivisille uusille tuote- ja palvelukonsepteille sekä yritystoiminnan kasvulle ja kansainvälistymiselle.

On tärkeää, että kansainväliset yritykset näkevät metropolialueen houkuttelevana sijaintipaikkana. Kansainvälisellä tasolla kilpailukykyinen metropolialue tuottaa elinvoimaa koko Suomelle.

Metropolialue on oltava talouden, tutkimuksen ja kulttuurin keskittymä. Metropolialueen vetovoimaisuutta tulee kasvattaa luomalla kansainväliselle yritystoiminnalle kilpailukykyinen toimintaympäristö.

Yrittäjien ratkaisuja:

- Metropolialueen kilpailukyvyistä on huolehdittava niin, että liikenneyhteydet ovat muualle Eurooppaan sujuvat.
- Viestimällä ja markkinoimalla metropolialueen vahvuuksista kansainvälisille toimijoille lisätään alueen tunnettuutta ja houkutellaan maahan ulkomaista osaavaa työvoimaa, investointeja, tutkimusta, matkailijoita ja kongresseja.
- Metropolialueen on kilpailtava maailman muiden metropolien kanssa osaajista, yrityksistä ja investoinneista. Maan sisäisistä resursseista kilpaileminen on tarpeetonta – vahva metropoli menestyy muutenkin.

Kaupunkiseudut toimivat alueensa moottoreina

Valtion, kaupunkiseutujen sekä jatkossa maakuntien välinen yhteistyö on erittäin tärkeää. Suomessa tarvitaan

jatkuvaa ja poikkileikkaavaa kaupunkipolitiikkaa, joka ottaa huomioon suurten kaupunkien mutta myös muiden kaupunkiseutujen merkityksen.

Kaupunkipolitiikka on nähtävä ennen kaikkea asukkaiden ja yrittäjien näkökulmasta. Peruskysymys on, mitkä tekijät vaikuttavat yritysten sijoittumiseen, asumiseen, viihtyvyyteen, liikkumiseen ja työpaikkojen syntymiseen.

Yrittäjien näkökulmasta kaupunkipolitiikkaa on syytä jäsentää enemmän myös kaupunkilaisten ja toimijoiden (kuten kaupunginosien, järjestöjen, yritysten ja palveluiden) kannalta. Ihmisille on mahdollistettava sujuva arki – oli kyse sitten liikkumisesta päiväkodin kautta töihin, naapuriavun löytämisestä sähköisten sovellusten kautta tai lasten itsenäisestä kulkemisesta pyörällä lähikoululle ja harrastuksiin, opiskelijoiden ja start up -yrittäjien kohtaamisesta, senioreiden yhteisistä harrastepiireistä tai turvallisesta elinympäristöstä.

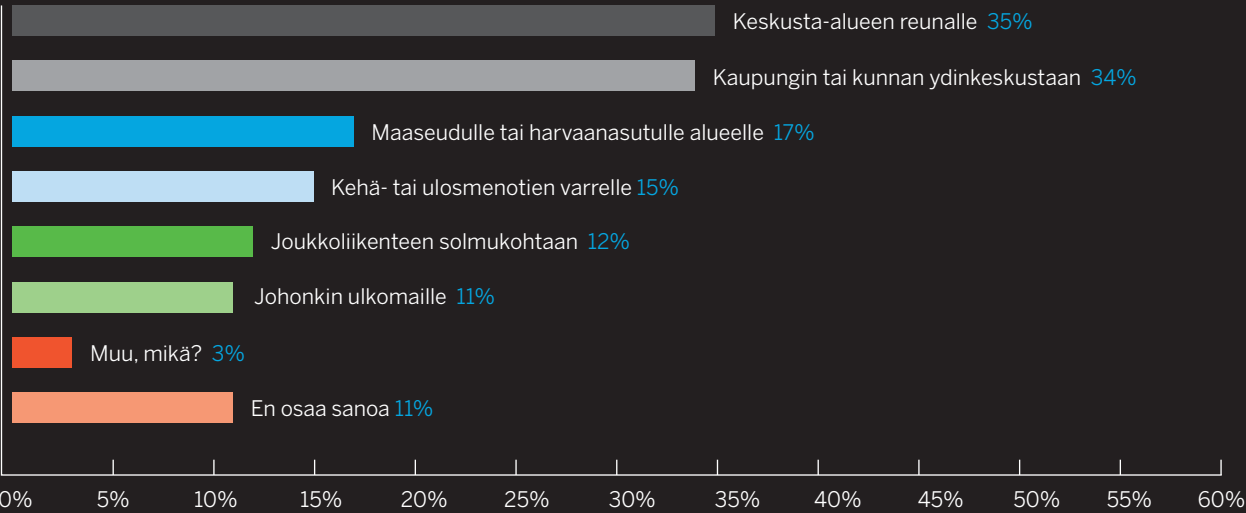
Suomella on kaikki edellytykset luoda älykästä kaupunkirakennetta ja ihmisten tarpeiden mukaan suunniteltua elinvoimaista asumisympäristöä, jossa liikennehankkeet, asuminen ja digitalisaation hyödyntäminen toimivat saumattomasti yhteen. Suomen kannattaa olla aikaamme edellä ja luoda olosuhteita myös hallintoa uudelleen järjestämällä.

Suurin osa suomalaisista asuu kaupungeissa, ja kaikki ovat riippuvaisia kaupunkiseutujen menestyksestä. Yrittäjät ei näe vastakkainasettelua kaupunkien, seutukaupunkien tai maaseudun välillä. Näihin kaikkiin kohdistuvat oikein mitoitetut kehittämistoimet ovat koko maan ja asukkaiden etu. Kaupunkiseutujen ohella on tärkeää, että haja-asutusalueiden sekä maaseutualueiden elinvoiman parantamiseksi tehdään kaikki voitava. Esityksien tekeminen kaupunkien ja kaupunkiseutujen elinvoiman lisäämiseksi ei ole vastakkain asettelun korostamista suhteessa maaseutuvaltaiseen Suomeen.

Suurimmilla kaupungeilla ja maakuntakeskuksilla on omia erityistarpeitaan. Kaupunkien haasteet ovat monesti glo-

METROPOLIN ON KILPAILTAVA MAAILMAN MUIDEN METROPOLIEN KANSSA.

Jos yrityksenne muuttaisi tai perustaisi uusia toimipaikkoja seuraavan viiden (5) vuoden aikana, millaiselle alueelle yrityksenne sijoittuisi? Voit valita useita.

Yrittäjät pitävät houkuttelevimpana sijoittumispaikkana keskusta-alueen reunoja. Silti liiki 20 prosenttia yrityksistä näkee maaseudun ja harvaanasutun alueen mahdollisena sijoittumisalueena.

Total tammikuu/2020 (n=1051)

Lähde: Kantar TNS: Yrittäjägallup tammikuu 2020, vastaajia 1051. Tilaja: Suomen Yrittäjät.

Kyläkauppa Veljekset Keskinen Oy sijaitsee Etelä-Pohjanmaalla, Alavuden kaupungin Tuirissa. Reilun 500 asukkaan kylässä sijaitsevasta Kylä-kaupasta löytyy Tavarapuodin ja Ruokapuodin lisäksi hotelli, karavaanarialue ja ravintolapalvelut. Kylä-kaupan ympärille on myös kasvanut lähes sadan yrityksen kauppakylä. Kuva: Harry Hykko / Shutterstock

baaleja. Ratkaisut löytyvät usein Suomen rajojen ulkopuolelta mutta myös kotimaasta. Esimerkiksi ilmastonmuutosta, kotoutumista ja asumista pohditaan kansallisvaltioiden rajoista riippumatta. Kaupunkien on oltava edelläkävijöitä.

SEUTUKAUPUNGIT OVAT TEOLLISEN SUOMEN KIVIJALKA

Seutukaupungit ovat maakunnan sisällä toiminnallisten alueiden keskuksia sekä erityisesti palveluiden ja teollisuuden keskittymiä. Niitä on Suomessa noin 50. Ne ovat miltei miljoonan ihmisen ja noin 60 400 yrityksen kotipaikka. Seutukaupungit ovat erityisesti teollisen Suomen kivijalka.

Seutukaupungeista on viime vuosina lopetettu useita valtion virastoja ja työpaikkoja, kuten käräjäoikeuksia ja poliisilaitoksia. Tämän ei pidä vaivuttaa synkkyytteen, vaikka valtion toiminnoilla seutukaupungeissa on monia etuja ja ulottuvuuksia. Seutukaupunkien elinvoima riippuu silti siitä, miten yksityiset yritykset niissä menestyvät ja työllistävät. Ammatilliset oppilaitokset ja toimivat liikenneyhteydet ovat tässä avainasemassa.

Seutukaupunkien valtteja ovat huokeat asumiskulut, lasten päivähoidon ja muiden lähipalveluiden saatavuus, lyhyet etäisyydet kaupungin sisällä ja luonnonläheisyys.

Yritykset pitävät usein seutukaupunkien ja maaseutukuntien asiointi- ja lupapalveluita matalan kynnyksen palveluina, jotka ovat sujuvia ja yrityslähtöisiä.

Seutukaupunkien menestys rakentuu omien vahvuuksien tunnistamiseen ja niiden rohkeaan ja omaleimaiseen esille-tuontiin.

Valtioneuvoston vuoden 2018 seutukaupunkiohjelmassa punnitaan perusteellisesti seutukaupunkien vahvuuksia. Erityisesti ohjelma nostaa esille, että seutukaupunkien huomiointi on osa monimuotoista valtion kaupunkipolitiikkaa. Ohjelmassa esimerkiksi ehdotetaan, että seutukaupunkien kannattaa tarjota riittävästi hyvällä sijainnilla olevaa kaava- ja tonttivarantoa teollisuudelle ja logistiikkatoiminnoille sekä muulle yritystoiminnalle. Samaten seutukaupunkien kannattaa valmistautua uudistuvan ja robotisoituvan teollisuuden sijoittumiseen alueille.

Yrittäjien ratkaisuja:

- 8. Kaupunkien on löydettävä omat vahvuutensa, joilla ne rohkeasti pyrkivät erilaistumaan – esimerkiksi Vaasan energiaklusteri, Oulun ict-keskittymä ja Raahen teräs- ja konepaja-osaaminen.
- 9. Tämä edellyttää kaupungin, oppilaitosten, korkeakoulujen ja yritysten saumatonta ja rohkeaa yhdensuuntaista yhteistyötä.

Maaseudusta hengittää koko Suomi

Maaseudulla on perinteisesti eletty yrittäjyydestä, ja yrittäjämäinen asenne on erittäin vahva. Tyypillisesti maaseudun yritystoimintaksi nähdään perusmaatalous, metsätalous ja matkailu- sekä elintarvikkeiden jalostus. Silti maaseudulla toimii eri toimialan yrittäjiä rakennus- ja kaupanalasta palveluihin. Harvaanasutulla maaseudulla korostuu, että yritystoiminnan kannalta tärkeät liikenneväylät pystytään pitämään kunnossa ja kuljetusalan sekä yksityisautoilun kulut ovat kohtuulliset.

Yrittäjämäinen asenne on maaseudulla erittäin vahva. Maaseudun elinkeinojen perustarpeet ovat kunnan tiet ja infrastruktuuri, tietoliikenneyhteydet ja yritystoiminnan kehittämispalvelut. Näiden asioiden oltava kuntien elinkeinopolitiikan tavoitteiden kärjessä. Esimerkiksi heikkokuntoisen perusinfra on iso pullonkaula. Biomassa ei metsistä liiku mihinkään, jos tiet ja sillat eivät ole kunnossa.

Suomi elää jatkossakin vahvasti kestävästä metsätaloudesta. Puun korjuu ja kuljetus ovat kasvavia aloja. Suomessa on hyvin hoidetut metsät, toimivat puumarkkinat sekä aktiiviset metsänomistajat. Uusiutuva puu on erinomainen raaka-aine mitä erilaisempiin käyttötarkoituksiin ja tuotteisiin, kuten vaatteisiin ja kerrostalorakentamiseen.

Puu voi korvata muovin lähes missä tahansa tuotteessa.

Tämä kaikki avaa uusia yritystoimintamahdollisuuksia puun jatkojalostamiseksi. Vasta lanseerattu sähköinen puukaupapaikka, Metsäkeskuksen metsätietojärjestelmä ja muut sähköiset palvelut mahdollistavat kasvavasti puun liikkeelle lähtemisen. Niiden avulla metsänomistaja tavoittaa lähes kaikki Suomen metsäpalveluyrittäjät.

Tärkeitä työkaluja ja elementti maaseudun kehittämiseksi ovat myös Europan unionin koheesiorahastot ja maaseudun kehittämisrahastot.

Maaseudun matkailumahdollisuudet

Maaseutu tarjoaa ympäristönä mahdollisuudet monenlaisen matkailutoimintaan. Maaseutu kutsuu luonnonrauhaan ja erä- ja retkeilymahdollisuuksiin.

Metsähallitus on keskeinen valtion toimija maakunnissa. Monet matkailuyritykset ovat Metsähallituksen kumppaneita esimerkiksi ohjelmapalveluyrittäjinä, eräkokkeina ja kalastuksen hoitajina. Metsähallituksen on entistä kunnianhimoisemmin mahdollistettava luonto- ja metsästysmatkailuyrittäjyyttä ja luotava tälle kasvualustoja.

Metsähallituksen ja yritysten yhteistyösopimuksilla ylläpidetään taukopaikkoja, jotka ovat edellytys yritystoiminnan pyörittämiselle. Viime vuosina valtio on onnistuneesti

panostanut Metsähallituksen retkeily- ja virkistysalueiden reittien kunnostamiseen. On tärkeää, että luonnonsuojelualueet ovat matkailijoiden tavoitettavissa myös muutoinkin kuin hiihtämällä.

Lisäksi valtion alueilla metsästysmatkailun järjestämistä pitää helpottaa lainsäädännöllä, joka mahdollistaisi alueiden vuokrauksen yritystoiminnalle. Niin ikään kalastusmatkailuyrittäjä voi saada luvan vesialueella liikkumiseen korkeintaan kahdeksalle hengelle. Tätäkin voitaisiin väljentää lainsäädännöllä.

Yrittäjyys ja työn tekeminen ovat entistä vähemmän sidoksissa paikkaan. Esimerkiksi yksinyrittäjä voi maaseudulta palvella asiakkaitaan toiselle puolelle maailmaa. Yrittäjillä on mahdollisuus löytää osaavaa työvoimaa eri puolilta maata. Lapissa voidaan nähdä toimistohotelleja, jonne paetaan tekemään töitä ilmansaasteilta toiselta puolelta maailmaa. Samaten maaseutu voi olla eri aloilla toimivien yrittäjien toimintaympäristö, kun asiakkaat voidaan kohdatta verkossa.

Tuottaja on myös yrittäjä

Monet viljelijät ovat identiteetiltään sekä tuottajia että yrittäjiä. Maatilayritykset keräävät tulonsa aiempaa useammasta lähteestä. Ne tekevät myös tilayhteistyötä ja ulkoistavat töitään yhä enemmän. Tämä koskee niin tuotteiden jatkojalostamista kuin kuljetusketjuja. Elintarvikевienti tarvitsee entistä selkeämpää panostusta.

Maatiloilla kaikkien töiden tekeminen itse on hyvin harvinaista sekä perustuotanto- että monialaisilla tiloilla. Töitä jaetaan tilayhteistyöllä ja ulkoistamalla. Maatalousyrittäjistä noin 17 prosentilla oli palkattua työvoimaa vuonna 2017 (Tilastokeskus).

Maataloustuotannon rakennemuutokset, teknologinen kehitys ja tuotantoyksiköiden kasvaminen on vaikuttanut siihen, että yritysverkostojen rooli on kasvanut. Maatalousyrittäjät synnyttävät toiminnallaan monenlaista elinvoimaa alueelleen. Maatalouden miljoonainvestoinnit tuovat elinvoimaa alueen eri yrityksille alihankintaketjuineen. Alkutuotannon piirissä tehtävät suurinvestoinnit esimerkiksi navettoihin ansaitsevat nykyistä enemmän tunnustusta ja arvostusta. Usein alueella on jokin osa tuotantoketjusta vahva, kuten alkutuotanto tai jatkojalostus. Monet alueet kaipaavatkin vahvistusta koko tuotantoketjuun.

Maatalous ja suomalainen ruuantuotanto ovat kärsineet kannattavuusongelmista usean vuoden ajan. Tilannetta ovat syventäneet Venäjän-pakotteet ja heikot satokaudet.

Maatalouden kannattavuuden eväät luodaan tutkimuksella ja tuotekehityksellä, koulutuksella ja neuvonnalla sekä vahvalla vientityöllä. Näihin tarvitaan lisäpanostusta.

Suomessa tuotetaan maailman puhtainta ja terveellisintä ruokaa ja eläimiä kohdellaan hyvin. Pohjolassa ruuan tuotantokustannukset ovat kuitenkin korkeat. Suomalaiset tuotteet eivät kilpaile maailmanmarkkinoilla hinnalla vaan laadulla ja puhtaudella. Viime vuosina suomalaisen sianlihan markkinat ovat avautuneet Kiinaan. Broileri sai vientiluvan Japaniin. Esimerkiksi tokiolaisissa luksusravintoloissa suomalaista sianlihaa syödään raakana. Vientiponnisteluissa on maatalousyrittäjille löydyttävä tukea ja neuvontaa.

Tulevaisuudessa yhä useammat maatalouskoneet käyvät kotimaisella biokaasulla. Ravinneomavaraisuuden edistämiseksi tarvitaan toimivat kierrätysravinnemarkkinat.

Kalataloudessa on potentiaalia

Kalatalouden arvoketju rakentuu kalastuksen, kalankasvatuksen sekä kalanjalostuksen ja kaupan kokonaisuudesta. Arvoketju on kehittynyt myönteisesti lähes koko 2000-luvun ajan. Viimeisen kymmenen vuoden aikana sen arvo on miltei tuplaantunut nykyiseen vajaan miljardiin euroon. Kalatalouden arvoketjussa on edelleen lukemattomia mahdollisuuksia koko maassa.

Esimerkiksi mahdollisuuksia on vähäarvoisina pidettyjen kalojen nykyistä paremmassa hyödyntämisessä ja vesiviljelyn edistämässä kuivalla maalla. Elintarviketuotannon vastuullisuus ja puhtaus ovat terveellisyys ohella yhä tärkeämpiä tekijöitä tulevaisuuden elintarvike- ja kalamarkkinoilla. Suomalaisilla kalatuotteilla tulee olemaan kasvavaa kysyntää Suomen rajojen ulkopuolella.

Yrittäjien ratkaisuja:

10. Maatalouden ja elintarviketeollisuuden ympärille on luotava elinvoimaa vahvistavia osaamisklustereita tuottajien, teollisuuden ja oppilaitosten välille.
11. Elintarvikevientiin on panostettava entistä vahvemmin.
12. Maaseutumaisten kuntien elinkeinopolitiikan tavoitteiden kärjessä on oltava kunnon tiet, tietoliikenneyhteydet ja yritystoiminnan kehittämispalvelut.
13. Maatalouden sukupolven- ja omistajanvaihdoksia on edistettävä. Neuvontaa ja opastusta on oltava tarjolla.
14. Julkisissa keittiöissä on kotimaisen ruuan lisäksi edistettävä lähiruuan, luomun ja antibiootittoman lihan tarjontaa. Julkisten keittiöiden hankinnat on järjestettävä siten, että erikokoisilla ruuantuottajilla on niihin mahdollista vastata.
15. Enemmän neuvontaa, vähemmän byrokratiaa. Maatilayrittäjän hallinnollista taakkaa on edelleen kevennettävä.

YRI- TYKSET LUOVAT ELIN- VOIMAN

Onnistuneilla palveluilla luodaan uutta työtä

Julkisten sektorin tehtävänä on mahdollistaa yritysten kasvu. Esimerkiksi Business Finlandin palvelut on laitettava kuntoon koko maassa. Yritysten omistajanvaihdoksiin on tarjottava tukea ja apua. Yksinyrittäjyyden potentiaali on otettava vahvemmin esiin elinkeinopolitiikassa.

Omistajanvaihdoksia ovat yrityksen myynti ulkopuoliselle, sukupolvenvaihdos, yrityksen myynti yrityksessä jo toimiville ja yrityksen lopettaminen.

Yrittäjien ikääntyminen ei ole ainoa syy omistajanvaihdoksille. Omistajanvaihdos voidaan myös nähdä vaihtoehtona uudelle yritykselle tai se voi olla kasvun ja kansainvälistymisen väline jo toimivalle yritykselle. Toivottavaa olisi, että yrittäjät erikoistuisivat juuri siihen yrityksen elinkaareen vaiheeseen, jonka he parhaiten taitavat. Yksi on hyvä käynnistäjä, toinen vakiintuneen toiminnan määrämuotoistaja, kolmas kasvattaja ja kansainvälistäjä.

Suomessa on noin 85 000 työnantajayritystä. Kyselyjen mukaan näistä 15 000:ssä omistajanvaihdos on ajankohtainen juuri nyt. Akuutin omistajavaihdostarpeen yrityksissä on noin 80 000 työntekijää. Viivästynyt omistajanvaihdos hidastaa tai estää yrityksen kehittymisen. Finnveran mukaan omista-

janvaihdoksen läpikäyneistä yrityksistä noin 30 prosenttia muuttuu kasvuyrityksiksi.

Suomessa on tällä hetkellä noin 75 000 55 vuotta täyt- tänyttä yrittäjää. Heidän omistamansa yritykset tulevat omistajanvaihdostilanteeseen seuraavan kymmenen vuoden kuluessa. Suurin osa näistä yrityksistä on yksinyrit- täjän yrityksiä. Yhteensä näissä yrityksissä työskentelee reilusti yli 200 000 henkilöä, joiden vuosittain maksama kunnallisvero on noin 1,2 miljardia ja valtionverokertymä 300 miljoonaa euroa.

Osa yrityksistä lopettaa luonnostaan ja osa jatkajan tai ostajan puuttuessa siitä syystä, että yritystä ei koskaan ole avoimesti myyntiin asetettu tai myyntipäätös on viivästynyt tilanteeseen, jossa yrityksessä ei ole enää mitään myytävää.

Tulevan kymmenen vuoden aikana odotettavissa olevat omistajavaihdokset jakautuvat seuraavasti (Omistajanvaihdosbarometri 2018), jos yrittäjien toiveet toteutuisivat

- myyntiin (ulkopuoliselle) 34 000 yritystä
- sukupolvenvaihdos 13 500 yritystä
- lopettaminen 21 500 yritystä

Täsmällisiä tietoja omistajanvaihdosten määristä ei ole. Arvioiden mukaan myyntejä ja sukupolvenvaihdoksia tapah- tuu vain noin puolet yrittäjien tutkimuksissa osoittamista toiveista. Elinkelpoisen yrityksen, oli se sitten yksinyrittäjän yritys tai työantajayritys, toteutumaton omistajanvaihdos haaskaa aina osaamista ja omaisuutta. Asiakkaiden tarpeet eivät poistu, vaikka niitä tyydyttävä yritys alueelta poistuisi. Ratkaisut tarpeisiin haetaan muualta.

Yrittäjien ratkaisuja:

- 16. Alueelliset omistajanvaihdosfoorumit:**
Perustetaan alueelliset omistajanvaihdos-

foorumit, joiden jäseniksi kutsutaan kaikki intressitahot.

- 17. Alueelliset omistajanvaihdoskoordinaattorit:**
Palkataan alueellisia omistajanvaihdos- koordinaattoreita, jotka koordinoivat alueellista omistajanvaihdostoimintaa ja pitävät yhteyttä yrittäjiin ja sellaisiksi aikoviin.
- 18. Alueelliset ostaja/myyjä/asiantuntija -tapaamiset:** Pidetään huolta siitä, kohtaamistilaisuuksia ostajien ja myyjien välillä syntyy säännöllisesti.
- 19. Viestintä:** Pidetään huolta siitä, että omistajan- vaihdosteema on säännöllisesti esillä, jotta asian merkitys tulee kattavaksi ymmärretyksi.

Kansainvälistyminen vaatii omia tuotteita suoraan vientiin

Yritykset voivat laajentua kansainvälisille markkinoille kahdella tavalla: joko tuotteiden ja palveluiden viennillä Suomesta ulkomaisille asiakkaille tai perustamalla yhtiö ulkomaille lähelle tavoiteltuja markkinoita. Ensimmäinen tapa hyödyttää Suomen kansantaloutta ja jälkimmäinen sijoittumismaan kansantaloutta.

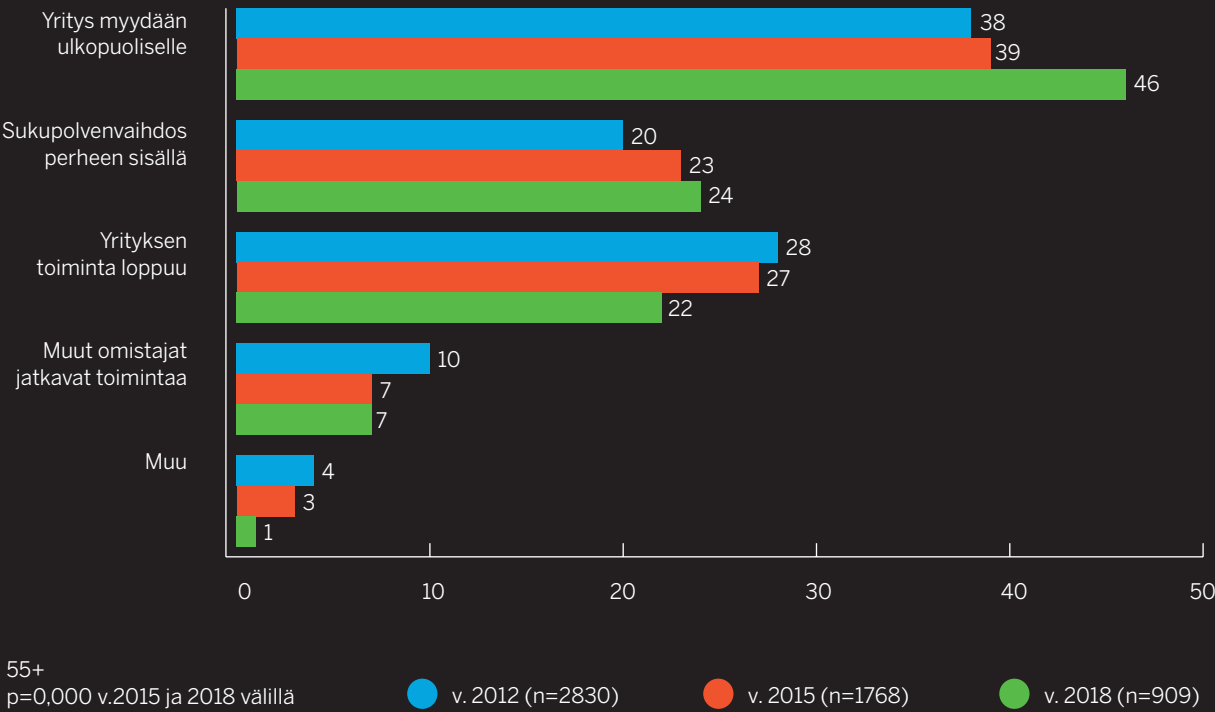
Suomen kannattaa auttaa maassamme sijaitsevia yrityksiä pitämään sekä siirtämään erityisesti arvoketjun yläpäästä Suomeen. Korkea osaamistasomme on tässä hyödyksi. Li- säksi vientiin pitää kannustaa poistamalla esteitä ja mahdol- listamalla julkisella kysynnällä kauppaa erityisesti kotimaisil- le kasvuhakuisille pienille ja keskisuurille yrityksille. Suomen julkinen sektori on houkutteleva asiakas pk-yrityksille ja arvokas referenssi kansainvälisiä asiakkuuksia tavoitellessa. Erityisesti tämä korostuu innovatiivisissa tuotteissa.

Kansantalouttamme kartuttaa myös palveluiden vienti sekä myynti suoraan ulkomaisille kuluttajille esimerkiksi verkko- kaupassa. Tässä auttavat hyvä digi-infra, logistiikan toimi- vuus ja sujuvat raportointikäytännöt viranomaisin päin.

Yrittäjien ratkaisuja

- 20. Riittävät ja tarkoituksenmukaiset kansain- välistymispalvelut:** Team Finlandin ja Business Finlandin palveluiden saavutettavuus ja tarkoituksenmukaisuus kuntoon – myös alueille.
- 21. Julkinen sektori nähtävä referenssimarkkinana:** Hankintastrategioissa tulee huomioida mahdollisuus antaa julkisella hankinnalla referenssi kansainvälistymishakuiselle pk- yritykselle.
- 22. Yritysten kasvun pitää olla mahdollista:** Yritysten kasvua voi joskus jarruttaa esimerkiksi lakivelvoitteiden lisääntyminen työntekijä- määrän lisääntyessä tai yrityskauppojen valvonta. Näitä velvoitteita pitää hillitä.

Yrityksen tulevaisuus vastaajan itse luopuessa päävastuusta yrityksessä %

Lähde: Kantar TNS: Yrittäjägallup tammikuu 2020, vastaajia 1051. Tilaaja: Suomen Yrittäjät.

Yksinyrittäjyyden potentiaali vahvemmin esiin elinkeinopolitiikassa

Noin kaksi kolmasosaa yrittäjistä on Suomessa yksinyrit- täjiä. Tuskin mikään muu ilmiö on muuttanut tapaamme suhtautua työhön 2000-luvulla yhtä paljon. Yksinyrittä- jyyden yleistyminen on ollut viime vuosien merkittävimpiä työelämän trendejä.

Vuosituhanen alussa yksinyrittäjiä oli tilastokeskuksen mukaan 123 000 ja vuonna 2019 jo 187 000. Yrittäjien määrän kasvu on perustunut pääosin yksinyrittäjien määrän kasvuun. Lisäksi uutena ilmiönä on voimistunut tapa toimia laskutuspalveluyrittäjänä, jolloin henkilö ei välttämättä hae Y-tunnusta eikä siksi tilastoidu yrittäjäksi.

Suomessa on näin yli 60 000 yksinyrittäjää enemmän kuin 20 vuotta sitten. Jos joskus joku vähätteli yksinyrittäjyyden merkitystä, nyt on parempi olla hiljaa.

Yrittäjät julkisti elokuussa Yksinyrittäjäkyselyn, jossa selvi- tettiin muun muassa työllistämisen esteitä. Vastaajat olivat Yrittäjien jäseniä. Reilut 30 prosenttia vastaajista ilmoitti kasvun esteeksi työllistämisen kalleuden ja työllistämiseen liittyvän riskin.

Muita syitä työnantajayritysten määrän kasvun esteenä ovat kysynnän vähäisyys ja jäykät työmarkkinat. Tärkeintä on tehdä sekä lainsäädännössä että työehtosopimuksissa muutoksia, jotka mahdollistavat yrityksille uusien työpaik- kojen luomisen.

Vaikka työllistämispotentiaalia yksinyrittäjissä on todella pal- jon, Yrittäjien kyselyn mukaan monet yksinyrittäjistä päättä- vät tietoisesti, että työllistävät vain itsensä. On arvokasta, että työllistää itsensä ja hankkii elannon itselleen ja perheelleen.

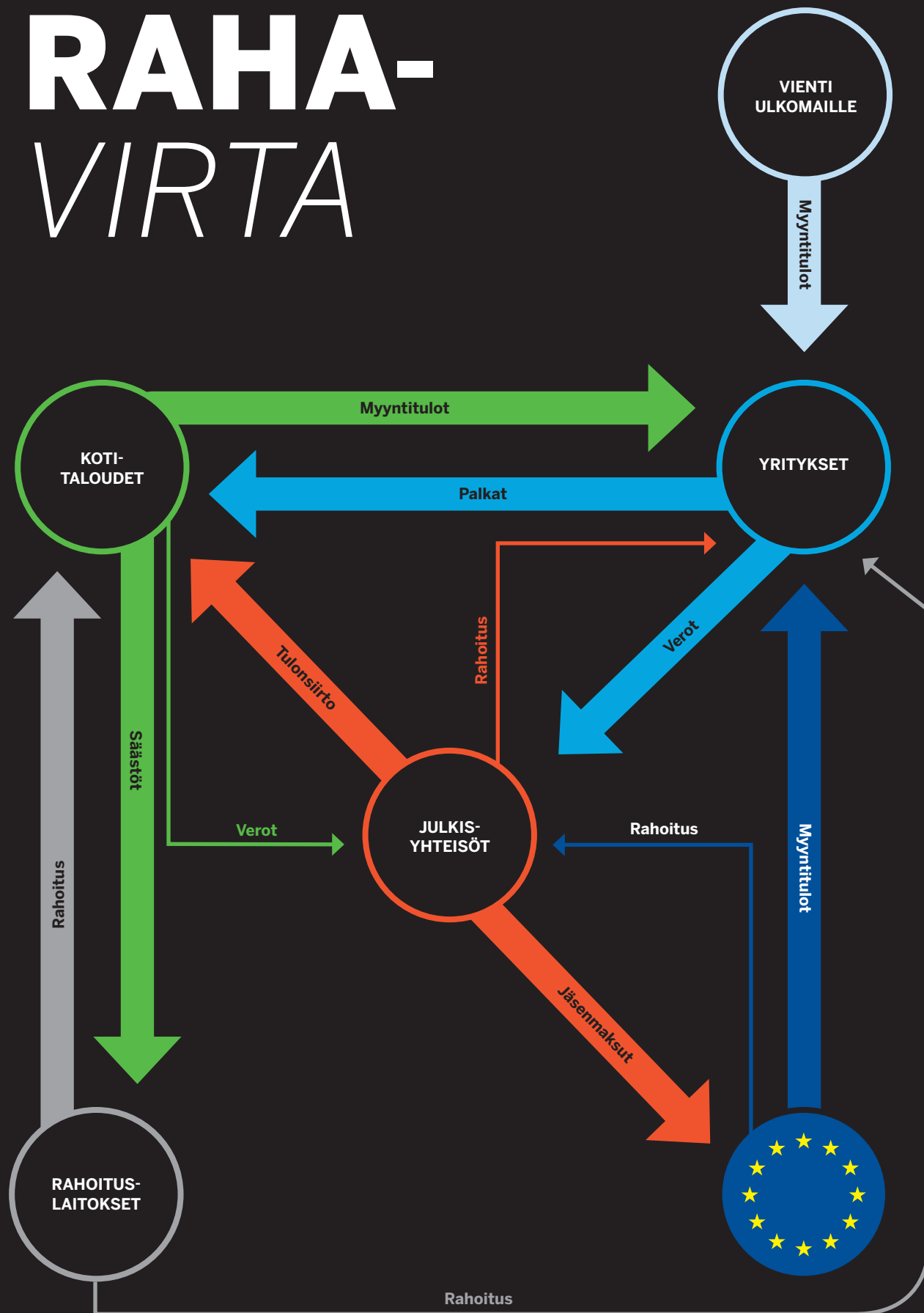
Yksinyrittäjien verkostot tuovat joustoja

Suomesta on tullut yhä verkostomaisemmin toimivien pk-yritysten talous, jossa yrittäjä hakee joustoja sieltä, mis- tä niitä löytää. Ei ilkeyttään vaan pärjätäkseen kilpailussa.

Moni yrittäjä toimii verkostomaisesti tarjoten omassa markkinassaan työmahdollisuuksia toisille yrittäjille. Harva yksinyrittäjä yrittää todellisuudessa yksin.

Nykyisen hallituksen ohjelmaan selkeästi kirjattu yksi tapa on erinomainen: Yksinyrittäjän riskiä palkata ensimmäinen työntekijä madalletaan luomalla hallinnoltaan mahdollisim- man kevyt tuki ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen.

RAHA- VIRTA

Hallinnoltaan kevyt viitannee edelliseen vastaavaan kokeiluun hallituskaudella 2007–2011, jolloin kokeilu tehtiin aluksi vain aluepoliittisin perustein. Tuolloin myös ehdot asetettiin sellaisiksi, etteivät ne juurikaan lisänneet työllistäjän innostusta.

Vaikka Yrittäjät suhtautuukin lähtökohtaisesti kriittisesti liiallisiin tukitoimiin, kannatamme keinoja työllistämisen helpottamiseen. Jos 182 000 yksinyrittäjästä edes pieni osa päättää tuen perusteella ottaa ensimmäisen työntekijän, lisää se toimeliaisuutta passiivisen joutenolon sijaan. Kääntöpuolena voi olla yritysten väliseen kilpailuun liittyviä markkinahäiriöitä, mutta pienessä mittakaavassa ne ovat hyväksyttävissä.

Näkymän tarjoaminen yksinyrittäjille on tärkeää siksikin, että Yrittäjien kyselyn mukaan yksinyrittäjien kasvuhaluus on korkealla tasolla: 67 prosenttia vastaajista ilmoittaa hakevansa yritystoiminnassaan kasvua tai pyrkii kasvamaan mahdollisuuksien mukaan. Vain kahdeksan prosenttia ilmoittaa, että heillä ei ole kasvutavoitteita.

Yrittäjien ratkaisuja:

23. Erityisesti pienissä kunnissa tunnistetaan yksinyrittäjyyden merkitys ja tarjotaan heille mahdollisuuksia verkostoitua, huolehditaan työterveyshuollosta ja osaamisen parantamisesta.
24. Arvonlisäveron alarajan nosto.
25. Liikunta- ja kulttuuriedun verovähennysoikeus toiminimiyrityksille.
26. Perhevapaajärjestelmän joustavoittaminen.
27. Työterveyshuoltoon kevyempiä ja joustavimpia toimintamalleja tukemaan yrittäjien työkykyä sekä vastaamaan muuttuvan yrittäjyyden ja työn uusien muotojen haasteisiin.
28. Työttömyysturvan uudistaminen: yrittäjän ja palkansaajan työssäoloehdot tulee yhdistää siten, että molemmista työnteon tavoista voi kerryttää turvaa yhdessä.
29. Maksuehtolain kiristäminen.
30. Lapsenhoitajan palkan vähennysoikeus.

Ratkaisuja EU-rahoituksen käytännön haasteisiin

EU:n rakennerahastokauden kansallisen ohjelman on keskityttävä voimakkaasti uusien työpaikkojen mahdollistamiseen ja innovaatioiden luomiseen. Tuleva rahoituskausi on nähtävä ennen kaikkea yritysten ja työllisyyden kasvun mahdollistajana.

Yrittäjät näkee, että parhaat mahdollisuudet saavuttaa onnistuneita tuloksia syntyvät silloin, kun rakennerahastorahoitus kohdistetaan mahdollisimman suoraan yritysten toimintaympäristöön vaikuttaviin hankkeisiin. Julkista rahoitusta olisi jatkossa kohdistettava myös alueiden välisiin ja valtakunnallisiin kehittämissankkeisiin tapauksissa, kun tunnistettavissa on koko maan kattava selkeä yhteinen kehittämistarve. Tätä on esimerkiksi omistajanvaihdosteema ja maahanmuuttajayrittäjyys.

Hankehallinnointiin on tuotava helpotusta yksinkertais-tetuilla kustannusmalleilla, riittävällä ennakorahoitus-mahdollisuudella ja lyhyen ajan maksatuslupauksella.

Rakennerahastojen hallinto on monelle pk-yritykselle ylitsepääsemätöntä. Monet kokevat, että hanketoimin-ta on hankalaa ja rahoitukseen sisältyy liikaa rajaavia ehtoja. Valtaosa yrittäjistä tarvitsee konkreettista apua hankehallinnossa ja byrokratian tulkinnaissa.

Tähän alueella on oltava saatavilla yrittäjien tarvitsemia palveluita ja tukea. Julkisen hallinnon henkilöresursseja

tulisikin siirtää lähemmäksi kenttää ja yrittäjien arkea. On välttämätöntä panostaa myös yrityksille kohdennet-tuun markkinointiviestintään.

Yrittäjien ratkaisuja:

31. Jokaiseen kehityshankkeeseen on otettava mukaan pk-yritys (miehellään alle 10 henkilön yritys) tai yritys toimialalta, jonka liike-toimintaan työllä on suora yhteys.
32. Kehittämissankkeista kohdennetaan mahdollisimman suoraan yritysten toiminta-ympäristöön vaikuttaviin hankkeisiin.
33. Tuleva rahoituskausi on nähtävä ennen kaikkea yritysten ja työllisyyden kasvun mahdollistajana.
34. Kehittämissankkeilla rahoitetaan myös kilpailukykyä parantavia välähankkeita.
35. Kaikessa toiminnassa on huomioitava yritysten mahdollisuudet vastata hankehallinnointiin, ja yrityksille on oltava tarjolla riittävästi käytännön tukea.
36. Yritystukien painopistettä siirretään investointien rahoittamiseen.
37. EU-rahoituksen markkinointiviestintää ja viestintätyökaluja on edelleen kehitettävä ja parhaiden käytäntöjen jakamista on edistettävä.

UUDISTU- MINEN VAATII OSAAMISTA, INNOVAA- TIOITA JA TEKNO- LOGIAA

Osaamista rakennettava yhdessä yritysten kanssa

Väestön ikääntyminen ja teknologian nopea kehitys kärjistävät yhdessä osaamisvajetta. Alueen on huolehdittava ihmisten osaamisesta aiempaa tarkemmin ja tiiviimmässä yhteistyössä yritysten kanssa.

Ihmisten osaaminen on alueen ja sen yritysten arvokkainta pääomaa. Siksi on huolestuttavaa havaita, että osaajapulasta on kehkeytnyt entistä vihe-
liäisempi ongelma ympäri maata. Yrittäjägallupin (2020) mukaan noin joka toisella yrityksellä on ollut vaikeuksia löytää osaavaa työvoimaa. Lähes joka kolmannelle puute osaajista on muodostunut kasvun esteeksi.

Väestön ikääntyminen ja teknologian nopea kehitys kärjistävät yhdessä osaamisvajetta. Ensimmäinen kaventaa työvoiman tarjontaa, mikä korostuu muuttotappioseuduilla. Jälkimmäinen ravistelee elinkeinoja ja ammatteja ja muuttaa näin yritysten osaamistarpeita. Tämän vuoksi alueen on huolehdittava riittävän osaamisen pysymisestä alueella aiempaa tarkemmin ja tiiviimmässä yhteistyössä yritysten kanssa.

Kohti ketterämpää osaamisjärjestelmää

Osaamispääoman vahvistaminen edellyttää uusia muutoskykyisiä osaajia. Lasten ja nuorten koulutus varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle on alueen ehdottomasti tärkein osaamispääomaa vankistava panostus. Lisäksi alueen on aktiivisesti haettava uusia osaajia rajojensa ulkopuolelta, myös ulkomailta. Työn tai opintojen perässä maahan tulleet ovat huomattava voimavara, jota yhdelläkään alueella ei ole varaa jättää hyödyntämättä.

Uusien osaajien kasvattaminen ja kiinnittäminen ei kuitenkaan yksin riitä. Yhtä tärkeitä on ylläpitää taseeseen kiinnitettyä osaajakuntaa eli huoltaa työelä-
mässä jo olevien tietoja ja taitoja. Niin työntekijöiden kuin yrittäjien on päivi-
tettävä osaamistaan läpi uran entistä järjestelmällisemmin. Tämä edellyttää

alueelta oikeanlaisia ohjaus- ja palvelurakenteita. Yrittäjien palveluiden kohdalla on hyvä huomata, että yrittäjistä jo yli 40 prosenttia on korkeakoulutettuja ja lähes puolet toisen asteen tutkinnon tehneitä.

Kehittämistarve on selvä: Jokainen alue tarvitsee laajapohjaisemman ja muutoksia paremmin ennakoivan ja niihin ketterämmin vastaavan osaamisjärjestelmän. Sen on käsitettävä oppilaitosten lisäksi myös työpaikat ja muut opimisen ympäristöt sekä osaamista vahvistavia palveluita tarjoavat ja oppimisteknologiaa kehittävät yritykset. Sen on kannustettava jatkuvaan oppimiseen sekä tarjottava siihen räätälöityjä ratkaisuja. Työssä tapahtuvan oppimisen on oltava osaamisjärjestelmän luonnollinen osa sekä nuorilla että aikuisilla.

Yritysten lähtökohdat uuden osaamisjärjestelmän rakentamiseen ovat kohtuulliset, joskin ne vaihtelevat yrityksen koon mukaan. Rahallisesti yritykset kantavat suurimman vastuun työuran aikaisesta oppimisesta. Yli puolet yrityksistä kertoo kouluttavansa henkilöstöään. Ammatillisen oppilaitoksen kanssa yhteistyötä tekee joka neljäs, korkeakoulun tai tutkimuslaitoksen kanssa lähes joka viides yritys.

Mitä pienemmästä yrityksestä on kyse, sitä ohuemat ovat resurssit oppimisinvestointeihin ja sitä vähäisempää on myös oppilaitosyhteistyö. Pienimpien yritysten sitomiseen osaksi alueen osaamispalveluita on siksi kiinnitettävä erityistä huomiota.

Ennakointi- ja ohjausmekanismit kuntoon

Digitalisaatio ja data-analytiikka avaavat alueelle uusia mahdollisuuksia petrata osaamisjärjestelmän ohjausta. Digitalisoituminen edesauttaa alueen työväestön osaamisen ja työnantajien osaamistarpeiden kartoittamista ja ennustamista. Näin alueen päättäjät saavat tarkemman kuvan osaamisen tarjonnasta ja kysynnästä sekä näkymän niiden kehityssuunnasta. Lisäksi työ ja tekijä sekä oppimispalvelu ja oppija löytävät alueella paremmin toisensa, kun tekoälyavusteiset verkkopalvelut muodostavat lähipalvelujen kera yhä asiakaslähtöisemmän ohjauskokonaisuuden.

Digitalisoimisen ohella alueen on myös nuotoiltava uudeleen osaamisjärjestelmän johtamisen ja ennakoinnin yhteistyömallit. Lähtökohtana on oltava, että ne edustavat laajasti alueellisia osaamisen tuottajia ja hyödyntäjiä niin julkiselta kuin yksityiseltä puolelta. Lisäksi niiden on kytkeydyttävä nykyistä vahvemmin valtakunnallisiin ja muilla alueilla toimiviin osaamisen ennakointi- ja ohjausmekanismeihin.

Alueiden maan joka kolkassa on korkea aika aloittaa digitaalisen yhteiskunnan osaamisjärjestelmän peruskoodin kirjoittaminen. Tämä edellyttää irtiottoa perinteisestä koulutuskeskeisestä ajattelusta ja siirtymistä uuteen osaa-

miskeskeiseen ajatteluun – siirtymistä koulutuspolitiikasta osaamispolitiikkaan.

Yrittäjien ratkaisuja:

- 38. Osaamisstrategia:** Alue laatii strategian, joka määrittelee jatkuvaan oppimiseen ohjaavan ja yritysten muuttuviin tarpeisiin vastaavan alueellisen osaamisjärjestelmän tavoitteet ja kehittämiskohteet.
- 39. Osaamisen ennakoinnin ekosysteemi:** Alue rakentaa osaamisen tuottajia ja hyödyntäjiä laajasti edustavan ekosysteemisen yhteistyömallin alueen osaamistarpeiden ennakointiin ja niihin vastaamiseen.
- 40. Osaamisyhteistyö:** Alue lisää ja tiivistää toisen ja korkea-asteen oppilaitosten ja pienimpien yritysten yhteistyötä panostamalla viestintään, ohjaukseen sekä tarvittaviin kehittämishankkeisiin.
- 41. Osaamiskohdennukset:** Alueen ohjaus- ja oppimispalveluiden tarjoajat kohdistavat toimintaansa erityisesti työttömyysuhan alla oleville yksilöille, osaamisvajeista kärsiville pienimmille yrityksille ja yksinyrittäjille sekä osaajapulasta akuuteimmin kärsiville toimialoille.
- 42. Osaamistuonti:** Alue panostaa pitkäjänteisesti ulkomaisten osaajien hankintaan ja kotouttamiseen ja rakentaa tähän palveluverkoston, joka huomioi myös maahan muuttaneet yrittäjät.
- 43. Osaamisperusta:** Lapset ja nuoret saavat varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta monipuoliset perustaidot ja valmiudet toisen asteen koulutukseen. Myös aikuisille on tarjolla laadukkaat osaamisen kehittämisen palvelut ja jatkuvan oppimisen mahdollisuudet.

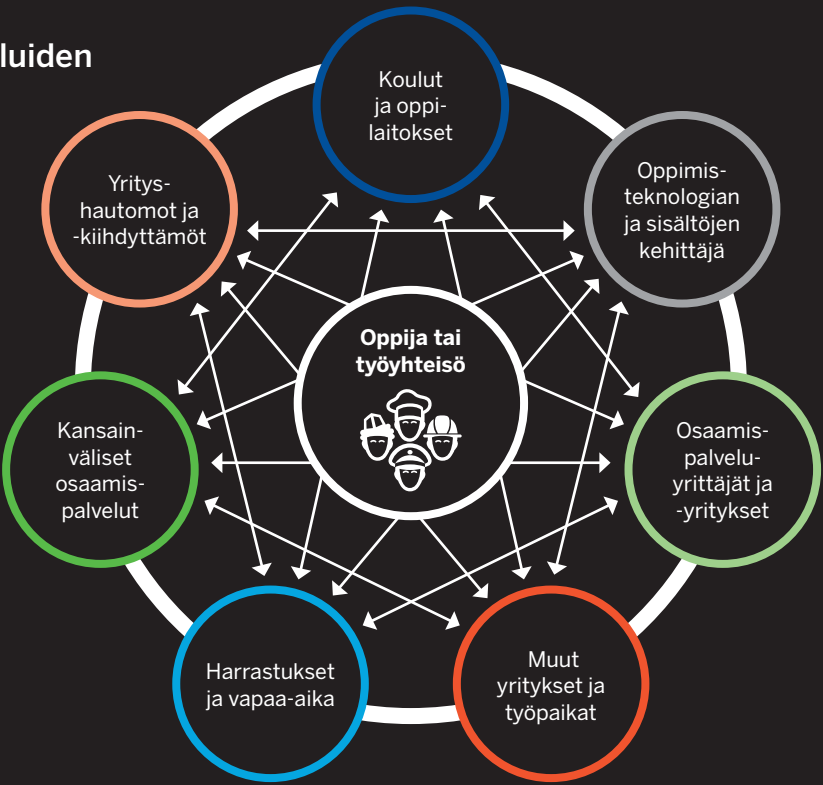
Innovaatiopanostukset käännettävä kasvuun

Tieteellinen tutkimus sekä sitä yrittäjyyden kautta käytäntöön soveltava kehittämis- ja innovaatiotoiminta ovat yhdessä osaamisen kanssa koko Suomen yksi tärkeimmistä kasvun ja hyvinvoinnin lähteistä.

Digitaalinen teknologia tarjoaa ennennäkemättömiä mahdollisuuksia uusiin tuottavuutta lisääviin innovaatioihin, joista myös alueen julkiset toimijat hyötyvät. Nämä voivat olla uusia työkaluja, koneita tai ohjelmistoja, tuotantomenetelmiä, liiketoimintamalleja tai kuluttajille päätyviä tavaroita ja palveluita.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana Suomen innovaatiojärjestelmä on päässyt rapautumaan. Erityisesti yritysten tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (tki) panostukset ovat laskeneet merkittävästi. Tiputusta huippuvuodesta 2011 kertyi vuoteen 2017 mennessä 28 prosenttia. Alamäki

Osaamispalveluiden ekosysteemi

on pitkälti suuryritysten tki-supistusten seurausta. Pienten ja keskiuurten yritysten tki-panostukset ovat sen sijaan kasvaneet vuodesta 2011. Tki-investoinnit jakautuvat myös maantieteellisesti hyvin epätasaisesti, mikä entisestään ruokkii alueiden eriytymistä.

Pk-yritykset mukaan innovaatioekosysteemeihin

Kansallinen tki-intensiteetti on nostettava alkavan vuosikymmenen aikana neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta. Kunnianhimoista tavoitetta ei saavuteta, ellei myös pk-yrityksiä saada laajemmin ja syvemmin mukaan kehittämään ja innovoimaan. Tämä edellyttää varsinkin alueilta konkreettisia yrityksiin kohdentuvia toimenpiteitä. Vaikka yritykset kantavat päävastuun Suomessa tehdyistä tki-investoinneista kattaen niistä noin kaksi kolmasosaa, on julkisella sektorilla merkittävä rooli yritysten uuden tki-toiminnan vauhdittajana.

Oppilaitokset ja korkeakoulut, kunnalliset elinkeino- ja kehitysyhtiöt, julkinen erityispalveluntuotanto sekä alueen muut elinkeinopalvelut ovat pk-yritysten lähimpiä ja siten usein ensimmäisiä kehittämis- ja innovaatiokumppaneita. Asiantuntijapalveluiden ja rahoituksen lisäksi ne syöttävät pk-yrityksiä laajempiin innovaatioekosysteemeihin, jotka versovat alueen vahvoista elinkeinoista ja isoista vientiyrityksistä. Alueen julkisten innovaatiotoimijoiden keskeinen

rooli on edesauttaa oppivien yritysverkostojen syntyä ja toimintaa. Näin uusin tieto ja teknologia leviävät yrityksestä toiseen.

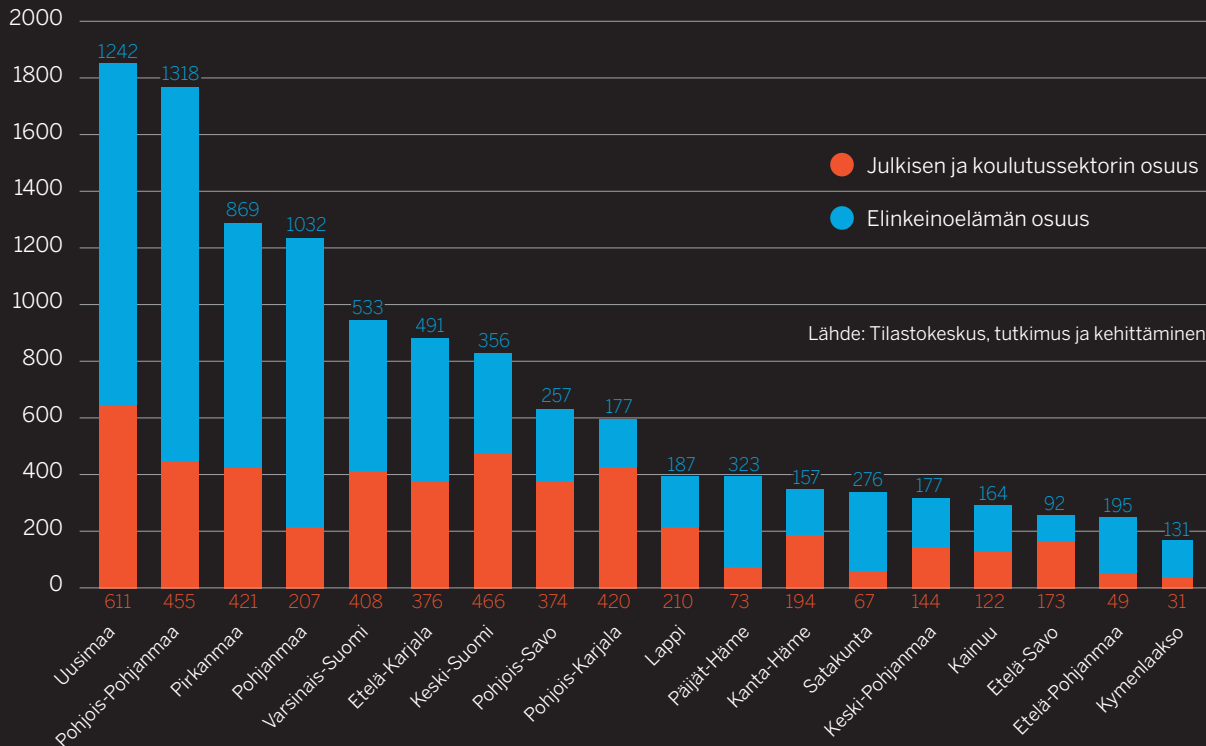
Samalla on tärkeää, että alueet ja valtakunnallinen Business Finland muodostavat yrityskeskeisten innovaatio- ja kansainvälistymispalveluiden kokonaisuuden, jonka osaset täydentävät toisiaan ilman tarpeettomia päällekkäisyyksiä. EU:n rahastot ja ohjelmat tarjoavat alueelle lisäresursseja pk-yritysten tki-toiminnan tukemiseen.

Yrittäjien ratkaisuja:

- 44. Tutkimus- ja innovaatiostrategia:** Alueen tutkimuksen, kehittämisen ja innovoinnin avaintoimijat laativat strategian, joka asettaa alueen tki-tavoitteet ja määrittää niiden edellyttämät investointitarpeet.
- 45. Yrityskeskeiset innovaatiopalvelut:** Alueelliset tki-palvelut muodostavat kehityshakuisten pk-yritysten tarpeisiin vastaavan kokonaisuuden yhdessä Business Finlandin palveluiden kanssa.
- 46. Innovaatioekosysteemit:** Alue kytkee kasvuhakuisia pk-yrityksiä alueellisen elinkeinoelämän vahvoinn innovaatioekosysteemeihin.
- 47. Kokeilu ympäristöt:** Alue avaa julkisia tiloja, infrastruktuuria ja maa- ja vesialueita innovatiivisten yritysten kokeiluympäristöiksi.

Maakuntien välillä on merkittäviä eroja tki-resursseissa

Tki-menot euroa/asukas 2018

48. Kehittämiskeskukset: Alue vahvistaa korkeakoulujen, oppilaitosten sekä tutkimuslaitosten roolia yritysten avoimina kehittämisen ja innovaatiokeskuksina.

49. Innovatiiviset hankinnat: Alueen julkiset hankintayksiköt nostavat innovatiivisten ratkaisujen osuutta kokonaishankinnoista ja vahvistavat omaa ja yritysten kykyä hyödyntää yksityisen ja julkisen sektorin innovaatiokumppanuuksia.

Digitalisaatio valjastettava uudistaman yrityksiä ja hallintoa

Hyötyäkseen digitalisaatiosta yrittäjien, viranomaisten ja alueen muiden toimijoiden on oltava valmiit oppimaan uutta ja luopumaan vanhasta silloin, kun se on uuden ja paremman esteenä.

Tietoteknologian nopea kehitys murtaa teollisen yhteiskunnan rakenteita ja luo pohjaa digitaaliselle aikakaudelle, johon jokaisen alueen on suunnistettava määrätietoisella yksityistä ja julkista sektoria uudistavalla digipolitiikalla.

Digitalisaation hyödyt alueelle ovat merkittäviä. Ensinnäkin se kohentaa alueen yritysten ja julkishallinnon tehokkuutta ja saavutettavuutta. Lisäksi se avaa huomattavia mah-

dollisuuksia uusien arvokkaiden tuotteiden ja palveluiden luomiseen sekä laajempien markkinoiden tavoittamiseen.

Digitaalisesti suuntautuneiden pk-yritysten määrää lisättävä

Vaikka Suomen yrityscentän digikypsyyden aste on Euroopan kärkeä, liian moni kotimainen yritys on jäänyt takamatkalle uuden teknologian käyttöönotossa. Pk-yritysbarometrin (2019) mukaan vain noin joka kymmenes yritys on digitaalisesti suuntautunut eli digitalisoinut merkittävän osan toimintoistaan. Näistäkin vain osa on niin kutsuttuja diginatiiveja, joiden koko ansaintamalli perustuu digitaalisuuteen.

Digitalisoituneet yritykset ovat muita uusiutumiskykyisempiä ja kasvuhakuisempia. Ne myös ottavat muita yrityksiä aktiivisemmin käyttöön edistyksestä teknologiaa, kuten tekoälyratkaisuja, ja suuntaavat ulkomaille. Näillä yrityksillä on myös muita myönteisempi kuva tulevaisuudesta ja suhdanteista ja siksi enemmän halukkuutta palkata uutta henkilöstöä. Digintensiiviset yritykset ovat muita tuottavampia ja valmiimpia tarttumaan uuden talouden mahdollisuuksiin. Niiden vaikutus alueen elinvoimaan on siten tavallista suurempi.

Vastuu yrityksen kehittämisestä on aina sillä itsellään. Tämä pätee myös liiketoiminnan digitalisoimiseen. On kuitenkin sen oman edun mukaista, että alue edesauttaa yritysten

teknologiaratkaisujen päivittymistä. Digitaalisesti suuntautuneiden yritysten määrän kasvattamisen on siten perusteltua olla alueen elinkeinopolitiikan keskeinen tavoite ja yrityspalveluiden kehitystyön kiintopiste.

Tietoliikenneverkot nähtävä alueen perusinfrastruktuurina
Tietoliikenneverkot ovat alueen kaikkien toimijoiden perusinfrastruktuuria, jonka kattavuudesta ja laadusta ei tule tinkiä. Tulevaisuuden palvelut edellyttävät entistä nopeampia yhteyksiä. Langattomat verkot eivät tähän tiedonsiirtotarpeeseen pysty yksin vastaamaan. Seuraavan sukupolven langattomien verkkojen toiminta vaatii huippunopeata valokuitu- ja tukiasemaverkkoa. Sen rakentaminen on edennyt monessa kolkassa liian hitaasti. Yksi ratkaisu on keventää ja yhtenäistää alueen laajakaistan rakentamisen lupa- ja sääntelykäytäntöjä. Alue voi myös edistää laajakaistayhteyksien kysyntää julkisia palveluita digitalisoimalla. Valtion ja EU:n hankerahoitukset tuovat lisäresursseja harvemmin asuttujen seutujen digi-infran rakentamiseen.

Yritysten digitalisoitumista edistävään palveluverkoston kuuluvat seudulliset kehitysyhtiöt, alueen oppilaitokset, kuntien elinkeinopalvelut, luotetut digialan asiantuntijayritykset sekä suunnitteilla olevat eurooppalaiset digitaaliset innovaatiokeskittymät. Yrittäjä- ja yritysjärjestöt toimivat verkostojen viestinviejinä.

Vähemmän byrokratiaa, laadukkaampia palveluita

Yrittäjät ja yritykset ovat alueen julkishallinnon merkittävä asiakasryhmä, jolla on paljon viranomaisasiointia edellyttäviä velvoitteita. Mitä pienemmästä yrityksestä on kyse, sitä suurempi on suhteellisesti tästä kertyvä hallinnollinen taakka. Oikein tehtynä julkisten palvelujen digitalisointiärkevöittää yritysten viranomaisprosesseja, säästää vaivaa ja aikaa ja nostaa palvelutasoa. Kun alueen viranomaisten asiointikanavat digitalisoituvat, on huolehdittava, että elinkeinonharjoittajat saavat riittävästi ohjausta ja tukea niiden käyttöön.

Yrittäjät ja yritykset eivät ole vain julkisen sektorin passiivisia kohteita, vaan myös sen aktiivisia kumppaneita. Digitalisaatiossa yrittäjien ja yritysten rooli alueen julkisten palveluiden tuottajina ja kehittäjinä sekä niitä täydentävinä palvelutarjoajina korostuu. Alueen julkista sektoria on aktiivisesti rakennettava alustaksi asiakaslähtöisille palveluekosysteemeille, jotka sisältävät niin julkisia kuin yksityisiä palveluntarjoajia.

Tämän uuden ajan monituottajamallin mahdollistajana on avoimien rajapintojen kautta liikkuva, ajantasainen ja asiakkaan suostumuksella hyödynnettävä tieto. Alueen julkisorganisaatioiden ja julkisomisteisten yhtiöiden hallussa olevien datavarantojen jaettavuutta, laatua ja yhteentoimivuutta on määrätietoisesti parannettava, jotta innovatiiviset yritykset voivat jalostaa tiedon uusiin tuotteisiin ja palveluihin. Vastaavasti tiedon on liikuttava myös yksityisistä tietojärjestelmistä julkiselle sektorille asiakkaiden niin tahtossa.

Suomella on aito mahdollisuus kasvaa tietoyhteiskunta-kehityksen mallimaaksi, jos julkinen ja yksityinen sektori tekevät alueilla tiivistä ja uutta palveluekosysteemiä luovaa yhteistyötä. Kun julkisen sektorin digitalisoituminen yhdistyy yksityisen sektorin dynamiikkaan, syntyy entistä innovatiivisempia ja yksilöllisempiä ratkaisuja, joilla on kysyntää myös ulkomailla. Tämä tarjoaa yrityksille mahdollisuuksia kasvuun ja kansainvälistymiseen ja alueille siten lisävoimavaroja hyvinvoinnin ylläpitämiseen.

Yrittäjien ratkaisuja:

- 50. Digipolitiikan strategia:** Alueen avain-toimijat laativat digipoliittisen strategian, joka asettaa alueen digikehittämisen tavoitteet ja määrittää niiden edellyttämät investointitarpeet.
- 51. Elinkeinopolitiikan digimissio:** Alueen kehitys- ja elinkeinoyhtiöt, oppilaitokset ja muut yrityspalvelut tukevat yrityksiä digitaalisen teknologian kehityksessä ja käyttöönotossa.
- 52. Kunnollinen digi-infra:** Alue ennakoi kaavoituksessa tietoliikenneverkkojen kehittämistarpeet ja varmistaa, että lupa- ja muut hallinnolliset käytännöt eivät tarpeettomasti hidasta niiden rakentamista. Valtion on poistettava asiaa koskevaa turhaa byrokratiaa ja annettava rahoitusapua.
- 53. Sujuva viranomaisasiointi:** Alueen viranomaiset digitalisoivat yrityksille suunnattuja asiointipalveluita, yhtenäistävät lupa- ja käsittelyprosesseja, vähentävä asiointikanavien määrää ja liikuttavat yrityksiltä kysytyt tiedot saumattomasti järjestelmästä toiseen.
- 54. Yrittäjien digitukiverkosto:** Alue vahvistaa yrittäjien perustason digiosaamista yksityisistä ja julkisista toimijoista muodostuvan tukipalveluverkoston kautta.
- 55. Monituottajamalli 2.0:** Alueen julkisorganisaatiot ja julkisomisteiset yhtiöt avaavat tietovarantojaan rakentaen niihin yhteen-toimivat rajapinnat (API) ja edistävät näin yritysten mahdollisuuksia tuottaa uusia ja innovatiivisia palveluita.

TASOKAS LIIKENNE- JÄRJESTELMÄ ELINVOIMAN EDELLY- TYKSENÄ

Syrjäinen sijainti keskeisistä vienti-
markkinoista, pitkät välimatkat ja vaikeat
talviolosuhteet tekevät yritysten logistiikasta
ja alueiden tavoitettavuudesta hankalan.
Tavaroiden kuljetusmatkat ovat Suomessa
Euroopan pisimpiä, joten liikenteen palvelut
ovat niin yrityksille kuin kansantaloudelle tärkeitä.

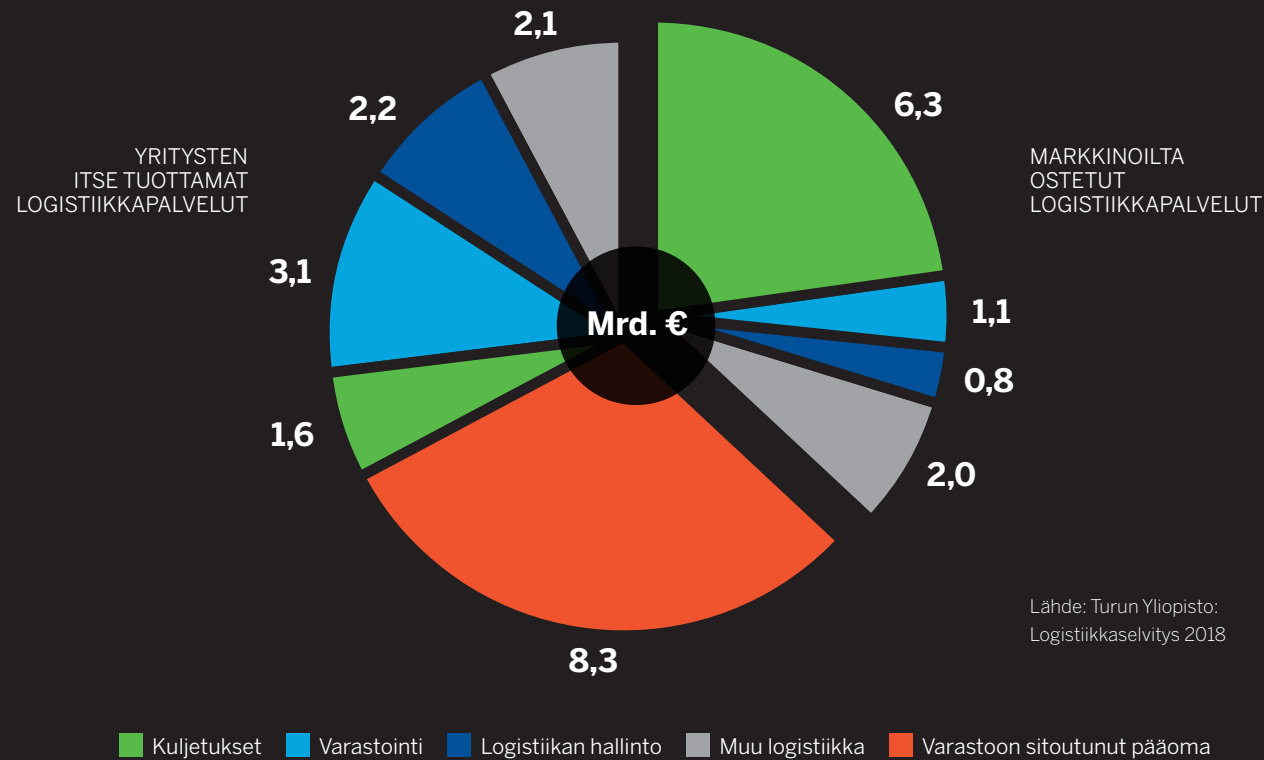
Yritykset käyttävät vuosittain noin 8 miljardia euroa tavar- ja henkilölii-
kenteen kuljetuksiin, ja yritysten kuljetuskustannukset ovat verrattain
suuria. Logistiikkakustannukset ovat yhteensä noin 27,5 miljardia
euroa. Kuljetusjärjestelmän kustannuksilla on suuri merkitys yritysten koti-
maiselle ja kansainväliselle kilpailukyvyllä. Myös liikenneinfrastruktuurin taso
vaikuttaa alueiden saatavuuteen ja siitä syntyviin kustannuksiin. Yritysten on
huomioitava saavutettavuus ja kuljetuskustannukset sijaintipaikan valinnas-
sa ja investointipäätöksissä. Tasokas liikennejärjestelmä tukee ihmisten ja
tavaroiden liikkuvuutta ja parantaa Suomen kilpailukykyä.

Yritysten toimintaedellytykset vaativat pitkäjänteistä suunnittelua

Suomessa tehdään 12-vuotinen valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunni-
telma. Siinä arvioidaan liikennejärjestelmän nykytila ja tulevaa toimintaympä-
ristöä sekä tavoitteet ja toimet niiden saavuttamiseksi.

Suunnitelmaan sisältyy 12-vuotinen toimenpideohjelma. Kyseessä on
jatkuva prosessi, eli se päivittyy tarpeen mukaan hallituskausittain ja
toimintaympäristön merkittävien muutosten seurauksesta. Tarkoituksena
on tehdä Suomen liikennejärjestelmän kehityksestä ennakoitavampaa ja
vaikuttavampaa.

Yrityksien markkinoilta ostamat ja itse tuottamat logistiikkapalvelut vuonna 2017

Suunnitelmassa päähuomio on kiinnitettävä liikenteen sujuvuuteen ja infrastruktuurin tasoon yritysten toimintaedellytyksiä silmällä pitäen.

Liikenneverkkojen keskeiset ongelmat liittyvät nykyisten tieverkoston ja rautateiden ylläpidon riittämättömään rahoitukseen ja korjausvelan hallintaan. Etenkin tieverkoston kunto vaikeuttaa yritysten toimintaedellytyksiä. Jopa 30 prosenttia yrityksistä kokee, että tiestön kunto haittaa yrityksen toimintaa. Tämä korostuu Etelä-Suomen ulkopuolella. Myös ilmastonmuutos tuo lisävaikeuksia verkkojen vaurioiden hallintaan. Kaupungeissa ongelmana on pääteiden ruuhkautuminen, varsinkin pääkaupungin sisääntuloväylillä.

Liikenteen 12-vuotissuunnitelman laadinnassa on tärkeä huolehtia, että liikenneverkon kehittämisessä ja kunnossapidossa otetaan huomioon maan ja maakuntien eri osien erilaiset elinkeinopoliittiset tarpeet.

On myös tärkeä kiinnittää huomiota liikenneverkon yhtenäisyyteen, jotta yhteydet eri maakuntien välillä toimivat ja liikenneyhteydet palvelevat yritysten tarpeita.

Lentoliikenteellä on keskeinen merkitys matkailualalle ja kansainvälisille yrityksille. Lentoja ja lentokenttien palvelu-

kapasiteettia on oltava riittävästi. Myös rataverkolla on iso rooli henkilö- ja tavaraliikenteessä sekä yritysten logistiikkaketjun osana. Kattava satamaverkosto ja meriliikenne ovat viennin kannalta välttämätön osa järjestelmää.

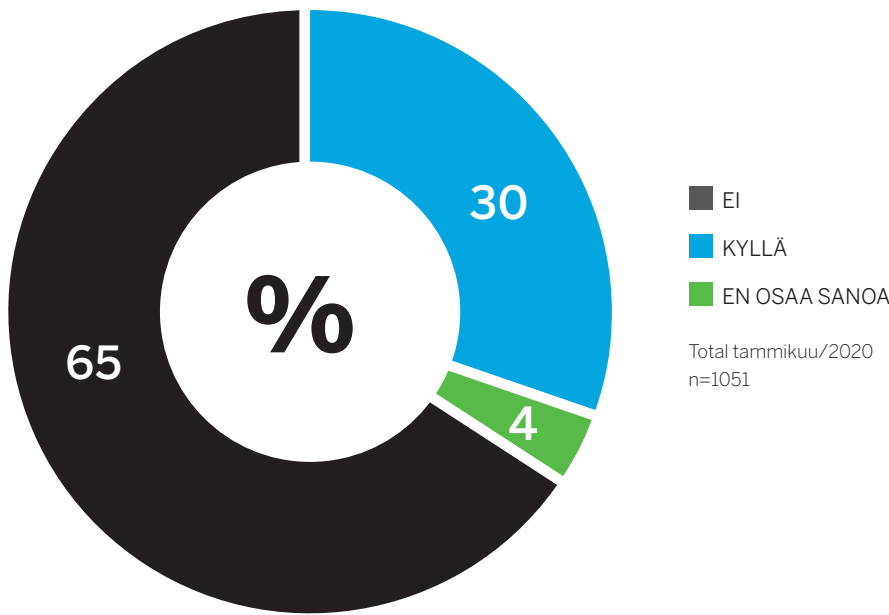
Tieverkon rapistuminen pysäytettävä

Suomessa tieliikenne on keskeisin osa liikkumista ja kuljetuksia. Suomen koko tieverkko on noin 454 000 kilometriä. Maantiet kattavat siitä 78 000 kilometriä. Liikenneverkko ja toimivat yhteydet ovat elinehto maakuntien yrityksille.

Tieverkon taso romahti 2010-luvulla. Huonokuntoisten päällystettyjen maanteiden määrä on kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa.

Väyläverkon korjausvelka on noin 2,6 miljardia. Korjausvelalla tarkoitetaan rahasummaa, joka tarvitaan, jotta väylät saadaan hyvään kuntoon. Tiestön osuus on jo lähes puolitoista miljardia euroa. Etenkin alemman tieverkoston kunto on laajasti huono. Keskeisin syy korjausvelan syntymiselle on ollut perusväyläpidon määrärahojen liian alhainen taso. Korjausvelan kasvu on nostanut päivittäisen kunnossapidon kustannuksia ja lisännyt tieverkosta

Haaitaako tiestön kunto yrityksenne toimintaa?

Lähde: Kantar TNS: Yrittäjägallup tammikuu 2020, vastaajia 1051.
Tilaaja: Suomen Yrittäjät.

valtiolle aiheutuvia kokonaiskustannuksia. Teiden huono kunto ja korjausvelan kasvu heikentävät Suomen kilpailukykyä. Perusväyläpidon rahoitus suuntautuu alueille ely-keskusten kautta. Alueiden yrityksillä on usein paras näkemys alueen tieverkostosta ja ylläpidon kehittämistarpeista.

Kuljetuksien ja liikkumisen kustannukset kohtuulliseksi

Liikenne on suuren muutoksen kynnyksellä. Ilmastonmuutos luo painetta päästövähennyksiin. Sähkö- ja kaasuautoit yleistyvät. Tämä vähentää pidemmällä aikavälillä valtion polttoaineverotuottoja. Samalla liikenteen investointitarpeet kasvavat. Liikenteen polttoaineista arvonlisäveroineen kerätään noin neljä miljardia euroa veroja valtiolle. Päästövähennykset ja näkymä valtion verotulojen laskusta aiheuttaa paineita liikenteen verotuksen ja hinnoittelun uudelleen tarkasteluun.

Suurin osa tavaraliikenteestä kulkee kumipyörillä maanteitse. Näin tapahtuu myös jatkossa. Myös kuljetuksissa tulee pyrkiä irti fossiilisista polttoaineista. Tämä ei ole helppoa, koska etenkin raskaassa liikenteessä vaihtoehtoisia vähäpäästöisiä teknologioita on rajoitetusti lyhyellä aikavälillä.

Dieselin verotuksen lisääminen ei vähennä juuri päästöjä. Korotukset menevät suoraan yritysten kuljetuskustannuksiin ja heikentävät Suomen kilpailukykyä.

Auto- ja ajoneuvoverotuksen päästöporrastuksen jyrkentäminen on parempi vaihtoehto kuin polttoaineiden, etenkin dieselin, verotuksen lisääminen. Myös työsuhdeautojen verotusta on hyvä uudistaa suosimaan vähäpäästöisempien

TEIDEN HUONO
KUNTO JA KORJAUS-
VELAN KASVU
**HEIKENTÄVÄT
SUOMEN
KILPAILUKYKYÄ.**

autojen valintaa. Raskaassa liikenteessä mahdollisuutena on asteittainen siirtyminen uusiutuvaan dieseliin. Tekniikan ja jakeluverkoston kehittyessä kaasukäyttöinen kalusto, kuten biokaasukäyttöinen, on mahdollisuus. Sähköajoneuvoilla on roolinsa etenkin kaupunkien joukkoliikenteessä ja tavaranjakelussa.

Käyttövoimien mahdollisten muutoksien seurauksena liikenteen polttoaineiden verokertymä tulee kääntymään laskuun. Tämä aiheuttaa paineita tienkäyttömaksujen käyttöönottoon. Tiemaksut mahdollistaisivat tien käytön hinnan säätelemisen ruuhkautumisen mukaan. Tienkäyttömaksut tulevat ajankohtaiseksi samaan aikaan kun henkilöliikenteen käyttövoimat ovat laajasti muuttumassa ja polttoaineverotuksen kertymä valtiontaloudelle sitä kautta selkeästi laskemaan päin. Erilaisia tienkäyttömaksujen mahdollisuuksia punnittaessa on tärkeää miettiä niiden vaikutuksia yrityksiin ja niiden suhdetta jo voimassa olevaan verotukseen.

Suomessa maan sisäiset tavaroiden kuljetusmatkat ovat Euroopan pisimpiä. Tämä korostuu logistisesti syrjäisemmissä maakunnissa. Alueellisella kuljetustuella parannetaan syrjäisempien alueiden pk-yritysten toimintaedellytyksiä vähentämällä tuotteiden pitkistä kuljetusmatkoista yritystoiminnalle aiheutuvaa kustannusrasitetta. Tukea voi saada yrityksen jalostamien tuotteiden kotimaan kuljetuksiin tai ulkomaille suuntautuvan kuljetuksen kotimaan kuljetusosuudesta. Myös satamatoimiin voi saada tukea. Myös Ruotsissa on käytössä kuljetustukijärjestelmä. Siellä kuljetustukeen budjetoitu kokonaismäärä on huomattavasti suurempi kuin Suomessa. Suomen kuljetustason tasoa on syytä nostaa.

SUOMESTA ON TUNNISTETTAVA NE KASVUKÄYTÄVÄT, JOTKA VAIKUTTAVAT USEAN ALUEEN, MAASEUDUN JA KAUPUNKI- KESKUSTEN MENESTYMISEEN.

Kasvukäytävät ovat väylä alueen menestykseen

Suomesta on tunnistettava ne kasvukäytävät, jotka vaikuttavat usean alueen, maaseudun ja kaupunkikeskusten menestymiseen. Alueiden on yhdessä nostettava nämä aluekehityksen kärjiksi.

Laajan työssäkäyntialueen toimivuus mahdollistaa yrityksille osajien saatavuuden ja alueella asuville ihmisille laajat työmarkkinat. Työssäkäynnin on oltava taloudellisesti kannattavaa, liikkumisen sujuvaa ja hyvinvoinnin kannalta toimivaa.

Kasvukäytäväyhteistyöllä halutaan parantaa alueen saavutettavuutta kansallisesti ja kansainvälisesti. Kasvukäytävällä on merkittävä vaikutus koko Suomen kilpailukykyyn sekä kestävään taloudelliseen, ekologiseen ja sosiaaliseen kasvuun.

Kasvukäytävä laajana työssäkäyntialueena pitää sisällään niin kaupunkeja kuin maaseutumaisia alueita. Kaupunki-maaseutu -rajapinta on hyvä nähdä ja hyödyntää molempien vahvuudet. Erilaiset yritykset tarvitsevat erilaisia sijoittumispaikkoja. Tässä on myös tärkeä pohtia ilmastoystävälliset matka- ja kuljetusketjut. Joukkoliikennematkaisu yhdistettynä taksipalveluihin on tästä hyvä esimerkki.

Sujuva ihmisten, tavaroiden ja palveluiden sekä osaamisen liikkuminen on tärkeää yhtenäisillä työssäkäynti- ja talousalueilla.

Yrittäjien ratkaisuja:

- 56.** 12-vuotisessa valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa pitää keskittyä liikenteen sujuvuuteen ja infrastruktuurin tasoon yritysten toimintaedellytyksiä silmällä pitäen.
- 57.** Korjausvelan lisääntymisen kehityskulku pitää pysäyttää ja tiestön kuntoa parantaa. Tämä on yrittäjien toimintaedellytyksiin vahvasti vaikuttava asia.
- 58.** Viranomaisten on tärkeä kuunnella yrityksiä kriittisistä tienpidon hankkeista. Näin alueilla pystytään suuntaamaan rahoitus yrittäjille tärkeisiin kohteisiin.
- 59.** Uusien ratahankkeiden rahoitukseen tulee etsiä aktiivisesti rahoitusratkaisuja
- 60.** Kuljetusalan kustannukset eivät saa nousta kohtuuttomasti, kun päästöjä vähennetään.
- 61.** Kuljetustukijärjestelmä on säilytettävä ja tukitasoa lisättävä, jotta logistisesta syrjäisempien alueilla toimivien yritysten mahdollisuudet toimittaa tuotteitaan eri puolille maata ja erityisesti vientiin turvataan.

ILMASTON- MUUTOKSEN HILLITSEMI- SEN JA LUON- NONVAROJEN MAHDOLLI- SUUDET

Ilmastonmuutoksen hillitseminen, kiertotalous ja Suomen luonnonvarat luovat laajasti liiketoimintamahdollisuuksia yrittäjille.

Ilmastonmuutos on keskeisin riski ihmisten hyvinvoinnille. Myös luonnonvarojen ylikulutus ja luonnonmonimuotoisuuden väheneminen on vakava uhka. Ilmastonmuutos ja sen hillitseminen muokkavat markkinoita. Tämä vaikuttaa kaikkiin yrittäjiin. Markkinoiden muutos riippuu paljon asetetuista ohjauseinoista, teknologian kehitymisestä sekä muutoksista kuluttajien ja yritysten käyttäytymisessä. Vaihtokukset voivat olla joillekin merkittäviä ja joillekin vähäiset. Tämä riippuu toimialasta ja liiketoimintakonseptista.

Ilmastonmuutoksen hillitsemistoimet lisäävät laajasti yritysten liiketoimintamahdollisuuksia kestävämpien ratkaisujen saralla. Energiasektorilla fossiilisista polttoaineista tulee päästä eroon, jotta ilmastotavoitteet saavutetaan. Tämä luo tilaa yrittäjävetoisille ratkaisuille. Uusiutuvan energian käyttö edistää yrittäjyyttä sekä työllisyys- ja aluepoliittisia tavoitteita, koska se perustuu kotimaisten energialähteiden hyödyntämiseen ja omaan energiantuotantoon. Lisäksi uusiutuvan energian edistäminen vähentää riippuvuutta tuontienergiasta ja parantaa siten huoltovarmuutta.

Hiilidioksidipäästöjen voimakkaampi hinnoittelu voi nostaa energian hintoja. Toisaalta vähäpäästöiset teknologiat ovat jo useasti halvempi vaihtoehto. Päästöjen hinnoittelulla voidaan vähentää yrittämisen ja työn verotusta, mikä kannustaa työntekoon ja kasvuun.

Ilmastonmuutoksen ja luonnonvarojen ylikuluttamisen ehkäisemiseksi tarvitaan kiertotaloutta. Pk-yritykset ovat keskeisessä asemassa uusien kiertotalouden mallien kehittämisessä. Kiertotalous tarjoaa yrittäjille mahdollisuuksia läpi Suomen.

Kilpailu raaka-aineista lisääntyy maailmalla. Suomen luonnonvaroilla pystytään osaltaan vastaamaan ilmaston-

TURVE ON
KOTIMAINEN POLTTO-
AINE, JOLLA ON ROOLI
ENERGIAN HUOLTO-
VARMUUDESSA JA SE
ON **ALUEELLISESTI
TÄRKEÄ
TYÖLLISTÄJÄ.**

muutokseen globaaliin haasteeseen. Ilmastonmuutoksen hillinnässä auttavat muun muassa kestävästi tuotetut puuteollisuuden tuotteet sekä akkuteknologiaan tarvittavat metallit ja mineraalit.

Yrittäjävetoisilla ratkaisulla vähäpäästöisempää energiaa

Ilmastopäästöjä synnyttävät energiantuotantomuodot vähenevät asteittain, ja vähäpäästöiset tuotantomuodot tulevat valtaamaan markkinat. Tämä koskee niin sähkön- ja lämmöntuotantoa kuin liikkumista. Sähköntuotannossa, josta valtaosa on päästötöntä, muutos on pisimmällä.

Ulkomaiset fossiiliset polttoaineet (öljy, kivihiili ja maakaasu) kattoivat 36 prosenttia Suomessa vuonna 2017 käytetystä energiasta. Pk-yritykset tarjoavat laajasti puhtaampia ratkaisuja fossiilisten polttoaineiden tilalle.

Ilmastotavoitteisiin pääsemiseksi fossiilisten polttoaineiden käyttöä tulee vähentää merkittävästi. Tämä luo valtavasti mahdollisuuksia yrittäjävetoisille hankkeille puhtaampien teknologioiden ja polttoaineiden käyttöön otossa.

Bioenergian alalla on suuri määrä yrittäjiä energiantuotannossa ja toimitusketjuissa. Tämä luo työtä ympäri Suomea. Myös lämpöpumppuala on hyvin yrittäjävetoinen ja tarjoaa ratkaisuja ilmastonmuutoksen hillitsemiseen. Fossiilisesta taloudesta irtaantuminen johtaa yhteiskuntaa yhä voimakkaampaan sähköistymiseen. Sähköalan ja uusiutuvan energian asennustoimintoja tekevät yritykset hyötyvät muutoksesta.

Pk-yritykset voivat alkaa sähkön pientuottajaksi hyödyntämällä tuotantoa joko omassa käytössä tai tuottamalla sitä markkinoille. Pienimuotoinen sähköntuotanto ja siitä syntyvä mahdollinen ylijäämä sähkö parantavat pk-yritysten mahdollisuuksia hyödyntää joustavasti omaa sähköntuotantoaan ja täten alentaa energiakustannuksiaan.

Korkeammalla hiilidioksidin hinnoittelulla energian tuotannossa saavutetaan tehokkaasti ilmastohyötyjä ja edistetään yrittäjävetoisia hankkeita kuten puhtaampien teknologioiden ja polttoaineiden käyttöä. Ilmastopäästöjen voimakkaammalla hinnoittelulla mahdollistetaan työn ja yrittämisen verotuksen keventäminen.

Turpeen rooli energian tuotannossa on ilmastotoimien vuoksi vähenemässä. Turve on kotimainen polttoaine, jolla on rooli energian huoltovarmuudessa ja se on alueellisesti tärkeä työllistäjä. Turpeen energiakäyttöä on ohjattava suunnitelmallisesti. Turpeen käyttöä vähentäessä tulee huomioida reilun siirtymän lisäksi, että kuitupuu ei ohjautu polttoon tai turve ei korvaannu fossiilisilla tuontipolttoaineilla.

Yrittäjät keskeisiä toimijoita kiertotaloudessa

Kestävä kehitys - ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen - on yrityksille mahdollisuus vaikuttavan ja vastuullisen uuden liiketoiminnan kehittämiseen.

Siirtyminen kohti kiertotaloutta on tärkeää ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Kiertotalous on keskeinen ratkaisu jatkuvan luonnonvarojen ylikulutuksen pysäyttämiseksi. Kiertotalouden tavoitteena on, että raaka-aineita ja materiaaleja käytetään mahdollisimman tehokkaasti ja ne säilyvät talouden käytössä mahdollisimman pitkään.

Suomi on tarkoitus nostaa kiertotalouden kärkimaaksi. Pk-yritykset ovat keskeisessä asemassa uusien kiertotalouden mallien käyttöönotossa ja kehittämisessä. Kiertotaloudessa yrittäjille syntyy mahdollisuuksia useilla eri toimialoilla. Pk-yritykset tarjoavat ja toteuttavat ratkaisuja kierrätyksessä, jätehuollossa, uusiokäytössä, ylijäämämateriaalien hyödyntämisessä, vuokraus ja leasing-palveluissa, korjaus- ja huoltopalveluissa, resurssitehokkuudessa ja digitaalisissa alustoissa.

Suomelle on asetettu tiukat tavoitteet yhdyskuntajätteen ja muovin kierrätykselle. Tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan koko maassa tehokkaita toimia jätteen lajittelun ja erilliskeräyksen lisäämiseksi. Kierrätyksessä ja jätehuollossa yrittäjiä toimii koko arvoketjussa logistiikasta ja hyödyntämisprosessiin sekä tarjoaa tekniikkaa ja asiantuntemusta. Pk-yritykset luovat myös uusiutuotteita jo kertaalleen käytetyistä materiaaleista. Kierrätystavoitteiden tiukentuminen luo alalle lisää mahdollisuuksia. Tosin kustannusrasite jätteitä tuottaville aloille tulee todennäköisesti nousemaan.

Materiaali- ja energiatehokkuus ovat osa kiertotalouden periaatetta, jossa pyritään vähentämään materiaalin ja energian käyttöä. Näin päästöt vähenevät ja luonnonvaroja käytetään vähemmän. Samalla yritykset voivat saavuttaa kustannussäästöjä.

Tuotteiden valmistusprosesseissa syntyy usein erilaisia sivutuotteita tai ylijäämämateriaalia. Taloudellisesti arvokkaat sivuvirrat on järkevä hyödyntää uudelleen. Sivuvirrat voivat olla hyödyttömiä yritykselle, joiden tuotanto- tai palveluprosesseissa ne syntyvät. Ne voivat olla kuitenkin erinomainen raaka-aine toiselle yritykselle, jonka tuotannossa materiaalia voidaan hyödyntää. Sivuvirtojen hyödyntämisessä tarvitaan niin uutta ajattelutapaa, uusia innovaatioita kuin uudenlaisia kumppanuuksia eri toimijoiden kesken.

Luonnonvarat osa ilmastonmuutoksen hillintää

Kilpailu raaka-aineista lisääntyy maailmalla. Suomi on luonnonvaroiltaan rikas. Tämä luo valtavasti mahdollisuuksia

yritystoiminnalle. Suomen luonnonvaroilla pystytään osaltaan vastaamaan globaaleihin haasteisiin, kuten väestön ja ilmastonmuutokseen.

Ilmastonmuutoksen hillinnässä auttavat muun muassa hiiltä pitkäaikaisesti sitovat metsätalouden tuotteet. Hiili sitoutuu puutuotteisiin koko niiden elinkaaren ajaksi ja näin hillitsee ilmastonmuutosta. Tulevaisuudessa kiinnitetään huomiota yhä enemmän rakennusten ja tavaroiden elinkaarirajatteluun ja vähähiilisyyteen, jolloin puun mahdollisuudet hiiltä sitovana materiaalina korostuu. Suomessa on läpi maan paljon yrittäjävetoista toimintaa puutuoteteollisuuden aloilla. Metsillä on myös tärkeä rooli hiilensidonnassa. Poliittikkakeinoilla, kuten metsäkadon vähentämisellä ja metsittämisellä, vahvistetaan hiilinielua ja parannetaan yrittäjien toimintaedellytyksiä.

Suomessa on laajasti myös eri mineraaleja, joita tarvitaan vähähiiliseen talouteen siirtymisessä. Näiden hyödyntäminen luo laajasti mahdollisuuksia eri maakunnille ja niiden yrityksille. Esimerkiksi akkuteknologiaan tarvittavia metalleja ja mineraaleja löytyy Suomen maaperästä. Akkuteknologiaa tarvitaan sähkönvarastoinnissa. Raaka-aineen tuottamisen lisäksi Suomessa on mahdollista nostaa sen jalostusastetta ja toteuttaa sähköautoakkujen arvoketju.

Luonnonvarojen käytön on oltava kestävää, ja siinä on huomioitava luonnon monimuotoisuus riittävällä tavalla.

Ilmastonmuutos tuo myös haasteita globaalille ruuantuotannolle. Maailman ruokaturva on vaarassa. Suomessa on paljon erilaisia luonnonvaraisia kala- ja riistalajeja, marjoja ja sieniiä, jotka tarjoavat mahdollisuuksia yrittäjille.

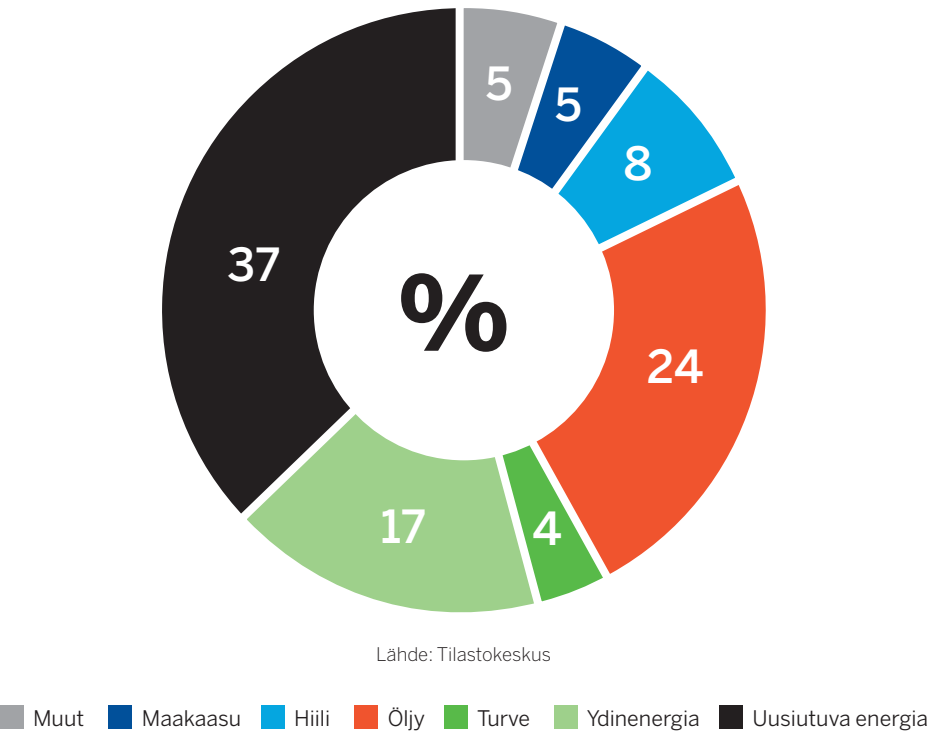
Yrittäjien ratkaisuja:

- 62. Kunnissa laadittavissa energiastrategioissa tulee tarkastella yhä vahvemmin yrittäjävetoisten energian tuotantomuotojen lisääntymisen esteitä, ilmastovaikutuksia sekä aluetalous- ja työllisyysvaikutuksia.
- 63. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan panostamalla vauhditetaan uusien vähähiilisten ja kiertotalousratkaisujen syntyä.
- 64. Kuntien ei tule toimia sellaisilla jätehuollon markkinoilla, joilla on yritystoimintaa.
- 65. Yritysten neuvontapalveluilla pystytään valjastamaan potentiaali ottaa käyttöön vähähiilistä teknologiaa ja toimintatapoja. Samalla yrityksillä on mahdollisuus saavuttaa kustannussäästöjä.
- 66. Metsät ja niiden käyttö ovat mahdollisuus ilmastonmuutoksen tuomiin haasteisiin.
- 67. Luonnonvarojen käyttö pitää olla kestävää ja tasapainossa metsätalouden, kaivosteollisuuden ja matkailun sekä virkistyspalveluiden kesken.

Arimo Leinolla on kaksi yritystä: L-S Metsäenergia Oy ja Rauman Puunkuljetus Oy. Energiapuu työllistää häntä ja kaksi osa-aikaista työntekijää tällä hetkellä. Kuljetustoimintaa ei harrasteta tällä hetkellä, se on niin jultasti kilpailtua, sanoo Leino. Kuva Juha Sinisalo

Energialähteitten osuus Suomen energian kokonaiskulutuksesta, % (2017)

JULKISET HANKINNAT ALUEKEHI- TYKSEN VAUHDIT- TAJIKSI

Julkisissa hankinnoissa on yrityksille tarjolla liiketoimintaa vuosittain vähintään 35 miljardin euron edestä. Ne tarjoavat pk-yrityksille ja alueille lukemattomia mahdollisuuksia, mutta ne ovat myös väline toimivien ja kehittyvien markkinoiden luomiseksi. Julkiset hankinnat on otettava alueiden elinkeinopolitiikan työkaluiksi ja elinvoiman vahvistajiksi.

Julkisilla hankinnoilla on alueelle merkittävä vaikutus yritysjärjestyksen edistäjänä, markkinoiden kehittäjänä, elinvoiman vahvistajana sekä aluetalouden vauhdittajana. Yritykselle julkinen asiakas on tärkeä merkki varsinkin kansainvälistyessä ja vientimarkkinoille tähdätessä. Ulkomailla arvostetaan, kun yritys on tehnyt kauppaa julkisen sektorin kanssa.

Erityisesti suurimmilla kaupungeilla ja kuntayhtymillä on oltava nykyistä merkittävämpi rooli edelläkävijämarkkinoiden synnyttämisessä. Uudet ratkaisut voivat liittyä muun muassa energia- tai vesihuollon järjestelmiin, joukkoliikenteeseen, kiinteistöihin ja rakentamiseen tai terveydenhuoltoon.

Yrittäjät suosittelee, että julkiset hankinnat on hyödynnettävä elinkeinopolitiikan työkaluna. Julkiset hankinnat ovat nähtävä yritysjärjestyksen, työllisyyden ja aluekehityksen vahvistajina sekä innovaatioiden kehittäjinä.

Hankintalaki puolustaa pk-yritysjärjytystä

Jokaisen julkisen hankkijan kannattaa omaksua hankintalain tavoite ja pyrkiä toimimaan siten, että markkina toimii, paikallis- ja aluetalouden vaikutukset otetaan huomioon ja kasvulliset suomalaiset yritykset menestyvät.

Hankintalaissa on säädetty hankintojen jakamisesta sopi-vankokoiisiin palasiin. Tämä asia on kirjattu jo hankintalain tavoitteeseen.

EU-hankinnoista on erikseen säädetty, että jos hankin-tayksikkö ei jaa hankintasopimusta osiin, sen on esitettävä jakamatta jättämisen syyt.

Hankintalaki 2§ Lain tavoitteet 3. mom.
Hankinnat on toteutettava tarkoituksen-mukaisina kokonaisuuksina. Hankinnat on pyrittävä järjestämään siten, että pienet ja keski-suuret yritykset ja muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa

Yrittäjien ratkaisuja:

- 68. Julkiset hankinnat on nähtävä alueen elinvoiman ja yrittäjyyden vahvistajina.
- 69. Hankinnat on jaettava pk-yritysten kannalta sopivankokoiisiin osiin.
- 70. Julkisen sektorin ja yrittäjien hankinta-osaamista on parannettava koulutusta ja yhteistyötä lisäämällä.

- 71. Julkisen sektorin on kilpailutettava entistä avoimemmin pienhankinnat.
- 72. Julkisen sektorin on julkistettava osto-laskudatansa avoimesti verkossa.
- 73. Julkisen sektorin on laskettava oman tuotantonsa hinta ottaen huomioon kaikki kustannuserät. Tähän on ohjattava lain-säädännöllä.

Yhteishankintayksiköt karkaavat kauas alueista

Hankintapolitiikka on aina hankkijan eli esimerkiksi kunnan omissa käsissä. Vaikka hankinnan toteutus olisi ulkoistettu yhteishankintayksikölle, hankintapolitiikkaa ei pidä ulkois-taa. Kuntien ja maakuntien on linjattava omistajaohjauksel-laan myös omistamiensa yhtiöiden hankintapolitiikasta.

Yhteishankintayksiköt ja isot hankintarenkaat toteuttavat monesti turhan isoja tarjouskilpailuja. Yhteishankintayk-siköiden käyttö on johtanut usein siihen, että hankinnat toteutuvat niin suurina kokonaisuuksina, että pääasiallista tavoitetta eli kilpailua syntyy lähinnä suurimpien toimijoi-den kesken. Tästä myös eduskunta on kantanut vakavaa huolta.

Palveluhankinnoissa alueen ominaispiirteiden tunteminen ja huomioiminen ovat oleelliset asiat. Tuotteissa ja palveluissa, joissa alueellista tarjontaa on olemassa, olisi yhteishankintayksikön tärkeämpää tehdä tarjouspyyntö-malleja ja kriteeristöjä kuin lähteä mukaan yhteishankin-taan.

Yhteishankintayksiköiden on käytävä alueellinen markki-navuoropuhelu jokaisen kilpailutuksen kohdalla ja osoittaa, mihin se on ryhtynyt hankinnan osittamiseksi.

Hankintoihin asetettavien kriteerien on oltava kohtuullisesti toteuttavissa pk-yrityksissä. Markkinatietoisuus ja markki-navuoropuhelujen järjestäminen edistävät tätä. Hankinnat on jaettava sopivankokoiisiin osiin, jotta pk-yritykset pysty-vät niihin osallistumaan.

Yrittäjien ratkaisuja:

- 74. Yhteishankintayksikköjä voidaan käyttää esimerkiksi silloin, jos kilpailutus on poikkeuksellisen monimutkaista järjestää itse.
- 75. Yhteishankintayksiköiden on huomioitava kuntien hankintapolitiikka, tavoitteet ja toteutettava markkinavuoropuheluita.
- 76. Hankkijan on otettava vastuu yhteis-hankintayksikköjen ohjaamisesta. Kun hankinta tehdään kaukana, sopimuksen valvonta ja käytäntöön vieminen voivat ontua. Se voi merkitä sitä, että hankittava palvelu ja tuote eivät kehity.
- 77. Yhteishankintayksikkö Hanselin on nostettava pk-yrittäjien osuutta sopimustoimittajissaan 75 prosenttiin. Nyt puolet sen sopimus-toimittajista on pk-yrityksiä.

Julkinen elinkeinotoiminta tulee kalliiksi ja syö yrittäjyyttä

Yksittäinen yrittäjä on kuntien omistamiin yhtiöihin nähden monin tavoin heikommassa asemassa. Julkisen sektorin on lopetettava markkinoiden häiriköinti.

Kuntayhtiön kalusto ja muut resurssit on kustannettu verovaroista tai aiempiin yksinoikeuksiin perustuvilla tuo-toilla. Yksityiset puolestaan joutuvat keräämään alkupää-oman suoraan kilpailuilta markkinoilta.

Lainsäädännössä on vuosikymmeniä katsottu, että kunnan tulisi palvella lähinnä vain omia asukkaitaan. Tämä paikallisuusperiaate on käytännössä pitkälti unohtanut. Monilla kunnilla on yhtiöitä, jotka toimivat markkinoilla ja yli kuntarajojen.

Tilanne nyt:

Kuntayhtiöt tuottavat paljon markkinoilta saatavissa olevia palveluja kuten kiinteistönhuoltoa, taloushallin-non palveluita, hotelli- ja ravintolatekstiilien huoltoa ja työterveyspalveluita. Ei ole harvinaista, että kuntien ja kuntayhtymien yhtiöt tuottavat palveluja toisten kuntien asukkaille ja yrityksille.

Suomessa oli vuonna 2016 runsaat kaksituhatta kunnan omistamaa yhtiötä. Yhtiöiden liikevaihto on viimeisen kymmenen vuoden aikana kaksinkertaistunut ollen jo lähes 10 miljardia euroa. Kuntien liikelaitoksia oli 150 ja niiden liikevaihto oli yli 4,2 miljardia euroa. Kilpailuilta markkinoilta saaduista tuotoista ei ole tarkkoja tietoja. Kuntien ja kuntayhtymien suorat myyntituotot yksityisiltä olivat vuonna 2016 noin 2,53 miljardia euroa. Volyymit ovat merkittäviä.

YRITTÄJIEN HUIPPUTUOTE: HANKINTANEUVOJA JOKA MAAKUNNASSA

Yrittäjät tarjoaa maksutonta hankintaneuvontaa koko maassa. Hankintaneuvoja palvelee pk-yrittäjiä ja hankintayksiköitä.

HANKINTANEUVONNAN TAVOITTEENA ON:

- Neuvoa kuntia hankintojen laadinnassa, jotta pk-yrittäjillä olisi mahdollisuus tarjota palveluaan tai tuotettaan julkiselle toimijalle.
- Aktivoida pk-yritykset jättämään tarjouksia julkisiin hankintoihin.
- Kehittää hankintayksiköiden ja tarjoajien välistä vuoropuhelua.

Maakuntasi hankintaneuvojan löydät yrittajat.fi/hankintaneuvonta

YHTEISHANKINTA-YKSIKKÖ HANSELIN ON NOSTETTAVA PK-YRITTÄJIEN OSUUTTA SOPIMUS-TOIMITTAJISSAAN 75 PROSENTTIIN.

HANKINTAYKSIKÖLLE ASKELEET ONNISTUNEeseen HANKINTAAN

- 1. ILMOITA** hankinta-aikeesta mahdollisimman hyvissä ajoin.
Tee se esimerkiksi hankintojen tiedotuskanava Hilmassa ja kunnan verkkosivuilla hankintakalenterissa.
- 2. JÄRJESTÄ** markkinavuoropuhelu.
 - Selvitä, mitä tuotteita ja palveluita on jo markkinoilla, ketkä niitä tuottavat ja mitä ratkaisuja yritykset voisivat tarjota.
- 3. ARVIOI** hankinta yritysvaikutusten arvioinnilla.
- 4. ÄLÄ PYYDÄ** tarjouksessa ylimääraistä ja epäolennaista.
 - Ethän estä alihankintaa tai muuta liiketoimintaa.
 - Määritä laatukriteerit hankittavalle kohteelle, ei yritykselle.
- 5. JAA** hankinta osiin.
- 6. LINJAA**, että sama toimija ei voi voittaa kaikkia osia.
- 7. MITTAA JA VALVO** laatua sopimuskauden ajan.
- 8. KÄYTÄ** hankintaneuvojaa sparraajana.

ESTEET

Hankinta on liian suuri.

Vaativuudet ovat kohtuuttomat.

Laatua vaaditaan mutta ei seurata.

Markkinoiden tarjontaa ei tunneta.

RATKAISUT

Jaa hankinta osiin.

Älä vaadi ylimääraistä – saat useita tarjouksia.

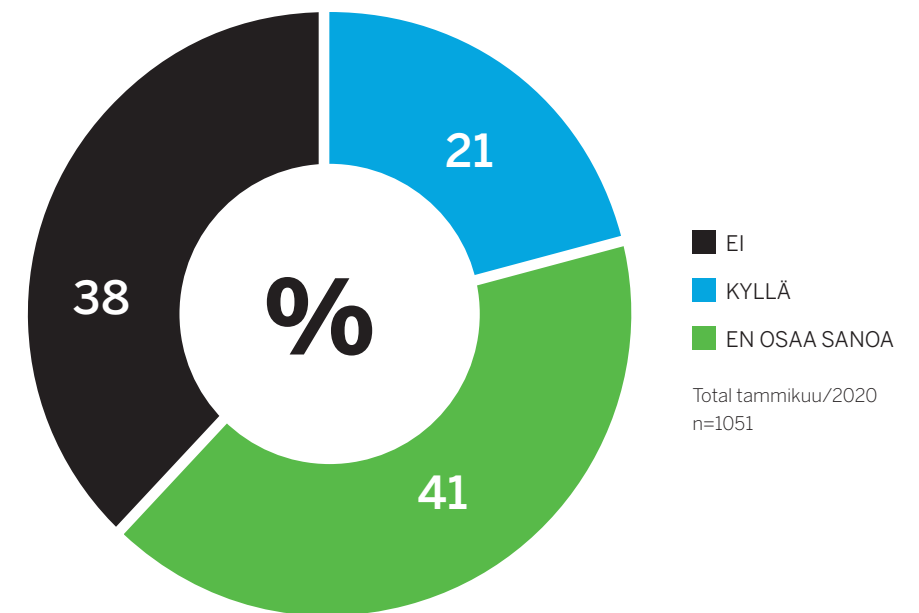
Muista sopimusehtojen seuranta.

Toteuta markkinavuoropuhelu.

Oletko kokenut, että julkiset hankinnat on jaettu osiin niin, että pk-yritykset voivat niihin osallistua?

Moni pk-yritys on kokenut, että hankintayksiköt eivät ole jakaneet hankintoja tarkoituksenmukaisiin osiin, jotta ne voisivat niihin osallistua.

Lähde: Kantar TNS:
Yrittäjägallup tammikuu 2020,
vastaajia 1051.
Tilaa: Suomen Yrittäjät.

Yrittäjät esittää:

- Julksen sektorin tulisi järjestelmällisesti siirtymäajan kuluessa vetäytyä markkinoilta, joilla on tai joille on todennäköisesti syntymässä riittävän kilpailun tuomaa yksityistä tarjontaa. Kunnan toimialaa koskevaa säädäntöä on selkeytettävä niin, että se rajoittaa kuntien toimimisen markkinahäirikönä.
- Julksen sektorin täytyy selkeästi vähentää omaa yhtiötoimintaansa sekä kilpailuttaa palvelut ja tuotteet avoimilta markkinoilta.

Sidosyksikön myyntiä kutsutaan ulosmyynniksi, kun myynti ei perustu lakisääteiseen velvollisuuteen ja kun asiakkaana on muu kuin yhtiön osakas.

In-house -yhtiöiden ulosmyynnin prosenttimääräisen ulosmyyntirajan säilyttäminen on tärkeää, mutta lisäksi tulee ehdottomasti pitää kiinni 500 000 euron ulosmyyntirajasta. Tällöin mahdollinen kilpailuhäiriö jää pienemmäksi. Kun ulosmyynnillä on euromääräinen raja, ja määräysvallan syntymisellä kansallinen raja, pystyvät kunnat toteuttamaan omistajaohjausta selvemmin. Omistajien on tällöin otettava kantaa, pysytäänkö sidosyksikkönä, vai toimitaanko markkinoilla.

Yrittäjien ratkaisuja:

- Otetaan käyttöön viiden prosentin vähimmäisomistusraja määrittämään, milloin hankintayksikölle syntyy määräysvalta yhtiöön. Vähimmäisomistusrajalla parannetaan kuntayhtiöiden omistajaohjausta ja estetään rönsyminen kilpailuille markkinoille.
- In house -rajat (sekä prosentti että euromääräinen) on säilytettävä nykyisellään lainsäädännössä.

Sidosyksikön ulosmyyntirajat säilytettävä

Kilpailuttamisen kiertämiseksi in house -yhtiöiden vähemmistöosakkuuksia markkinoidaan kunnille. Tämä on synnyttänyt kunnallisen rinnakkaistalouden, joka syö tilaa yksityiseltä yrittäjyydeltä ja sotkee reilua kilpailua.

Jos kunta omistaa osakkeita useasta ylikunnallisesta in-house -yhtiöstä, niitä saatetaan kilpailuttaa keskenään. Yrityksillä ei ole pääsyä tähän kilpailuun. Kuntayhtiöiden omistuspohja on Suomessa jakaantumassa yhä useammille kunnille, kuntayhtymille, sairaanhoitopiireille sekä toisille in-house -yhtiöille. Tämä jarruttaa alueen elinvoimaa.

HALLINTO KÄYTTÄJIEN TARPEISIIN, EI HAL- LINNON

Julkiselle sektorille kuuluvat tehtävät uudistettava rohkeasti

Väestön ikääntyminen ja teknologian nopea kehitys kärjistävät yhdessä osaamisvajetta. Alueen on huolehdittava ihmisten osaamisesta aiempaa tarkemmin ja tiiviimmässä yhteistyössä yritysten kanssa.

Julkisen sektorin tulee keskittyä perustehtäviinsä ja hoitaa ne huolella. Vuosien saatossa julkisiin toimiin on siirtynyt valtavasti asioita, joilla ei ole ydintehtävien kanssa mitään tekemistä. Tilanne syö kansakunnan resursseja.

Kansalaisten ja yritysten verorasitus on liian korkea ja välittömän verotuksen taso haittaa taloudellista aktiiviteettia. Syynä ovat suuret julkiset menot. On pakko verottaa ankarasti, jotta saamme rahoitetuksi julkiset menot.

Suomessa keskustelu julkisesta sektorista on vinoutunut. Meillä korostetaan, kuinka markkinat voivat aiheuttaa tai ovat aiheuttaneet pettymyksiä. Toinen vinouma liittyy tulonjakoon: Markkinamekanismi ja kilpailu ovat ylivoimainen tapa luoda hyvinvointia, mutta keskustelu keskittyy tulonjaon tasa-arvoa

mittaavaan Gini-kertoimen desimaalin muutokseen. Kakun mahdollisimman tasainen jako vaikuttaa olevan kakun kokoa tärkeämpää. Alhainen Gini-kerroin todistaa, että Suomessa on yksi maailman tasaisimmista tulonjaoista. Sen sijaan kansakunnan vauraudessa riittää kirittävää.

Tehokkaasti toimiva julkinen sektori kirittää markkinoita ja lisää hyvinvointia. Myönteisistä vaikutuksista mainittakoon panostukset tutkimukseen ja innovaatiotoimintaan. Verotuksen ja tulonsiirtojen avulla pystytään parantamaan tiettyyn rajaan asti kaikkien hyvinvointia. Parhaimmillaan julkinen sektori luo säätelystä, joka edesauttaa markkinoita. Pahimmillaan sääätely kääntyy markkinoita haittaavaksi ylisäätelysti.

Hallintoa kevennettävä

Julkinen talous mahdollistaa tehokkaan ja oikeudenmukaisen kansantalouden. On aika ajoin kysyttävä, onko julkinen sektori kasvanut liian suureksi ja toimiiko se tehokkaasti. Onko julkinen puoli ottanut hoitaakseen toimintoja, jotka yksityinen sektori hoitaisi tehokkaammin ja paremmin? Julkisia palveluita järjestettäessä on viisasta pohtia ainakin seuraavia kysymyksiä mietittäessä julkisen talouden roolia:

- 1. mitä tuotetaan
- 2. miten tuotetaan
- 3. kenelle tuotetaan
- 4. kuinka päätökset tehdään ja
- 5. kuinka minimoin hallinnollisia ja välillisiä kustannuksia?

Yksityisillä ja kilpailullisilla markkinoilla se, mitä ja miten tuotetaan, on pitkälti yritysten asia. Jos julkinen valta haalii omilla toimillaan tuotannon tekijöitä käyttöönsä, yksityisen sektorin kyky tuottaa hyödykkeitä, palveluita ja innovaatioita heikkenee.

ASIAKKAAN
TULEE OLLA
KESKIÖSSÄ,
EI HALLINNON
RAKENTEIDEN
EIKÄ HALLINNON.

Kokeiluihin kannustettava

Uudistuakseen julkisen hallinnon on uskallettava kokeilla uusia toimintamalleja. Hallituksen tavoitteena on käynnistää ns. työllisyyden kuntakokeilut, joilla jatketaan ja laajennetaan edellisen hallituskauden aikana ja vuoden 2018 lopussa päättyneiden alueellisten työllisyyskokeilujen toimintamallia.

Työllisyyden kuntakokeiluilla vahvistetaan kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä. Tavoite on nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista ja tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Kokeilulaissa säädetään määräaikaisesta kokeilusta, jonka aikana kunnat järjestävät julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettuja palveluja.

Kokeilun tavoitteet ovat kannatettavat. Korkeamman työllisyysasteen tavoittelu vaatii uudentyyppejä rohteita keinoja. Työllisyyskokeiluissa lopullinen lainsäädäntö mutta ennen kaikkea muodostuvat käytännöt vaikuttavat onnistumiseen. Työllisyys-, osaamis- ja sote-palveluiden yhteensovitus on haastava tehtävä.

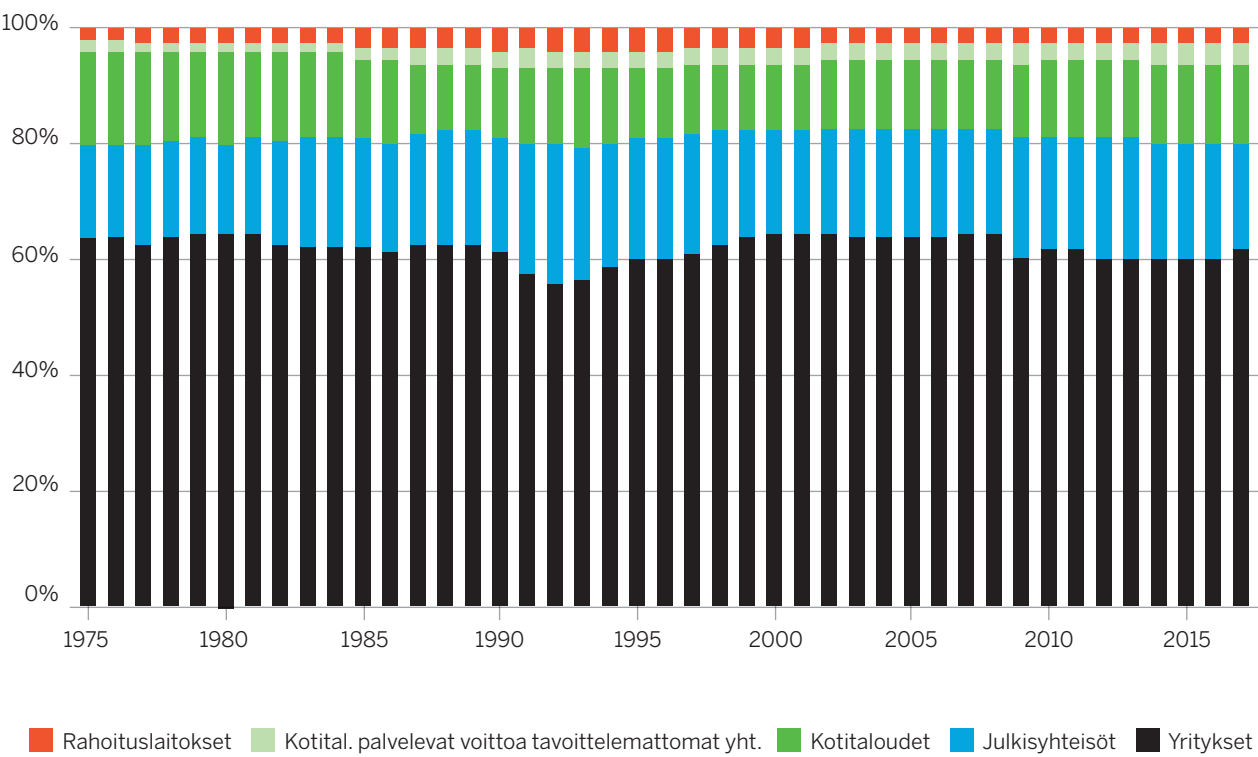
Yrittäjien ratkaisuja:

- 80. Työvoimatarpeita tulisi ennakoida säännöllisesti yhdessä eri alojen, eri kokoisten yritysten ja niitä edustavien tahojen kanssa jokaisessa maakunnassa. Nykytilanteessa ennakkoinnin toteutus ja aikaansaannosten laatu ovat kirjavia eri maakunnissa.
- 81. Resurssien käytön tehostamiseksi ja päällekkäisyyksien poistamiseksi on tärkeää, että kaikki työllisyyskokeiluun liittyvä toiminta linkitetään jo olemassa oleviin palveluihin ja että eri toimijoiden yhteistyötä ja verkosto- maista toimintatapaa vahvistetaan.
- 82. Kokeilussa tulee selkeyttää ja yksinkertaistaa palveluviidakkoa asiakkaan näkökulmasta. Asiakkaan tulee olla keskiössä, ei hallinnon rakenteiden eikä hallinnon omien työpaikkojen turvaamisen.

Maakuntaveron kiristäisi työn verotusta

Maakuntaveron käyttöönottoa pohtimaan on perustettu komitea. Maakuntaveron voi lisätä julkisen- ja aluetalouden suhdanneherkkyyttä ja vaikeuttaa julkisen talouden kokonaisuudenhallintaa. Julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kurominen vaikeutuisi, koska merkittävää osaa menoista ei voisi koordinoita. Vain harvassa Euroopan maassa on alueellaisella tasolla aito verotusoikeus, joten yleisestä eurooppalaisesta periaatteesta ei voida tässä yhteydessä puhua.

Sektoreiden osuudet kansantalouden arvonlisäyksestä Suomessa 1975-2017

Lähde: Suomi 2025 – Kohti tehokkaampaa julkista sektoria

Jos rahoitus perustuisi kokonaan tai pääosin maakunnan verotusoikeuteen, tarvittaisiin monimutkainen tasaus-järjestelmä. Tällöin ongelmat, jotka ovat olleet kuntien valtionosuusjärjestelmässä, siirtyisivät myös maakunta-tasolle.

Yrittäjät eivät kannata maakuntaveroa. Se toisi uuden verotason (valtio, kunta ja maakunta). Kuntaveron ja maakuntaveron kohdistuvat täysimääräisesti työhön. Maakunnan verotusoikeuteen sisältyy riski talouskasvun ja työllisyyden kannalta haitallisesta ansiotuloverotuksen kiristymisestä.

Yrittäjien ratkaisuja:

83. Maakuntia perustettaessa on huolehdittava, että maakunnille ei anneta yleistä toimialaa, vaan tarkoin rajatut tehtävät. Mitä enemmän tehtäviä maakunnalle siirretään, sama määrä tehtäviä tulee poistaa valtiolta tai kunnilta.
84. Pk-yritykset on nähtävä tervettä kilpailullisuutta tuovana voimanlähteenä alueilla. Maakuntien tulee tukea tervettä kilpailua alueellaan.
85. Vähennetään julkisen sektorin elinkeino-toimintaa, joka vie tilaa ja referenssi-mahdollisuuksia pk-yrityksiltä. Määritetään ydintehtävät, joihin kuntien pitää keskittyä. Liian laajalle levittäytyneenä kunnallinen elinkeinotoiminta estää kansantalouden vaurastumista.
86. Työpaikkojen ja kasvun vuoksi pitää turvata pk-yritysten mahdollisuudet saada riittävät elinkeino- ja yrityspalvelut. Pienimpien yritysten yrityspalvelut on luontevaa järjestää lähellä yrittäjiä.

JULKISEN SEKTORIN KUSTANNUS-LASKENTA VALTA-KUNNALLISESTI YHDEN-MUKAISEKSI.

Valinnanvapaus sosiaali- ja terveyspalveluissa antaa paikallista voimaa

Sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuudesta huolehtiminen on julkisen sektorin tärkeä ja vaativa tehtävä. Osaava työvoima oikeassa paikassa, eli lähellä asiakasta, on tässä avainasemassa. Osaavat sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset ovat täystyöllistyneitä, ja saatavuusongelmia on. Siksi on tärkeää ottaa palveluntuotantoon mukaan ne yritykset, joissa on käsipareja ja osaamista.

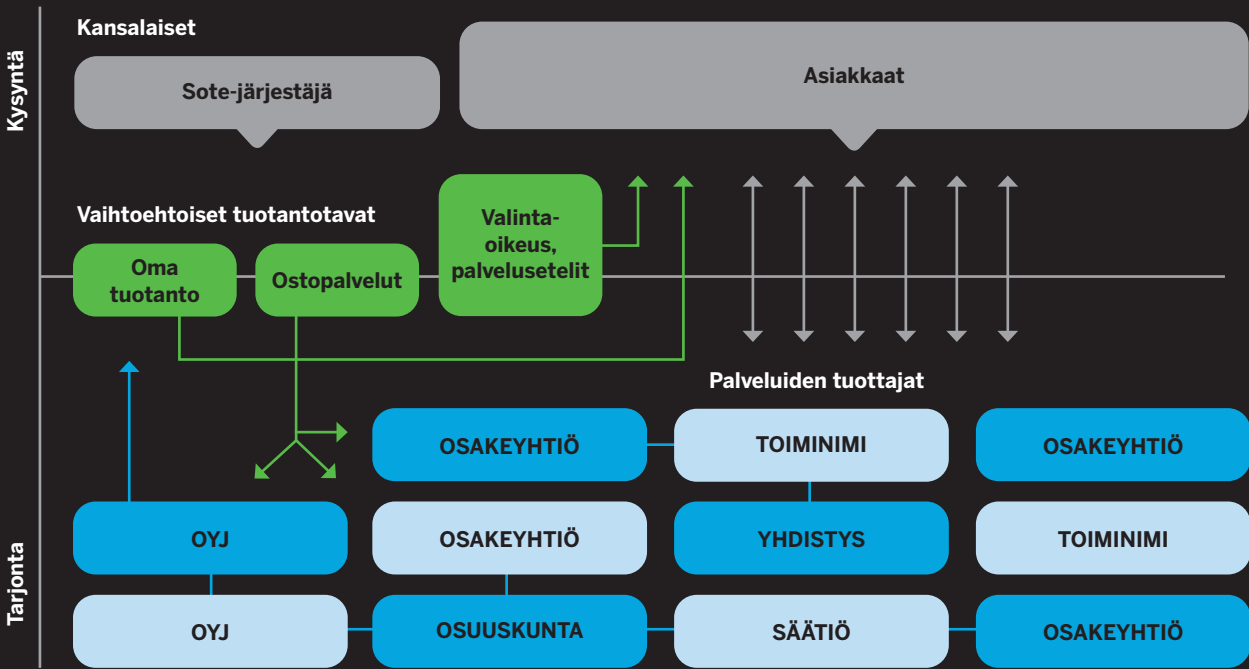
Sote-palvelut ovat lähipalveluita. Niiden järjestämisestä tulee päättää kansanvaltaisesti. Siksi valtuutettujen pitää ottaa kantaa siihen, miten palvelut toteutetaan. Tarvitaan palvelustrategia. Sen avulla johdetaan, mitä palvelun tuottamiselta halutaan.

Palvelustrategia tarvitaan erityisesti kuntayhtymissä. Strategisia tavoitteita kunnan lakisääteisille palveluille voivat olla esimerkiksi palveluiden saavutettavuus (kuten odotus- tai matkustusajat) tai päätös huomioida paikallisten yritysten mahdollisuus tuottaa palveluja. Viranhaltijoiden on selkeämpää toimia, kun demokraattisesti valitut päättäjät ovat ensi raamittaneet liikkumavaran palvelustrategiatyössään.

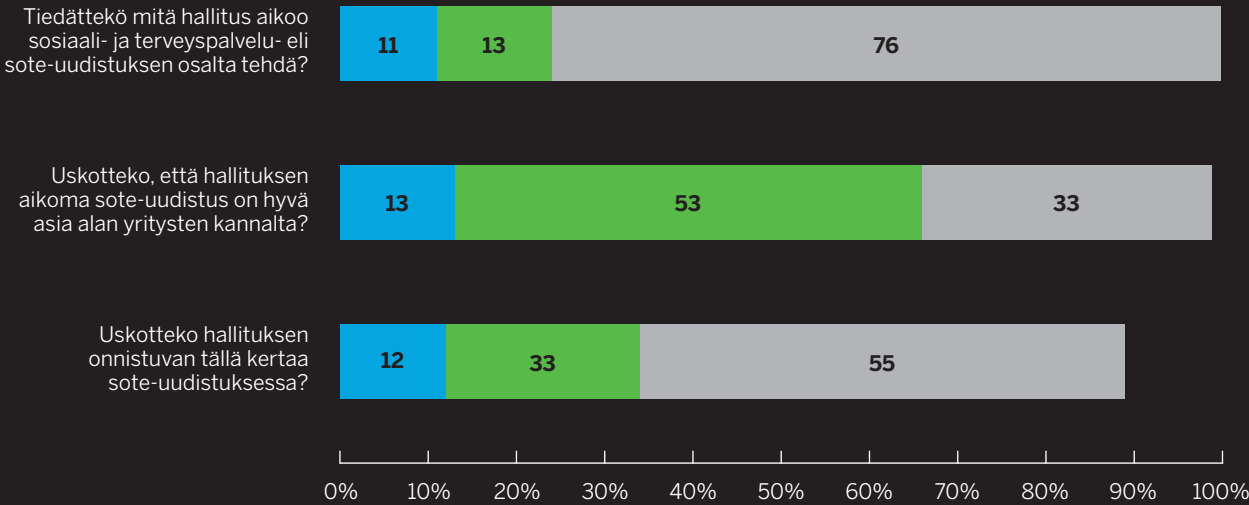
Yrittäjien ratkaisuja:

87. Markkinoiden toimivuus ja monituottaja-malli palvelustrategiaan: Alueen elinvoima ja yritykset kukoistavat, kun pienten ja paikallisten yritysten mukanaolo kirjataan palvelustrategiaan.
88. Palveluseteli käyttöön: Kuntien ja kunta-yhtymisen lisättävä määrätietoisesti palvelusetelin sekä henkilökohtaisen budjetin käyttöä kaikissa sellaisissa palveluissa, jotka kohdistuvat suoraan asiakkaaseen.
89. Julkisen sektorin kustannuslaskenta valtakunnallisesti yhdenmukaiseksi. Yhteisillä kustannuslaskentaperusteilla parannetaan julkisten palvelujen kustannustehokkuutta ja -vaikuttavuutta.
90. Vahvistetaan asiakkaan oikeutta valita palveluntarjoajansa useiden eri palveluntarjoajien joukosta.
91. Varmistetaan, että maakunnat voivat niin päättäessään erottaa järjestämisen ja tuottamisen. Velvoitetaan maakunta huolehtimaan toimivista palvelumarkkinoista.

Yrittäjien monituottajamalli

Sote-uudistus

Kyllä Ei En osaa sanoa

Total tammikuu/2020 (n=1051)

Lähde: Kantar TNS: Yrittäjägallup tammikuu 2020, vastaajia 1051. Tilaaaja: Suomen Yrittäjät.

ALUEKEHIT- TÄMISEN VÄLINEET SUUNNAT- TAVA YRITTÄJÄ- LÄHTÖI- SESTI

Koronakriisi on asettanut yritysten toiminta-
edellytykset, alueiden työpaikat ja kuntien elinvoiman
vaakalaudalle. Kriisi on runnellut alueita ja yrityksiä.
Aluekehittämistä käsittelevät asiakirjoille ja ohjelmille
on koronakriisin jälkeen todellinen tarve. Tarvittaessa
asiakirjoja on avattava ja päivitettävä uuteen aikaan,
jotta ne antaisivat mahdollisimman hyvät eväät alueille
ja yrityksille. Uudelleen avaaminen on tehtävä ainakin
hallituksen aluekehittämispäätökselle.

Yrittäjät ei näe vastakkainasettelua kaupunkien, seutukaupunkien
tai maaseudun tai muidenkaan erityyppisten alueiden välillä. Näihin
kaikkiin kohdistuvat oikein mitoitettut kehittämistoimet ovat lopulta
koko maan ja asukkaiden etu. Toimenpiteet ovat kuitenkin usein keskenään
ristiriitaisia, riittämättömästi koordinoituja ja toisaalta joskus joku aluetyyppi
tipahtaa kaikkien toimien ulkopuolelle.

Eri alueiden tasapainon lisäksi kaikille aluekehitystoimille on asetettava
yhteiseksi nimittäjäksi ja ohjaavaksi tekijäksi yrittäjyyden vahvistaminen.

Alueiden kehittämisohjelmat antavat välineitä kehittää toimintaa alueiden
ja valtion toimesta. Useammat kehittämisasiakirjat koskettavat useampia
ministeriöitä. Ohjelmiin on sitouduttava jokaisen ministeriön poliittista johtoa
myöten. Instrumenteilla ei pidä asettaa vastakkain erityyppisiä alueita, vaan
niillä on tuotettava alueiden kehitystä niiden erityispiirteistä käsin.

Valtion ei pitäisi myöskään omilla toimillaan valita voittajia.

Aluekehittämispäätös

Aluekehittämispäätös on Suomen hallituksen strateginen päätös, joka mää-
rittää aluekehittämisen kannalta keskeiset painopisteet ja tavoitteet vuoteen
2030 asti. Päätös tarkastelee hallitusohjelmaa aluekehittämisen näkökulmasta
ja nostaa esille monien alojen yhteisiä teemoja ja ilmiöitä. **Yritysten ja alueiden
toimintaympäristö on selkeästi muuttunut koronakriisissä. Suomen Yrittä-
jät esittää, että pääministeri Marinin hallitus avaa uudelleen aluekehittä-
mispäätöksen ja tekee siihen tarvittavat muutokset, jotka antavat alueilla
työkaluja ja eväitä rakentaa elinvoimaa ja menestystä koronakriisin jälkeen.**

Onnistuessaan aluekehittämispäätös tukee valtionhallinnon toiminnan lisäksi
alueilla tapahtuvaa päätöksentekoa, mahdollistaa nykyistä paremmin paik-

kaperustaisuuden alueiden kehittämisessä sekä edistää aluekehittämistä koskevaa yhteiskunnallista keskustelua.

Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueiden kehittämisen painopisteistä 2020-2023
- Kestävät ja elinvoimaiset alueet:

1. Ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen.
2. Kestävä yhdyskuntakehitys ja toimivat yhteydet.
3. Uudistuva elinkeinoelämä ja tki-toiminnan vauhdittaminen.
4. Osaaminen ja sivistys aluekehityksen voimavarana.
5. Osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääminen sekä eriarvoistumisen ehkäisy.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) rahoituskausi 2021–2027

EU:n yhteinen maatalouspolitiikka (Common Agricultural Policy, CAP) edesauttaa viljelijöitä, muita maaseudun yrittäjiä ja koko ruokaketjua vastaamaan yli 500 miljoonan eurooppalaisen tarpeisiin. CAP pyrkii kehittämään EU:n maataloustuotantoa tasapainoisella tavalla huomioiden ympäristön ja eläinten hyvinvoinnin ja edistäen maaseudun elinvoimaisuutta.

EU:n yhteinen maatalouspolitiikka pitää sisällään myös maa-seudun kehittämisen. Maaseudun kehittämisohjelmat ovat EU-osarahoitteisia ja jäsenmaiden omiin tarpeisiin rakennet-tuja. Suomessa toimivat manner-Suomen ja Ahvenanmaan

maaseudun kehittämisen maaseutuohjelmat. Yleisimpiä rahoituksen hyödyntäjiä ovat maatilat ja muut maaseudulla toimivat yritykset, kyläyhteisöt ja järjestöt. Suomi on hyvin maaseutuvaltainen maa, sillä vain suurien kaupunkien kes-kustat on rajattu maaseutuohjelman ulkopuolelle.

Kaupunkistrategia

Valtioneuvosto valmistelee kaupunkistrategian kaupunkien ja ministeriöiden vuoropuheluna. Kaupunkistrategialla pyritään vastaamaan kaupungistumisen mahdollisuuksiin ja haasteisiin YK:n kaupunkikehitysohjelman laaja-alaiset tavoitteet huomioon ottaen.

Työn on määrä olla valmis kesään 2020 mennessä. Kaupunkistrategian rinnalla valmistellaan myös hallitusoh-jelmaan perustuvaa julkisen hallinnon strategiaa, joka on myös käynnistymässä loppuvuoden aikana.

Maakuntaohjelmat

Maakuntaohjelma on aluekehityslain mukainen asiakirja, joka laaditaan maakuntavaltuuston toimikausittain neljäksi vuodeksi ja sitä tarkistetaan tarvittaessa. Maakuntaoh-jelma sisältää maakunnan mahdollisuuksiin ja tarpeisiin, kulttuuriin ja muihin erityispiirteisiin perustuvat kehittä-misen tavoitteet, kuvauksen maakunnan kehittämisen kannalta keskeisistä hankkeista ja muista olennaisista toimenpiteistä, laadittavista yhteistyösopimuksista tavoit-teiden saavuttamiseksi sekä rahoitussuunnitelman.

Maaseutupoliittinen kokonaisohjelma

Maaseutupoliitiikan kokonaisohjelmaa 2021–2027 valmistel-laan vuoden 2020 aikana. Vuorossa on seitsemäs kokonai-sohjelma, joka toimii samalla kansallisen maaseutupoliitiikan toimenpideohjelmana. Ohjelmassa maaseutu nähdään erot-tamattomana osana kansallista menestystä ja yhteiskuntaa.

Paikkaperustaisuus ja kestävä kehitys ovat ohjelmakauden teemat. Paikkaperustaisuus tarkoittaa sitä, että politiikka ja kehittämistyö tunnistavat paikkojen monimuotoisuuden ja ottavat huomioon erilaisten paikkojen lähtökohdat ja tarpeet. Kestävän kehityksen näkökulma sisältää ekologi-sen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden. Tulevaisuuden kestävässä yhteiskunnassa maaseudulla on keskeinen rooli.

Luonnonvarat sijaitsevat maaseudulla ja ne ovat fossiilitalou-den korvaamisen ytimessä yhdessä kiertotalouden kanssa.

Työn muutos tuo uusia mahdollisuuksia elinkeinotoimin-taan ja yrittäjyyteen maaseudulla.

Kokonaisohjelman tarkemmat linjaukset koskien maaseu-dun yrittäjyyttä ja sen merkitystä elinvoimaisuuden vahvis-tajana määritellään vuoden 2020 aikana tarkemmin.

Maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimukset (MAL)

Maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimukset (MAL) ovat sopimuksia, jotka valtio solmii suurimpien kaupunki-seutujen kanssa. Sopimuksilla tuetaan kaupunkiseudun kuntien sekä kuntien ja valtion välistä yhteistyötä yhdys-kuntarakenteen ohjauksessa sekä maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamisessa.

Sopimusten tavoitteena on parantaa kaupunkiseutujen toi-mivuutta ja kilpailukykyä sekä kuntien tasapuolista kehit-tämistä. Sopimuksissa määritetään esimerkiksi tavoitteet lähivuosien maankäytön kehittämiselle ja asuntotuotannol-le sekä liikenneverkon keskeiset kehittämishankkeet.

Valtion puolesta sopijaosapuolina ovat ympäristöminis-teriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinomi-nisteriö, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA, Väylävirasto, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, alueen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä Helsingin seu-dun sopimuksessa valtiovarainministeriö.

Sopimuksilla voidaan tehokkaasti edistää myös kohtuu-hintaisen asuntotuotannon syntymistä kaupunkiseuduilla. Yrittäjien mielestä tämänkaltaisia sopimuksia tulisi laajen-taen tehdä yhä useammille kaupunkiseuduille aiempien kasvusopimusten tapaan.

Seutukaupunkiohjelma

Valtioneuvoston seutukaupunkiohjelma kokoaa toimen-piteitä, joilla vahvistetaan seutukaupunkien osaamis- ja työvoimapohjaa niin, että yritykset pystyvät kasvamaan ja tarjoamaan työpaikkoja. Seutukaupunkien elinvoiman kehittämisessä kaupungin omat toimet ovat keskeisiä.

Ohjelma tarjoaa välineitä rakentaa tiiviimpää, verkos-tomaisempaa ja teemapohjaisempaa yhteistyötä valtion, maakuntien ja seutujen välillä maakuntarajojen yli.

Seutukaupunkiohjelma rakentuu kolmesta elementistä:

- omaehtoinen kehittäminen
- sopimuksellisuuskumppanuus ja verkostokehittäminen
- omaehtoinen kehittäminen muodostaa pohjan seutukaupunkien tekemiselle

Suomen EU-rakennerahasto-ohjelma 2021–2027

EU:n rakennerahastojen seuraava ohjelmakausi on vuosina 2021–2027. Suomi on linjannut kauden strategisiksi paino-pisteiksi seuraavaa:

1. Pk-yritysten kestävä kasvun, kansain-välistymisen, kilpailukyvyn ja digitalisaation parantaminen (sisältää pk-yrityksiä tukevat elinkeinoelämälähtöiset laajakaista- ja liikenne-infrainvestoinnit harvaan asutuilla alueilla).
2. Vähähiilisen ja vihreän talouden edistäminen ja ilmastonmuutoksen hillintä.
3. Elinkeino- ja työelämälähtöisten tutkimus- ja innovointivalmiuksien parantaminen ja tki-verkostotyön edistäminen.
4. Jatkuvan oppimisen, ammatillisen liikkuvuuden ja työvoiman kohtaannon edistäminen työn murroksessa
5. Työnhakijoiden työllistymisen edistäminen sekä työelämän kehittäminen.
6. Haavoittuvassa asemassa olevien osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen.

KORONA- KRIISI KOROSTAA KUNTIEN JA YRITYSTEN YHTEISTYÖN TÄRKEYTTÄ

Koronakriisin jälkeen alueilla on etsittävä yhdessä ratkaisut kriisistä selviämiseksi. Maakuntiin tarvitaan yhteinen selviytymissuunnitelma, johon eri toimijat sitoutuvat. Yritystoiminnan päivittämistarve ei kriisivaiheen jälkeenkään häviä, päinvastoin. Ennätysmäärä yrittäjiä hakee nyt uutta alkua ja suuntaa yritystoiminnalleen. Yrityspalveluiden on tuettava tätä yrittäjähenkistä uudistamistyötä.

Tuhansien yritysten kassavirta pysähtyi välittömästi maaliskuun puolivälissä. Moni yrittäjä oli tuolloin koronakriisin alkuvaiheessa sumussa ja monen kysymyksen edessä. Yksinkö tässä minusta riippumattomassa kriisissä pitää pärjätä, onko tarjolla vain lainaa, takauksia ja maksujen siirtämistä eteenpäin?

Yhteiskunta on kuitenkin osoittanut kykynsä ymmärtää yrittäjyyttä paremmin kuin esimerkiksi 1990-luvun alun lamassa. Valtioneuvosto on tehnyt monta merkittävää linjausta, joista tässä joitain esimerkkeinä:

- Yrityksiä rahoitetaan suoralla tuella. Käytäntöjä pitää muuttaa tarpeen mukaan. Yksikään yritys ei saa jäädä väliinputoajaksi.
- Yksinyrittäjille on luotu oma tukimuoto. Tukea jaetaan kuntien kautta. Tämänkaltaista järjestelmää ei ole ollut aiemmin. Tukea voi käyttää yrityksen kuluihin, ja sitä täydentää tarvittaessa yrittäjän työttömyysturva (724 euroa/kuukausi).
- Finnveralla on laajat valtuudet yritysten lainojen takauksiin. Finnveran rahoitusmuodot eivät vaadi lain muutoksia kuten 2008 finanssikriisissä. Finnvera ilmoitti alentavansa ja yksinkertaistavansa koronatilanteen käyttöpääomarahoituksessa käytettävien takauksensa hinnoittelua takautuvasti maaliskuun alusta lähtien.

Julkisen ja yksityisen sektorin kohtalonyhteys voimistuu muutenkin. Kunnat ymmärtävät hyvin, että niiden talous ja näin itsenäisyys on riippuvainen alueensa yritysten pärjäämisestä. Yrittäjäjärjestö taas ymmärtää, että kuntien on ollut aluksi tärkeää huolehtia ihmisten terveyteen liittyvistä asioista.

Hyvin nopeasti kunnat ovat lähteneet hienolla tavalla ja monilla sovelluksilla kannustamaan ja auttamaan yrityksiä. Hädän tullen huomataan, kuinka kumpaakin osapuolta tarvitaan ja tehdään ratkaisuja, jotka eivät normaalioloissa olisi tulleet kysymykseenkään.

Suomen Yrittäjät toimii koko maassa. Järjestö edesauttaa jo normaaleissa olosuhteissa alueiden elinvoimaa ja menestymistä. Tämä aluekehitysohjelma esittää Yrittäjien ratkaisuja alueiden vahvistumiseen myös koronavirukseen jälkeen.

Koronavirus vaikuttaa rajusti talouteen koko maassa – apua julkisista hankinnoista

Koronavirus vaikuttaa rajusti talouteen ja yrityksiin eri sektoreilla. Viruksen kokonaisvaikutuksia talouteen ei voida vielä tietää.

Selvää on se, että vaikutukset ovat vakavat ja kriisistä koituu konkurssreja ja laajasti ainakin väliaikaista työttömyyttä.

Viruksesta johtuvat konkurssit, työttömyys ja yritysten tyhjäkäynti runtelevat myös aluetaloutta. Kuntatalous oli kriisissä jo ennen koronavirusepidemian puhkeamista, ja talouden sopeutuspaine oli ennen kriisiäkin suurta lähes kaikissa kuntakokoluokissa. Yritykset ovat keskeinen osa kuntien tulolähdettä.

Yritykset tuottavat kunnille tuloja kiinteistöveron ja yrityksien maksamien yhteisöveron kautta sekä välillisesti

työntekijöidensä ansiotulosta kerättävän kunnallisveron kautta. Keskimäärin verot muodostavat noin puolet kuntien tuloista. Tulorakenne vaihtelee kuitenkin merkittävästi kunnittain.

Yrityksille kriisistä aiheutuvat ongelmat vaikuttavat väistämättä dramaattisesti myös kuntatalouteen etenkin alenevana kunnallis- ja yhteisöverotuottoina. Vaikutukset tulevat näkymään eri voimakkuudella eri kunnissa.

Kunnat lähtivät tähän vuoteen vaikeassa tilanteessa: vuonna 2019 kolme neljäsosaa kunnista teki tappiollisen tilinpäätöksen.

Kun tulot vähenevät, kunnat joutuvat myös säästämään. Kuntien on kuitenkin pohdittava tarkkaan, miten säästöt kohdentuvat. Esimerkiksi ostettujen palveluiden vähentäminen ei useinkaan ole säästöä. Lisäksi sosiaali- ja terveyspalveluiden turvaaminen vaatii nyt yksityisen sektorin mukaan ottamista. Nyt ei ole tilaa ideologiselle yksityisen palvelutuotannon vastustamiselle.

Maakuntiin selviytymissuunnitelmat

Koronakriisin jälkeen alueilla on etsittävä yhdessä ratkaisut kriisistä selviämiseksi. Maakuntiin tarvitaan selviytymissuunnitelma. Tämä aluekehittämisohjelma tarjoaa siihen runsaasti työkaluja alue- ja yrittäjävaikuttajille.

Koronakriisi on asettanut yritysten toimintaedellytykset, alueiden työpaikat ja kuntien elinvoiman vaakalaudalle.

Kriisi yhdistää alueita ja sen toimijoita. Koronakriisin aikana alueen elinkeinovaikuttajat, viranomaiset ja yrittäjät ovat tiivistäneet yhteistyötään, jota on jatkettava akuutin kriisin jälkeen.

Alueilla on laadittava selviytymissuunnitelma, johon eri elinkeinopolitiikan toimijat sitoutuvat. Suunnitelma kannattaa laatia yhdessä yritysten, maakunnan, kuntien, oppilaitosten, elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen (ely), kehitysyhtiöiden, uusyrityskeskusten sekä pankkien ja alueen Finnveran edustajan kesken.

Selviytymissuunnitelma on rakennettava alueen luontaisiin ja olemassa oleviin vahvuuksiin ja erityispiirteisiin perustuen. Esimerkiksi tällaisia voivat olla vahvat ict- tai energiaklusterit, bio- ja metsätalousosaaminen, matkailu ja elintarvikkeiden arvoketju.

Selviytymissuunnitelmaan kannattaa asettaa kärkitavoitteet ja niitä täsmentävät toimenpide-esitykset. Suunnitelmassa voi huomioida esimerkiksi seuraavia asioita.

Yleistä

- Yhteinen tilannekuva alueen yritysten, työpaikkojen ja aluetalouden tolasta kriisin jälkeen.
- Alueen elinkeino- ja yrittäjävaikuttajien yhteistyömuodoista sopiminen.
- Alueen vahvuuksien ja erityisosaamisen kartoittaminen.
- Selkeät rakenteet toiminnan johtamisessa ja tekemisen vastuuttamisessa.
- Päätösten yritysvaikutusten arviointi.

KORONAKRIISIN
AIKANA ALUEEN
ELINKEINO-
VAIKUTTAJAT,
VIRANOMAISET JA
YRITTÄJÄT OVAT
TIIVISTÄNEET
YHTEISTYÖTÄÄN.

Julkiset hankinnat pikavauhtia liikkeelle

Julkinen sektori voi olla nyt äärimmäisen tärkeä asiakas monelle yrittäjälle. Julkiset hankinnat voivat pitää yrittäjien pyörät pyörimässä. Hankinnat voivat tuoda myös aivan uutta bisnestä yrittäjälle, kun muut asiakkaat ovat kadonneet.

Nyt kannattaa tehdä ostot ja hankinnat kriisissä olevilta paikallisilta yrittäjiltä sen sijaan, että ostoja jatkettaisiin esimerkiksi kuntaomisteisilta yhtiöiltä. Yrittäjä toimii yrittäjäriskillä, kuntayhtiöllä ei ole tosiasiallista konkurssiriskiä.

Hankintoja kannattaa mahdollisuuksien mukaan aikaistaa ja laittaa pikavauhtia liikkeelle. Tätä kannattavat myös Suomen Yrittäjät ja Kuntaliitto yhteisissä suosituksissaan kunnille ja yrittäjille.

Nyt on syytä mahdollisuuksien mukaan tehdä myös syksyn ja talven pienhankinnat ja suunnata ne niille, joilla tilanne on vaikein.

Tässä esimerkkejä, miten hankkija voi edistää yrittäjyyttä koronakriisissä:

- Rakennusten siivous- ja korjaustöiden aikaistaminen.
- Ikäihmisten ateriat ja ruokakassitoimitusten kuljetuksissa paikallisen yrittäjyyden hyödyntäminen.
- Ruoka- ja ateriapalveluiden ja pesulapalveluiden ostaminen paikallisilta yrittäjiltä.
- Kuntaomisteisten yhtiöiden kannattaa käyttää tavarantoimittajina ja alihankkijoina mahdollisimman paljon useita pieniä yrityksiä.
- Palveluseleiden laaja käyttöönotto: yrityspalveluihin, lasten kotihoitoon, ikäihmisten kotipalveluihin, oppilasaterioihin ja varhaiskasvatukseen.
- Ongelmatilanteissa yritysten ja julkisten sektorin on neuvoteltava sopimusehtojen ja sopimusten kohtuullisuuteen tähtääviä ratkaisuja. Mahdolliset joustot on käytettävä. Tämä on vaihtoehto sille, että sopimuksia irtisanottaisiin tai purettaisiin. Yrityksille koituvat vahingot ovat minimoitava.

Täsmällisemmin suunnitelmissa
voi olla esillä seuraavia asioita:

- Yritysneuvonta palvelemaan uutta aikaa ja yrityspalvelusetelit käyttöön.
- Yritysrahoituksen työkalut tehokkaaseen käyttöön mukaan lukien EU:n rakennerahastot.
- Koulutus- ja ohjauspalvelut. Yritysten oppilaitosyhteistyö.
- Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta.
- Kaavoitus- ja maankäyttöpolitiikka.
- Julkisiin hankintoihin aluetaloutta edistäviä kriteerejä, kuten osatarjousten hyväksyminen ja hankintojen aikaistaminen.
- Monituottajamallin edistäminen sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Hyödynnä: Suomen Yrittäjien ja Kuntaliiton yhteiset suositukset

Suomen Yrittäjät ja Kuntaliitto ovat julkistaneet yhteiset suositukset kunnille ja yrityksille koronaviruksen ajaksi. Suositusten tavoitteena on yritysten toimintaedellytysten, alueiden työpaikkojen ja kuntien elinvoiman turvaaminen.

Sekä Yrittäjät että Kuntaliitto pitävät tärkeänä, että kukaan yrittäjä ei jää ongelmien kanssa yksin ja että kunta ja yrittäjäyhteistyö hakevat yhdessä ratkaisuja yritysten selviämiseen.

Suositukset käsittelevät erityisesti sosiaali- ja terveydenhoitopalveluita, julkisten hankintojen toteuttamista, maksujoustoja sekä yrittäjien ja kuntajohdon vuoropuhelua.

Esimerkiksi yksi suosituksista on, että kunnat ja yrittäjät voivat yhteistyössä pohtia, miten kunnan erilaisissa hankintatarpeissa voitaisiin hyödyntää pienyrittäjien palveluja.

Hyödynnä suosituksia: https://www.yrittajat.fi/sites/default/files/kuntaliitto_yrittajat_suositukset.pdf

KUNTA
LIITTO

Yrittäjät

Yritysneuvonta palvelemaan uutta aikaa

Yhteistyöllä koronaviruksessa saatiin nopeasti yli 500 yritysneuvojaa auttamaan yrittäjiä. Neuvoille luotiin yhteiset toimintatavat ja tarjottiin riittävät tiedot eri tukimuodoista. Tehty yhteistyö voi tuoda hyödyllisiä toimintamuotoja myös jatkossa.

Yrittäjäjärjestö yhdessä usean kumppanin kanssa organisoii nopeasti koronaviruksessa yrittäjien tueksi kattavaa neuvontaa-apua. Usealla alueella on perustettu monialaisia verkostoja tukipalveluille.

Erityisesti liiketoimintaan, sen sopeuttamiseen, maksujärjestelyihin sekä yrityksille suunnatun julkisen koronarahoituksen hakemiseen liittyvä maksuton ja luottamuksellinen apu rakentui, kun Suomen Yrittäjät, Kuntaliitto, Suomen Elinkein- ja kehitysyhtiöiden järjestö SEKES ja Suomen Uusyrityskeskusten järjestö SUK aloittivat tiiviin yhteistyön välittömästi kriisin eskaloitua. Yhteistyön tärkeimmiksi tavoitteiksi asetettiin yritysneuvonnan lisääminen akuutin kriisin ajaksi ja yhteisten toimintamallien luonti helpottamaan yrityksiä.

Yhteistyöverkostoon liittyi myös muita toimijoita, kuten esimerkiksi ProAgrian neuvonta. Verkostoon saatiin nopeasti yli 500 kokenutta yritysneuvojaa.

AKUUTISTA KRIISISTÄ TOIMINTAKYVYN PALAUTTAMISEEN JA KEHITTÄMISEEN

Neuvonta-avulle on tarvetta akuutin kriisivaiheen jälkeen pitkään. Nyt kootun verkoston palvelujen sisältö muuttuu yritysten toimintakyvyn palauttamiseen ja toiminnan kehittämiseen. Toimijoiden yhteistyötä on jatkossakin kehitettävä ja koordinoitava mahdollisimman yhtenäisen ja tehokkaan palvelukokonaisuuksien varmistamiseksi avun tarpeessa oleville yrityksille.

SEKÄ YRITTÄJÄT
ETTÄ KUNTALIITTO
PITÄVÄT TÄRKEÄNÄ,
ETTÄ KUKAAN
YRITTÄJÄ EI JÄÄ
ONGELMIEN
KANSSA YKSIN.

Kriisi opetti sen, että eri toimijoiden yrityksille ja yrittäjille suunnattuja palveluja voidaan nopeasti kehittää ja uusia toimintamalleja voidaan ottaa käyttöön nykyaikaisia välineitä hyödyntäen (Teams-kokoukset, webinaarit), kun yhteinen tahto ja toiminnan johto ovat olemassa.

KORONASHOKKI PUSKEE YRITYKSIÄ KEHITTÄMÄÄN

Pandemia ja sen rajoitustoimet pakottivat useat yritykset kehittämään nopeasti vaihtoehtoisia tapoja palvella asiakkaita ja hallita toimitusketjuja. Yritystoiminnan päivittämisen tarve ei kriisivaiheen jälkeen häviä, päinvastoin. Ennätysmäärä yrittäjiä hakee nyt uutta alkua ja suuntaa yritystoiminnalleen. Julkisrahoitteisten yritysten kehittämis- ja innovaatiopalvelujen on tuettava tätä yrittäjähenkistä uudistamistyötä niin alueilla kuin valtakunnallisesti. Niiden on yhdessä yrittäjien kanssa käännettävä kriisi mahdollisuudeksi synnyttää entistäkin elinvoimaisempaa liiketoimintaa.

MITÄ SEURAAVAKSI?

Kriisin jälkeen moni yrittäjä ja yritys on kokenut kovia. Osa on ajautunut konkurssiin, osa lopettanut yrityksen, osa ajautunut pahoihin maksuvaikeuksiin ja moni on vähentänyt henkilöstöään.

Yritysten neuvontapalveluiden on mukauduttava palvelemaan tätä uutta aikaa ja yrittäjää ja yritystä, joka on kohdannut kovia, mutta haluaa ottaa uuden alun yrittäjänä.

Yrittäjäjärjestön läsnäolo koko maassa osoitti tärkeytensä

Koronakriisi osoitti jälleen, että yrittäjäjärjestön vahvuus on paikallinen ja alueellinen edustavuus. Yrittäjäjärjestön koko verkosto alkoi toimia välittömästi omilla toimialueillaan kriisin alettua.

Yrittäjäjärjestön toiminta rakentuu 383 paikallisyhdistyksestä, 20 aluejärjestöstä ja 58 toimialajärjestöstä. Maantieteellinen kattavuus, edustavuus eri toimialoilla sekä ennen kaikkea tuhannet järjestön luottamushenkilöt mahdollistavat verkoston, joka vaikuttaa kaikkien yrittäjien puolesta koko maassa.

KRIISI VAHVISTAA ALUEIDEN KEHITTÄMISTÄ

- Yritykset ottivat digiloikan. Tuhannet organisaatio ovat luoneet toimintatavat etänä työskentelemiselle ja sujuville verkkokokouksille. Kriisi osoitti, että Suomessa on tarvittaessa sujuvat tietoliikenneyhteydet lähes jokaisen kotikonttorilla.
- Monipaikkainen asuminen ja elämä laajentuvat. Työn tekeminen on nyt entistä vähemmän sidoksissa paikkaan. Muutos mahdollistaa asumisen useammalla paikkakunnalla samalla tehokkaasti työskennellen. Työntajalle on myös eduksi, että sen henkilöstöllä on Suomen eri alueiden tuntemusta ja laajat kontaktit eri puolilla.
- Yritysten toiminta eri puolilla Suomea vahvistaa yhteiskunnan kestävyttä kriisissä.
- Ihmiset arvostavat enemmän omavaraisuutta ja kotimaista valmistavaa teollisuutta. Tämä koskee esimerkiksi alkutuotantoa, elintarvikkeiden jatkojalostusta sekä terveydenhuollon tarvikkeita ja lääkkeitä. Olimme tottuneet tilanteeseen, jossa varastoja ja kotimaista tuotantoa ei juuri tarvita.
- Suomalaisia yrityksiä on tuettava alihankintaketjujen saamiseksi takaisin Suomeen. Valmistavan teollisuuden pitäminen kotimaassa on turvattava. Kriisi osoitti, kuinka herkästi olemme polvillamme globaalin alihankintaketjujen pysähdyttyä.

MISTÄ YKÄ YKSINYRITTÄJÄ JA EVA EGEN-FÖRETAGARE HAKEVAT APUA KORONAKRIISIIN?

Rahoitusinstrumentit tehokkaaseen käyttöön

Koronakriisin taloudelliset vaikutukset yrityksille ovat rajut. Kriisistä kärsiville yrityksille on rakennettu tukea ja rahoitusta, jonka avulla pyritään auttamaan yrityksiä pahimman yli.

Rahoitusratkaisuja on rakennettu Business Finlandin, ely-keskusten ja kuntien kautta. Lisäksi yrittäjille luotiin määräaikaisesti mahdollisuus saada työttömyysturvaa ilman, että lopettaa yrityksensä.

Lisäksi pankit yhdessä Finnveran kanssa tarjoavat rahoitusta, jonka avulla yritysten on mahdollista selvitä koronan aiheuttaman kriisin yli. Yrityksille on tarjottava tukea ja siltarahoitusta kunnes tilanne epidemian suhteen normalisoituu. On selvää, että koronakriisi jättää jälkensä yrityksiin ja aluetalouteen. Kun pahin vaihe on ylitetty, on syytä siirtää katse yritysten kasvuun ja alueiden selviytymiseen myös kriisin jälkeen. On tärkeä katsoa, mitä ja miten eri olemassa olevia rahoitusinstrumentteja pystytään tähän valjastamaan.

On syytä tarkastella esimerkiksi Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) roolia luoda alueille kasvua ja hyvinvointia kriisin jälkeen. Lisäksi tulee selvittää mahdollisten uudessa rahoituskehyksessä luotavien uusien rahoitusinstrumenttien hyödynnettävyys.

Uusi: tuki yksinyrittäjille

Yksinyrittäjän kuluihin on luotu uudenlainen toimintatuki. Se on 2 000 € ja sitä haetaan kunnalta. Yksinyrittäjiä on tilastokeskuksen mukaan 187 000, mukana myös osa-aikaisia yksinyrittäjiä. Puhutaan suuresta yrittäjäjoukosta, sillä kaikista Suomen yrityksistä noin kaksi kolmasosaa on yksinyrittäjien yrityksiä. Järjestelmä on uusi, ja kun puhutaan koko maata koskevasta järjestelmästä ja suuresta yrittäjäjoukosta, vaikeuserrointa järjestelmän käyttöönotossa riittää. Yksinyrittäjien tilanne on vaikea, eivätkä yksinyrittäjät pysty pitkään odottamaan tuen saamista.

Osa yksinyrittäjistä voi olla sellaisia, että on vielä katsottava ely-keskusten tai Business Finlandin rahoitusmahdollisuudet.

Osaamispanostukset luovat pohjan uudelle nousulle

Osaaminen on silta yli vaikeiden aikojen. Se auttaa ihmisiä työllistymään. Se on perusta, jolle yrittäjä rakentaa uuden alun. Koronashokista toipuakseen alueen on valjastettava koulutus- ja ohjauspalvelunsa tuota siltaa rakentamaan.

Jos tarve tietojen ja taitojen päivittämiselle tai kokonaan uuden ammatin omaksumiselle oli kasvussa jo ennen pandemiaa, on selvää, että se on nyt kertaluokkaa isompi. Moni yksilö ja yritys löytää viimeistään nyt itsensä tilanteesta, jossa vanhoilla opeilla ei voi jatkaa. Osaamisen kehittäminen on tehtävä tällöin mahdollisimman helpoksi.

Tämä tarkoittaa erityisesti ketterien täydennys- ja muun- tokoulutusten, ohjatun työssä oppimisen ja perustaitoja vahvistavien kurssien lisäämistä ympäri Suomen. Poikkeusolojen vauhdittaman verkko-opetuksen vallankumouksen on myös jatkuttava, sillä se parantaa koulutuksen saavutettavuutta harvaan asutuilla alueilla.

Jotta oppimisen palvelut tavoittavat tarvitsijansa, on tärkeää, että alueen yritykset ja yrittäjät ovat mukana niitä suunnittelemassa ja niistä viestimässä. Kriisissä virinnyt yhdessä tekemisen henki on puhallettava uutta osaamisjärjestelmää kannattelemaan.

Yrittäjyyskasvatus entistä tärkeämpää

Yrittäjyyskasvatuksen on vahvistuttava kouluissa, oppilaitoksissa ja harrastuksissa, jotta nuorilla on riittävät valmiudet siirtyä työelämään. Sisäiselle yrittäjyydelle on käyttöä, kun muutokset ovat suuria. Tarve uusille yrittäjille ei myöskään ole häviämässä, kun yrittäjäkunta jatkaa ikääntymistään.

Global Entrepreneurship Monitor -tutkimuksen mukaan 2000-luvun alussa suomalaisten 18–24-vuotiaiden nuorten yrittäjyyshalukkuus oli alhaista. Vain pari prosenttia aikoi ryhtyä yrittäjäksi. Vähintäänkin yksi tekijä tähän oli monen nuoren lapsuutta 1990-luvun alussa värittänyt lama ikävine yrittäjäkohtaloineen. Nuorten kiinnostus yrittäjyyteen on onneksi noista vuosista kasvanut.

Nyt pitää huolehtia, ettemme koronapandemian myötä jälleen menetä muutamaa yrittäjäsukupolvea. Siksin yhteiskunnan on tärkeää näyttää, että yrityksistä johtumattomissa kriiseissä myös yrittäjistä pidetään huolta.

OHJELMAN TAVOITTEET JA KOHDERYHMÄ

Yrittäjäjärjestö vaikuttaa aluekehitykseen kaikkialla Suomessa

Suomen Yrittäjät on elinkeinoelämän suurin, 115 000 jäsen-yrityksen keskusjärjestö. Järjestön ylivoimainen vahvuus on paikallinen ja alueellinen edustavuus. Yrittäjäjärjestön toimijat ja toimijat vahvistavat oman alueensa elinvoimaa.

Yrittäjäjärjestön toiminta rakentuu 383 paikallisyhdistyksestä, 20 aluejärjestöstä ja 58 toimialajärjestöstä. Maantieteellinen kattavuus, edustavuus eri toimialoilla sekä ennen kaikkea tuhannet järjestön luottamushenkilöt mahdollistavat verkoston, joka vaikuttaa kaikkien yrittäjien puolesta.

Suomen Yrittäjien ja sen toimialajärjestöjen jäseniä on mukana eri puolilla Suomea useissa aluekehitystyötä tekevien organisaatioiden hallinnossa, muun muassa:

- kuntien valtuustoissa, kuntayhtymissä ja maakuntaliitoissa ja maakuntien yhteistyöryhmissä.
- erilaisten kehittämishankkeiden ohjausryhmissä, perinteisestä kyläpolitiikasta kansallisiin kärkihankkeisiin.

Ohjelman tavoitteena taustoittaa, tuoda esiin yrittäjien tarpeet ja vaikuttaa:

- Taustoittaa alueiden ja yritysten kehitykseen vaikuttavia tekijöitä; tuoda esiin tekijöitä,

joilla on merkitystä yrityksien ja alueiden kehittämistyölle.

- Toimia ajatustenherättäjänä; avata keskustelua siitä, mistä lähtökohdista, millä näkökulmalla ja mihin aluekehitystoimien tulisi johtaa.
- Vaikuttaa niin yrittäjien kuin muidenkin aluekehityksen parissa toimivien henkilöiden päätöksiin omassa vaikuttamisympäristössään.
- Tehdä esityksiä toimenpiteistä, joilla Yrittäjien mielestä on vaikutusta alueiden kehitykseen. Tämä yleisohjelma on siten myös taustapaperi mahdollisille alueellisille tai toimialakohtaisille ohjelmille.

Ohjelman käyttäjäryhmät:

- Ohjelman ensisijaisena kohderyhmänä ovat Yrittäjien paikallis-, alue- ja toimialajärjestöjen toimijat.
- Ohjelma on oivallinen työkalu niille aluekehityksen parissa työtä tekeville, jotka haluavat saada työhönsä yrittäjänäkösä.
- Kohderyhmiä ovat kunnat, seudulliset kehittämissihtit, maakuntaliitot ja valtion viranomaiset, kuten ely-keskukset ja valtioneuvostossa aluekehittämisasioiden parissa työskentelevät virkamiehet.

Yhdessä
olemme
enemmän!

Yrittäjäjärjestön
toiminta rakentuu
20 aluejärjestöstä,
383 paikallis-
yhdistyksestä ja
58 toimialajärjestöstä

Kaikki Suomen Yrittäjien, aluejärjestöjen, paikallisyhdistysten sekä toimialajärjestöjen ajantasaiset yhteystiedot löytyvät osoitteesta: yrittajat.fi.

SUOMEN YRITTÄJÄT
Mannerheimintie 76 A
PL 999, 00101 Helsinki
puh: 09 229 221
s-posti: toimisto@yrittajat.fi
yrittajat.fi

ETELÄ-KARJALAN YRITTÄJÄT
yrittajat.fi/etelakarjala
puh: 010 470 1100

ETELÄ-POHJANMAAN YRITTÄJÄT
yrittajat.fi/etelapohjanmaa
puh: 06 420 5000

ETELÄ-SAVON YRITTÄJÄT
yrittajat.fi/etelasavo
puh: 050 065 1312

HELSINGIN YRITTÄJÄT
yrittajat.fi/helsinki
puh: 050 575 2353

HÄMEEN YRITTÄJÄT
yrittajat.fi/hame
puh: 010 229 0390

KAINUUN YRITTÄJÄT
yrittajat.fi/kainuu
puh: 010 387 7870

KESKI-POHJANMAAN YRITTÄJÄT
yrittajat.fi/keskipohjanmaa
puh: 06 831 5292

KESKI-SUOMEN YRITTÄJÄT
yrittajat.fi/keskisuomi
puh: 010 425 9200

KYMEN YRITTÄJÄT
yrittajat.fi/kymi
puh: 044 012 4190

LAPIN YRITTÄJÄT
yrittajat.fi/lappi
puh: 040 089 8200

PIRKANMAAN YRITTÄJÄT
yrittajat.fi/pirkanmaa
puh: 03 251 6500

POHJOIS-KARJALAN YRITTÄJÄT
yrittajat.fi/pohjoiskarjala
puh: 050 367 5194

POHJOIS-POHJANMAAN YRITTÄJÄT
yrittajat.fi/pohjoispohjanmaa
puh: 010 322 1980

PÄIJÄT-HÄMEEN YRITTÄJÄT
yrittajat.fi/paijathame
puh: 010 322 4300

PÄÄKAUPUNKISEUDUN YRITTÄJÄT
yrittajat.fi/paakaupunkiseutu
puh: 010 422 1400

RANNIKKO-POHJANMAAN YRITTÄJÄT
yrittajat.fi/rannikkopohjanmaa
puh: 050 463 2370

SATAKUNNAN YRITTÄJÄT
yrittajat.fi/satakunta
puh: 050 312 9301

SAVON YRITTÄJÄT
yrittajat.fi/savo
s-posti: savo@yrittajat.fi

UUDENMAAN YRITTÄJÄT
yrittajat.fi/uusimaa
puh: 010 231 3050

VARSINAIS-SUOMEN YRITTÄJÄT
www.yrittajat.fi/varsinaissuomi
puh: 02 275 7100

